

سياسي عينکې

(د طنزونو مجموعه)

۱۳۸۸مريز کال

Ketabton.com

د کتاب ځانگړني:

سياسي عينکي	:	نوم
عبدالنافع همت	:	ليکوال
۳۸۸ش	:	د چاپ کال
هژبر شينواری	:	د پښتۍ طرح
anhimmat@gmail.com	:	برېښنالیک

د کتاب د چاپ او خپرولو حقوق له ليکوال او
خپرنډويي ټولني سره خوندي دي.

اهداء:

دا ڪتاب هر هغه ڇا ته اهداء
ڪوم ڇي د سولي لپاره مبارزه
ڪوي.

عبدالنافع همت

عبدالنافع همت او د هغه طنزونه

په افغانستان کي په (۱۳۴۷) لمريز کال د طنز او ټوکو لومړنۍ جريدې (ترجمان) په خپرونو پيل وکړ چي د امتياز څښتن يې ارواښاد ډاکټر عبدالرحيم نوين او مسئول چلوونکی يې استاد علي اصغر بشير و. دې خپلواکي او ملي جريدې چي په رښتيا يې د مظلومو افغانانو د دردونو او هيلو ترجماني کوله، په لږ وخت کي ډېر طنز ليکوال پر ځان راټول کړل.

د خلکو د حقوقو ساتنه، د خلکو هوسا ژوند، بې سوادې، بې وزلي اود ټولنيزو خدمتونو نشتوالی د ترجمان جريدې عمده موضوعگاني وې چي په دې ډول يې په افغاني ټولنه کي دظالمانو، بډي اخیستونکو، قاچاق کوونکو، مفت خورو، سود خورو او چالبازانو پر وړاندي ښکاره مورچل نيولی و. ترجمان پر دې سربېره د ځوانو ادبي څېرو، ليکوالو، شاعرانو او طنز ليکوالو د روزني مکتب هم و چي نوموړې جريده د (۱۳۴۷) لمريز کال د وري په مياشت کي پيل او د (۱۳۵۲) لمريز کال د چنگاښ تر مياشتي پوري يې دوام وکړ. ددې اخبار په هره گڼه کي به د هيواد په ملي ژبه پښتو هم طنزونه خپرېدل چي خور ژبي ليکوال عبدالاحد وحيد به ليکل.

په پنځوسمه لسيزه کي د طنز ليکني بهير ورو او ټکنی سو، خو په شپېتمه لسيزه کي يې بيرته نوې سا واخيسته چي په دغه بهير کي د ارواښاد منان ملگري او کاتب پاڅون نومونه يادولای سو.

په دوو وروستيو لسيزو کي له نېکه مرغه طنز ډېره

سياسي عينکې

وده کړې ده. ماته چې د کډوالۍ په ژوند کې کوم اخبارونه او مجلې په لاس راغلي دي نو د نويو طنز ليکوالو له نومونو سره اشنا سوې يم چې ځيني يې په هيواد کې او ځيني يې له هيواده دباندې ژوند کوي. کله چې زه د (۱۳۸۷) لمريز کال په پای کې تر اوردې کډوالۍ وروسته خپل هيواد ته راستون سوم نو طبعاً دخپل ذوق او لېوالتيا له مخې لومړی د طنز ليکوالو او د هغوی د اثارو په لټه کې سوم چې له نېکه مرغه ډېر ژر مې د طنز په ډگر کې له يوې نوي څېرې سره وپېژندل.

د دې ليکوال يوه طنزي مجموعه مخکې چاپ سوې او هغه مهال يې ستاسې په لاس کې د دوهمې مجموعه لپاره چمتووالی نيوه. خبره به ډېره نه اوردوم، له عبدالنافع همت سره مې وليدل. په لومړۍ کتنه کې مو خبرې بڼې اوردې سوې، د بحث اوردېدو سبب دا و چې همت صاحب په ډېره لېوالتيا سره غوښتل چې د طنز په باب هم خپله يو څه ووايي او هم يې زما څخه واوري. ما داسې احساس کړه چې دی هڅاند او پلټونکی ليکوال دی چې غواړي د طنز د ځانگړتياوو او تيورۍ په باب په لږ وخت کې ډېر څه زده کړي.

ننني طنز ليکوال اکثره پاروډي (Parody) او ژورنالستيک طنزونه ليکي خو همت صاحب ددوی برعکس له طنزي داستانو سره ډېره مينه لري. ما چې وکتل نو نه يوازې داچې د همت صاحب د رنگ او قيافې په ليدلو سرې ته ډېر ژر د ترکيب نامتو طنز ليکوال عزيز نسين وريادېږي، بلکې د طنز ليکلو ميتود

سياسي عينکې

يې هم هغه ته ډېر ورته دی. د همت صاحب په لومړۍ او دوهمه مجموعه کې تر ډېره بريده سياسي طنزونه ليدل کېږي. د ده سياسي طنزونه توند او بې پروا دي چې د خورا زړه ورو او ښکاره بريدونو څرک پکښې ليدل کېږي. دی يوازي پر داخلي سياستوالو بريد نه کوي، بلکې کله چې په دې پوهېدلی چې د علتونو ريښه د هيواد تر پولو دباندې ده، نو د هغه د کاکا، ماما، خاله او د ژيرو وپښتانو او شنو سترگو پر دايمي باندې يې هم سترگي نه دي پټې کړې او ښه ټينگي نوکاري يې ورکړي دي. دی مور ته دا رانښيي چې دا تر مور مهربانه دايمي چې مور ته په کاجوغه په خوله کې عسل راکوي، هره شيبه دې ته هم چمتو ده چې که مور لږ تندې تريو کړو، نو د همدې کاجوغي په لاستې به مو سترگي راوباسي.

همت صاحب په دې ډېر ښه پوهېږي چې د يوه طنزي داستان سرليک څومره ارزښت لري.

ده په خپله لومړۍ مجموعه کې هم ډېر له تلوسې ډک سرليکونه ټاکلي دي، لکه سپي څنگه مډالونه وگټل او داسې نور. په دې مجموعه کې يې هم څو سرليکونه ډېر له تلوسې ډک او په زړه پوري دي، لکه اخير زه هم په خپل نوبت ولسمشر سوم، باز سازي، که باد سازي؟ اوس اصلي خبرې ته راځم، لېونی څنگه د ناټو قوماندان سو؟ سياسي عينکې، بيا به بله ورځ درته ووايم، کاشکې خو د وزير صاحب وطندار وای او داسې نور.

په داستان کې په عام ډول او په طنز کې په خاص

سياسي عينکې

ډول په زړه پوري، پاروونکي او له تلوسې ډک سرليک لوستونکي دې ته اړباسي چې طنز تر پايه پوري ولولي. ښه سرليک هغه دی چې نه ډېر گونگ او نه داسې وي چې د طنز نتیجه څرگنده او لوستونکی مخکي له مخکي په ټوله طنز پوه سي.

همت صاحب په خپلو طنزونو کي له ډېرو ښو او برياليو تکنیکونو څخه کار اخيستی، لکه مبالغه، تناقض، تضاد، آيروني (Irony) سوال او ځواب، طعنه يا (Sarcasm) له کليماتو سره لوبي، تجنیس يا (Pun) او داسې نورو لفظي صنايعو څخه يې ډېره ماهرانه استفاده کړې ده.

په خبرو کي منطقي لاره نه ده ځني ورکه سوې، د بېلگي په ډول په دې جمله کي چې د تجنیس صنعت يې په کار اچولی په ډېر ماهرانه ډول يې د تحقير او پېغور له صنعت څخه هم ډېر ښه کار اخيستی دی: (لوېشتمی اسلم تر پرونه پوري پنچرمېن و، خو دا چې د رئیس صاحب د خاله زوی دی، اوس چيرمين ياني زمور عمومي مدير دی. د همت صاحب د طنزونو موضوعات زمور د نننۍ ټولني عمومي، عيني او لويي ستونزي دي. حساس او بادرکه طنز ليکوال د خپل رسالت له مخي بې له دې چې د يوه معلوم شخص نوم ياد کړي، تل په ټولنه کي ناخوالو ته اشاره کوي چې همت صاحب خپل دغه رسالت په پوره ايماندارۍ سره ادا کړی دی.

تر دې ځايه خو مو د همت صاحب پر هغو تکنیکونو لږ خبري وکړې چې ده په خپلو طنزونو کي کار ځني اخيستی و، خو داسي ښکاري چې دی د طنز ليکلو له

سياسي عينکې

تر ټولو مهم، ارزښناک او عام تکنیک، يانې آيروني سره ډېره مينه لري او په خپلو طنزونو کې يې ډېره استفاده ځني کړې ده.

دی په (افغانستان ته د نوبل جايزه ورکول کېږي) نومي طنز کې د هغه کميسيون غونډه انځوروي چې د څووزارتونو له باصلاحيته استازيو څخه جوړ سوی دی. د دې غونډې موضوع په افغانستان کې د فقر او بې وزلی له منځه وړلو لپاره د يوه پلان جوړول دي. په دې طنز کې د هيواد يوه عيني ستونزه مطرح کېږي خو هغه د حل لارې چارې چې دغه هوبنپاران! (د کميسيون غړي) يې وړاندې کوي، د خدا وړ او احمقانه دي. ليکوال په دې ډول د آيروني له صنعت څخه په استفادې سره لوستونکي په دې پوهوي چې زموږ د مظلوم ملت سرنوښت د داسې خلکو په لاس کې دی چې له عقلمن ډلو مخ خلاص او په اصطلاح د دوو خرو وربښي نه سي سره جلا کولای.

ددې طنز په يوه برخه کې د کميسيون يو غړی داسې وايي: (که په افغانستان کې ترهگر نه وای نو ترهگرې به له کومه کېدای؟ مور او تاسې ټول پوهېږو چې همدا ترهگر دي چې د ترهگرۍ اور يې بل کړی دی. دغسې که په افغانستان کې غريبان نه وای نو غربت به هم نه وای. زما په فکر ترڅو چې مو په افغانستان کې د غريبانو رېښې له بېخه نه وي ايستلي نو غربت به هم هيڅکله ختم نه سي).

ليکوال تر دې وروسته د کميسون د دې معقول حل؟! يوه بېلگه هم راوړي: (مور وليدل چې کله مو په کابل کې له شپږپور څخه غريبان وشرل، نو هلته غربت هم

سياسي عينکې

ورسره ختم سو، که چېرې مور له دغو غريبانو سره مرستې کولای نو ملینونو ډالرو مرستو ته اړتیا ول، خو اوس یوازي یوه بلډوزر دغه اړتیا پوره کړه، مور او تاسې خو ټول هلته خپل کورونه لروا وینو یې چې اوس هلته د غربت هیڅ نښه نسته، بیخي اروپا غونډې ښکاري).

د همت صاحب دا طنز په حقیقت کې د هغو زور واکانو او بې کفایتو لوړ پوړو دولتي چارواکو پر مخ یوه کلکه چپلاخه (څپیره) ده چې په شپږپور کې یې په ناقانونه ډول ځانو ته ډېر قیمتي او شانداره کورونه جوړ کړي دي.

د همت صاحب په دې طنز کې د حل لارې ته چې سړی گوري نو څو پېړۍ مخکې د انگلستان نامتو طنز لیکوال (جنتن سویفت) وریادېږي. ده هغه مهال په لندن کې د فقر له منځه وړلو لپاره وړاندیز کړی و چې باید د غریبانو کوچنیان ښه وروزل سي چې چاغ سي، کله چې ښه چاغ سول نو بیا دي یې غوښتي د بډایو خلکو بچیانو ته ورکړل سي چې هغوی یې وخوري.

همت صاحب په خپلو طنزونو کې د خدا عنصر ته هم پوره پام کړی دی، خو زما په اند دی د هوراسي طنز په پرتله جووینالي یا تور طنز ډېر لیکي. دی چې هر څومره غواړي خپل قهر په خدا کې پټ کړي خو بیا هم په طنز کې نغښتي بریدونه او قهر له لوستونکو څخه پټ نه پاته کېږي، لکه په پورتنی مثال کې چې وایي، د غربت له منځه وړلو لپاره باید غریبان له منځه ولاړ سي. دی دغه ډول په دې طنز کې د بهرنیو نظامي ځواکونو له خوا د ملکي وگړو بمبارد کولو ته

سياسي عينکې

هم اشاره کوي. په (شاهکار ادبي بهير) طنز کي د ادبي کره کتنې يوه غونډه انځوروي. دا طنز زموږ د اوسنۍ کره کتنې پر نيمگړتياوو ليکل سوی چي خورا ډېر ظريف او باريک ټکي پکښي تر سترگو کېږي. په دې طنز کي د غونډې تاريخ، د غونډې ځای، د کره کتونکو نومونه او تخلصونه په داسي مهارت راوړل سوي چي سرې داسي فکر کوي دا به د يوې ادبي غونډې واقعي گزارش وي. څرنگه چي دا ليکنه د همت صاحب پر طنزونو نقد نه، بلکي د (سياسي عينکې) مجموعې ته يوه لنډه کتنه ده، نو خبره ډېره نه اوردوم. د طنز په ډگر کي د همت صاحب غونډي نويو څېرو را څرگندېدل په پښتو ادبياتو کي يو ډېر لوی زېږی دی. د ده طنزونه زموږ په زړونو کي دا هيلي راتوکوي چي انشاءالله دی به زموږ په ملي ژبه پښتو کي د طنز خالي ځای ډک کړي.

حقيقت دا دی چي طنزي ادب په عمومي ډول زموږ په هيواد کي تر اوسه پوري ډېر ځوان دی او موږ خپله هم په دې ډگر کي ډېرې نوي څېرې گڼل کېږو. خدای دي داسي يوه ورځ راولي چي همت صاحب د طنز په ډگر کي يو نوی غورځنگ پيل کړي او د ادبياتو دې ارزښتناکي برخې ته نوره هم وده ورکړي.

د همداسي يوې ورځي په هيله
جلال نوراني، کابل

سياسي عينکې او يو څو خبري

په پښتو ژبه کې هسي هم د شعر په پرتله د نثر برخه خواره ده، په تېره بيا طنزي کيسو ته خو ډېره لږه پاملرنه شوې ده. طنزيه کيسې لکه د ماشومانو ادبيات زموږ ليکوالو ته د ادبي هستونو څنډې ښکاري، د ماشوم ادبياتو په برخه کې ويل کېږي چې هر ليکوال نه شي کولای ماشومانو ته ليکنې وکړي. زه دا خبره تائيدوم خو داسې ليکوال هم پېژنم چې د ماشومانو لپاره ليکنې کولای شي، مگر نه يې ليکي او دمهمو خلکو کار نه ورته ښکاري چې د طنز په برخه کې هم دغسې يوه نظريه واکمنه ده.

يوه ورځ مو په قلم نړيواله ټولنه کې له بهرنيانو سره غونډه لرله، يوه دري ژبې ليکوال چې يوازي يې زما طنزي ليکنې لوستي وې، زه يې هغوی ته طنز ليکوال وږ وپېژندلم، خو يو بل ليکوال ته

سياسي عينکې

زما داډول معرفي بڼه نه شوه ښکاره، ورته ويې ويل چې دی یوازې طنز لیکوال نه، بلکې په نورو برخو کې یې هم ښې لیکنې کړي دي. هغه بل لیکوال له ما بخښنه وغوښته، ما ورته وویل چې کاشکې یوازې د طنزي کیسو لیکوال پاتې شوی وای، اوس به مې په دې برخه کې ډېرې بریاوې درلودای.

زموږ په ټولنه او آن ځینو ادبي کړیو کې طنز سرسري او غیر جدي کار معلومېږي، ښایي دا او ځینې نور لاملونه به وي چې موږ په دې برخه کې هم وروسته پاته یو. لکه په نورو برخو کې چې کتابونه خپرېږي د طنز او طنزي کیسو په برخه کې دومره نه خپرېږي او داسې لیکوال چې یوازې د طنز په برخه کې لیکنې کوي یا یې نه لرو او که یې لرو هم نو ډېر لږ دي.

ددغه په زړه پورې کتاب (سياسي عينکې) لیکوال عبدالنافع همت له هغو گوتو په شمار لیکوالو څخه دی چې طنزي کیسو ته یې تر ټولو زیاته پاملرنه کړې ده. دی ډرامې او لنډې کیسې هم لیکي خو موږ یې تر ډېره بریده د یوه بڼه طنز لیکونکي په توگه پېژنو. تر دې دمخه یې د طنزي کیسو یوه بله په زړه پورې ټولگه (سپي څنگه مډالونه وگټل؟) هم خپره سوې ده. همت صاحب طنز لیکي، بڼه یې لیکي او په جرئت یې لیکي. دی لکه څنگه چې په ورځني ژوند کې یو ژمن او صادق انسان دی، همدغه صداقت یې په دغو او نورو طنزونو کې هم

بڼه لیدلای شو.

د ښاغلي همت صاحب د طنزونو موضوعگانې زیاتره

سياسي عينکې

سياسي دي. په دولتي اداره کي د بيوروکراسۍ، اداري فساد، کورکورانه اطاعت، د خلکو له حالت څخه د دولتي چارواکو ناخبري او ناسم اجراءات د همت صاحب د دغو زياترو طنزونو موضوعگاني دي. داسي طنز ليکونکي هم شته چي د طنز تېره څوکه يې هغه چاته متوجه کړې وي چي د حالاتو په بدلون کي هيڅ ونډه نه شي لرلای او آن دا چي دغه موضوعگاني دومره وړې او بې اهميته دي چي په کار نه ده طنز ورباندي وليکل شي، خو همت صاحب سره له دې چي په خپله لاره کي ستونزي او خنډونه ويني بيا هم خپله لاره نه پرېږدي او په جرئت او پوره صداقت سره خپله خبره کوي. په ۱۹۴۴ ميلادي کال کي د (جورج آرويل) په نوم يوه انگلېسي ليکوال د (حيواناتو فارم) نومی انتقادي کتاب وليکه، ده په دې کتاب کي په روسيه کي د ستالين په کمونيستي حکومت ملنډي وهلي وې، په کتاب کي يې دځنگله حکومت خوگانو ته سپارلی، خوگان د حکومت په چارو نه پوهېږي او د فارم له نورو حيواناتو سره ناسم چلند کوي. هغه مهال ډېر ليکوال په دې اند ول چي ددغه کتاب تر خپرولو وروسته به ليکوال ډېر وستايل شي، خو په انگلستان کي ده ته وويل شول چي کتاب يې د چاپ وړ نه دی، هغه و چي ليکوال د کتاب چاپولو

لپاره امريکا ته ولاړ. د ليکوال په اند بايد امريکا ددغه کتاب د چاپ تود هرکلی کړی وای، ځکه چي امريکا د روسيې او ستالين پرضد ول، خو برعکس امريکايانو دغه کتاب سانسور کړ. ډېر کلونه وروسته چي د وارسا

سياسي عينکې

او ناټو ترنونونه منځ ته راغلل، نړۍ دوه پراکه شوه ددغه کتاب زيات هرکلی وشو، خو ليکوال يې د کتاب د چاپ په لاره کې ډېري ستونزي وگاللې.

ښاغلی همت صاحب دا اړتيا ويني چې بايد له فساده ډکه اداره د طنز په ژبه مسخره شي، له ټولو ستونزو او خنډونو سره سره په هوډمنو گامونو پر خپله لاره روان دی او په جرئت سره يې ليکي. د همت صاحب د طنزونو ژبه ساده، خوره او روانه ده، ډيالوگونه يې لنډ او د کيسې په پرمختگ کې ښه مرسته کولای شي، لکه دا بېلگه يې :

(اې وروره! دا چټلی دي ولي زموږ د کور مخ ته

واچولې، دا ځای د چټلیو دی؟

– نو چيري يې واچوم؟ بل ځای نسته

– ولي پخوا دي چېرې اچولې؟

– پخوا خو ښاروالي فعاله وه، هره ورځ به يې وړل،

اوس هم که ښاروالي بېرته فعاله سوه ستا دکور مخ

ته يې نه اچوم، نور څه غواړې؟

– ښاروالي نو څه معلومه ده چې څه مهال به فعاله

سي؟

– دنيا په اميد خورل کېږي، ټول کارونه خو په يوه ورځ

نه سمېږي، په دې وطن کې له ډېرشو کالو راهيسي

جگړه روانه ده.)

دغه راز يې د طنزي کيسو پيل اوږد او ستړی کوونکی

نه دی، نه غواړي په پيل کې بې ضرورته اوږدې

مقدمې وليکي، د يوه طنز پيل يې داسي دی : (قاضي

مېز وډباوه او د محکمې له حاضرينو څخه يې

سياسي عينکې

وغوښتل چې نظم مراعت کړي. بيا يې څارنوال ته وويل چې خپله جوړه کړې دعوه ولولي. څارنوال هم راولاړ سو او دعوه يې داسي پيل کړه). دا ډول پيل لوستونکي نه په تکليفوي، د کيسې پېښو ته ژر رسېږي او د کيسې د لوستلو لپاره يې تلوسه زياتېږي د بېلگي لپاره د دوو نورو طنزونو د پيل جملې رااڅلم: (يوه ورځ مې د خپل محصل زوی ليکچر نوټونه وليدل، گورم چې کټ مټ هغه زمور د وختونو ليکچر نوټونه دي. په دې منځ کي پنځوس کاله تېر سوي ول، خو په دې دومره وخت کي يې لږ توپير کړی و).

يا:

(د شپې مې ټلوېزيون چالان کړ چې يوه خبريال له ولسمشره وپوښتل: د افغانستان د اساسي قانون له تصويب څخه يو کال تېر سو خو ملي سرود لا نه دی جوړ سوی، که د اساسي قانون د هري مادې عملي کول يو کال وخت ونيسي نو اساسي قانون خو (۱۶۲) مادې لري، آيا ټول اساسي قانون به (۱۶۲) کاله وروسته عملي کېږي؟)

پورتنۍ بېلگي د دې ترڅنگ چې د تلوسې د ايجاد قوت لري او دراتلونکو پېښو لپاره لاره هواروي، د پيل

په لومړيو جملو کي هم حرکت لري. هغه طنزي کيسې چې حرکت لري او دا حرکت يې د پيل په جملو کې موجود وي، لوستونکي هيڅکله نه ستړي کوي. همت صاحب دې ټکي ته ښه متوجه دی او نږدې په ټولو طنزونو کي يې دې موضوع ته پام کړی دی.

سياسي عينکې

زه په پای کې د تکره لیکوال همت صاحب زېار د ډېري ستایني وړ بولم، ددغه کتاب د چاپ مبارکي ورته وایم او د لا زیاتو بریاوو هیله ورته کوم.

په مینه او درنښت
علم گل سحر
څارندوی مېنه، کابل
۲۹ غبرگولی، ۱۳۸۸ لمریز کال

لېونی څنگه د ناتو قوماندان سو؟

قاضي مېز وډباوه او د محکمې له حاضرینو څخه یې وغوښتل چې نظم مراعت کړي. بیا یې څارنوال ته وویل چې خپله جوړه کړې دعوه ولولي. څارنوال هم

سياسي عينکې

راولار سو او دعوه يې داسي پيل کړه :
د ناټو ځواکونو قوماندان (مايکل) د (ټامسن) زوی چې
څلورمېنټ کاله عمر لري او د امريکا د متحده ايالاتو د
نيويارک ايالت اوسېدونکی دی، په لاندي جرمونو تورن
دی :

۱- د نشې په حالت کي يې موټر چلاوه او د (۱۳۸۷)
ش کال د جوزا د مياشتي پر څلورمه نېټه يې د کابل
په وزير اکبرخان مېنه کي څلور نفره په موټر وهلي
چي دوه نفره يې مړه او دوه نور يې سخت ټپيان کړي
دي.

۲- يو ميل ناقانونه توپنچه (تمانچه) او شل کيلو گرامه
پوډر ورسره نيول سوي دي.

۳- دترافيکو پر مدير کرم خان يې ټکان (ډزي) کړي اود
هغه د وژلو هڅه يې کړې ده.

۴- په بنار کي يې له لايسنس پرته موټر چلاوه.
د يادولو وړ ده چي مايکل تر دې مخکي هم جرمي
دوسيه لري. مخکي تر دې چي افغانستان ته راسي د
امريکا د نيويارک ايالت په تور کلي(Black village)
کي يې د غواوو په يوه فارم کي د ډيويد په نوم يو
مزدور په وسپنيز اخور پر سر وهلی او وژلی يې دی
چي تر هغه وروسته په يوه قمار خانه کي پټ
اوسېده. دغه ډول يې پروسزکال په بگرام کي يو بې

گناه ملا، چي ملا اسمعيل نومېده، وژلی او په
پښوکي يې مېخونه ورټکوهلي دي. زه له محکمې
څخه غواړم چي د افغانستان د جزا قانون له (...)
مادو سره سم دي مايکل ته د شلو کالو بند سزا ورکړل سي.

سياسي عينکې

زما د خبرو د لا سپيناوي لپاره دلته د پېښې دوه عيني شاهدان هم حاضر دي چي يو د کابل ولايت د ترافيکو مدير ډگروال کرم خان او بل د کابل ولايت د پوليسو د شلمي حوزې قوماندان بشير خان دی. محترم قاضي صاحب که اجازه وي نو دوی به د خپلو سترگو ليدلی حال ووايي.

دمايکل مدافع وکیل وويل: مخکي تر دې چي شاهدان خبري وکړي زه دوې پوښتني لرم، يو دا چي، ايا د کرم خان او بشير خان پرته نور شواهد هم سته؟ بل دا چي ايا د وژل سويو خلکو له خپلوانو څخه کوم څوک څارنوالۍ ته عارض سوی دی؟

څارنوال وويل: نه! نه بل شاهد سته او نه د مړو له کورنۍ کوم عارض. بيا قاضي کرم خان ته وويل چي خپلي خبري وکړي. کرم خان رامخ ته سو او ويې ويل: دغرمې يوه بجه وه چي يو موټر په ډبري چټکۍ راغی، زه يې مخ ته ودرېدم چي لارښوونه ورته وکړم چي دا يوطرفه سرک دی، خو موټر دغسي په چټکۍ راباندي راغی، ما ځان ځني گوبښه کړ، موټر زما څخه تېر سو او د سرک پر غاړه يې څلور نفره ووهل چي دوه نفره يې ځای پر ځای مړه او دوه نور يې تپيان کړل. زه د دې لپاره چي موټر و نه تنبتي موټر ته ورنژدې سوم، مايکل هڅه وکړه چي وتنبتي، په ډبر تلوار يې د موټر

مخ راوگرځاوه چي په دې وخت کي يې موټر له دېوال سره ټکر سو او ودرېده. کله چي زه موټر ته ورنژدې سوم نو مايکل له موټره راکښته سو، له جبهه يې تمانچه راوايسته او پر ما يې څو ډزې وکړې، د خدای

سياسي عينکې

فضل و زه ځنې خطا سوم، په دې وخت کې د پوليسو د شلمې حوزې قوماندان بشير خان له څو تنو پوليسو سره راغی، مايکل يې ونيو او له ځان سره يې حوزې ته بوت.

تر دې وروسته قاضي له بشير خان څخه وغوښتل چې خپلې خبرې وکړي. بشير خان را ولاړ سو او خپلې خبرې يې داسې پيل کړې: مور چې کله د مايکل لاسونه ور وتړل نو له غورهاري پرته يې نوري خبرې نه کولې. کله چې مو د ده جېبونه تلاشي کړل نو هيڅ ډول اسناد ورسره نه ول، بيا چې مو يې موټر تلاشي کړ نو شل کيلو گرامه پوډر هم ورسره ول. لس دقيقې به لانه وې تېرې سوي چې زموږ د امير له خوا تيليفون راغی، ويل تاسې د مايکل په نوم د ناټو ځواکونو يو مهم قوماندان نيولی دی، ډېر ژر يې خوشي کړئ او معذرت ځنې وغواړئ. مور هم مايکل خوشي کړ او معذرت مو ځني وغوښت. دی چې تله نو په انگلېسي ژبه يې وويل چې (Fucking Police). نه پوهېږم چې دا په انگلېسي ژبه کې کوروداني ته وايي او که بله مانا لري.

وروسته د مايکل مدافع وکیل خپلې خبرې داسې پيل کړې: ښاغلي مايکل ته په (۱۹۹۵) م کال کې يو عصبي تکليف پيدا او له همدې امله په ټيکساز ايالت

کې يوه لېونتون ته ولېږل سو. هلته تر څو کالو تېرولو وروسته ډاکټرانو د هغه پلار ته وويل چې د مايکل د علاج يوازینی لاره دا ده چې دی بايد تل خوشاله وساتل سي، يانې هرڅه چې دی کوي او هر څه چې

سياسي عينکې

غواړي بايد خبره يې پر ځمکه وا نه چول سي، که داسي ونه سي نو علاج يې امکان نه لري. څرنگه چي امريکا داسي يوه ټولنه نه ده چي مايکل دي هر هغه څه پکښي وکړي چي زړه يې غواړي نو علاج يې هم و نه سو. بياچي کله په (۲۰۰۱) م کال په افغانستان کي د امريکې په مشرۍ د ترهگرۍ ضد مبارزه پيل سوه نو ښاغلی مايکل هم له امريکايي عسکرو سره يو ځای افغانستان ته راغی او وروسته د ناټو د يوې ټولۍ عسکرو قوماندان وټاکل سو.

دا چي مايکل يو طرفه سرک ته موټر ننه ايستلی، ملامت نه دی، ځکه چي پر هغه سرک په انگليسي ژبه نه و ليکلي چي: (No Entry) ياني مه ننوزئ! مايکل نه پوهېده چي دا يو طرفه سرک دی. بل دا چي په کومه ورځ مايکل موټر ټکروي نو هغه شراب خورلي او غرق نشه دی، چي د يو بهرني لپاره شراب څښل بد کار نه دی. له کومي ورځي راهيسي چي مايکل افغانستان ته راغلی نو د قانون په نوم له کوم خنډ سره نه و مخ سوی او په امريکا کي هم ورته ويل سوي ول چي له امريکايي قانون پرته د افغانستان هيڅ يو قانون د هغه مخه نه سي نيولای، نو کله چي هغه ته ټرافيکي پوليس لاس ورکوي، دی داسي فکر کوي چي دا کوم ترهگر دی او غواړي چي پر ده ځان مرگی برید وکړي،

نو هغه دی چي وارخطاکېږي، اعصاب يې اوږي او خلک په موټر وهي، پر ډگروال کرم خان يې هم ډزي له همدې خاطره کړي چي ده د ترهگر گمان پر کړی دی.

سیاسي عینکې

څارنوال ولاړ سو او ویې ویل : قاضي صاحب دی درواغ وایي، ایا داممکنه ده چې ناټو دي یو لېوني ته قومانداني ورکړي او بیا دي هغه افغانستان ته راواستوي؟ مدافع وکیل په خندا وویل : څارنوال صاحب ستا خپله هم اعصاب چندان کار نه کوي. ایا د ناټو هیوادونه لېوني دي چې خپل هوښیار عسکر افغانستان ته راواستوي او له ترهګرو سره په جګړه کي یې قرباني کړي؟

قاضي وپوښتل : د مایکل روغتیا اوس څنګه ده؟ مدافع وکیل ځواب ورکړ : د مایکل روغتیايي حالت ډېر خراب دی، له کومي ورځي راهیسي چې هغه ته لاس ور اچول سوی نو هر افغان چې وويني زړه یې ورته خوړل کېږي او غواړي چې ویې وژني، ډاکټرانو یې ویلي چې که بیا د هغه مخ ته کوم افغان ودرېږي نو کېدای سي چې د پخوا په شان لېونی سي. قاضي وویل : ښه ښه بس پوه سوم. مدافع وکیل پسي زیاته کړه : تر کومه ځایه چې د سلاح د جواز خبره ده نو په افغانستان کي بهرنیان اصلاً د سلاح جواز ته اړتیا نه لري. بل داچې څارنوال صاحب د پوډرو خبره هم یاده کړه، اصلاً خبره داده چې ښاغلی مایکل په خپله پوډري دی او څو ورځي وروسته یې په افغانستان کي وظیفه پای ته رسېږي، ده غوښتل چې دغه پوډر له

ځان سره امریکا ته یوسي چې هم یې خپله ګوزاره په وسي او هم یو څه پیسې په جوړي کړي. څارنوال صاحب داهم وویل چې مایکل د ډیویډ په نوم یو امریکایي وژلی دی. دا خبره سمه ده خو په هغه وخت

سياسي عينکې

کي د ده اعصاب جوړ نه ول، ځکه نو محکمې هم خوشي کړ. د ډيوېډ تر وژل کېدو وروسته مايکل په يوه قمار خانه کي پټ نه اوسېده، بلکې هماغه د ده د خوښي ځای و، په امريکا کي خو ډيموکراسي ده، هر ځای چي د چا زړه وغواړي نو هلته اوسېدلای سي، پاته سوه د ملا اسمعيل خبره، نو هغه ملا خو القاعده و، سهار وختي به پر يو لور ځای ودرېد او په عربي ژبه به يې طالبانو او القاعده وو ته نارې ور وهلې چي هغوی به بيا د ناټو مرکزونه په توغنديو ويشتل. د القاعده وو له منځه وړل خو د مايکل وظيفه ده. څارنوال يې په خبرو کي ورولوېد او ويې ويل: داخبره سمه نه ده، دکلي ټول خلک وايي چي ملا اسماعيل القاعده نه، بلکي د مسجد امام و او پر منبر به يې د سهار اذان کاوه. مدافع وکيل وويل: مايکل څه پوهېده چي دا اذان دی، دی خو په عربي ژبه نه پوهېږي، ده داسي گمان کړی دی چي په عربي ژبه القاعده وو ته نارې ور وهي.

څارنوال وويل: مايکل خو بې له دې چي په دې باب څېړنه وکړي د ملا اسماعيل په پښو کي يې مېخونه ورټکوهلي او بيا يې ويشتلی دی. مدافع وکيل وويل: داچي ملا اسماعيل رښتيا القاعده و او که نه، داپوښتنه بايد له ښاغلي مايکل څخه د هغه قوماندان

وکړي، د افغانستان محکمه دا صلاحيت نه لري. ډگروال کرم خان را ولاړ سو، لاسونه يې پر نامه ونيول او په عاجزۍ يې وويل: قاضي صاحب زه خپلي خبري بيرته اخلم، قسم په خدای چي زه نه وم خبر چي دا د

سياسي عينکې

يو بهرني سړي موټر دی، کله تر اوسه مي نه د کوم بهرني موټر درولی او نه مي تلاشي کړی دی، ان داچي که د بهرنيانو د ځينو موټرو په باب مي معلومات هم درلودل چي پوډر پکښې دي، خو بيا مي هم نه دي تلاشي کړی.

ورپسې د پوليسو قوماندان بشير خان وويل : قاضي صاحب زه هم خپلي خبري بيرته اخلم، زه خبر نه وم چي دا يو خارجي سړی دی، کله چي خبر سوم نو ډېر ژر مي خوشي کړ او معذرت مي ځني وغوښت، ان داچي خپل پوډر او سلاح مي يې هم بيرته ورکړل. په دې وخت کي قاضي مېز و ډباوه او له حاضرينو څخه يې وغوښتل چي غلي سي او بيا يې وويل : د دواړو خواوو او شاهدانو د خبرو په رڼا کي محکمه د مايکل په باب داسي پرېکړه کوي :

بهرني نظاميان غير مسئول او واجب الاحترام دي چي په افغانستان کي نه سي محاکمه کېدای. نو د افغانستان محکمه مايکل خوشي کوي اود هغه يو ميل تمانچه او شل کيلو گرامه پوډر بيرته ورکوي چي دغه اجناس يې مخکي لا ورته سپارل سوي دي. پاته سوه د ښاغلي مايکل د شخصيت د اعادې خبره. د ترافيکو مدير کرم خان يو بهرنی، ياني مايکل ډارولی او د پوليسو د شلمي حوزې قوماندان بشير خان بيا د لسو

دقيقو لپاره د هغه لاسونه ورتړلي چي په دې ډول يې يو خو د مايکل سپکاوی کړی او بل يې د هغه روغتيا په خطر کي اچولې ده. نو د افغانستان محکمه د دې جرم په بدل کي بشير خان د اسلم خان زوی او ډگروال

سياسي عينکې

کرم خان د نورخان زوی هر یوه ته د شلو کالو بند سزا ورکوي . که چېرې مایکل د پخوا په شان لېونی سو نو دوی دواړه به اعدامېږي. داچې د مایکل د موټر بانټ کړوپ سوی او روغتیايي حالت یې هم خراب سوی نو د دې جرم په مقابل کې به دوی هر یو مایکل ته پنځه ویشته زره ډالره جریمه ورکوي.

باز سازي، که باد سازي!؟

قهرجنو مظاهره چيانو د کابل ښار په خو ځايونو کي اورونه بل کړل او چيغي يې وهلې چي دولت دي هغه والي د قانون منگولوته وسپاري چي ددوی د مشر د ورور پر موټر يې برید کړی دی. يو سړی چي لنگوته يې په غاړه کي ول ول رالوېدلې ول، وويل: دا يوه ستره او نه جبرانېدونکې ضايعه ده، زموږ گوند او قوم ته په سپکه کتل سوي دي، مور به خپل غچ خامخا اخلو.

يوه مېرمن چي خپل تور پورنی يې تر زنه لاندي کلک تړلی و او يوه کاغذي لوحه يې په لاس کي لوړه نيولې ول پر لوحه داسي ليکلي ول: دولت بايد خامخا دغه والي محاکمه کړي. يو بل سړی چي غاښونه يې چيچل او تر خوله يې ځگونه رابهدل، چيغه کړه: دا غټه خبره ده، هيڅکله يې نه پرېږدو.

له بلي خوا د بشري حقوقو د خپلواک کمیسیون د ټرانسپورټ څانگي وياند وويل چي، په سياست کي برخه اخيستل د هر انسان حق دی او هر څوک حق لري موټر ولري چي په دې اساس پر موټر برید په حقيقت کي پر هغه شخص برید دی. مور په دې اړه څېړنه کړې او دوسيه مو يې څارنوالۍ ته استولې ده. هيله لرو

چي څارنوالي به دغه موضوع جدي ونيسي او په دې اړه به اجرات وکړي.

تر مظاهره لږ شېبه وروسته پوليسو پر سړک ولاړو رېږۍ والاوو پسې سوټي راواخيستل، خو رېږۍ چپه

سياسي عينکې

سوې، له سړک څخه دورې پورته سوې او د وزيرانو د تورو بنښنو موټرونه يو په بل پسې ارگ ته ور وگرځېدل چې د دې پېښې په اړه د کابينې په بېړنۍ غونډه کې برخه واخلي.

د کابينې تر غونډې وروسته د ولسي جرگې يوې ډلې وکیلانو د اعلاميې په خپرولو سره وويل چې په دې اړه يوازي د کابينې بېړنۍ غونډه او د دې کار غنډل کفايت نه کوي، بايد يو عملي گام واخيستل سي، خو د ارگ وياند د ولسي جرگې د وکیلانو دغه تورونه رد کړل او زياته يې کړه چې کابينې د کورنيو چارو د وزير په مشرۍ يو کميسيون جوړ کړی او دنده يې ورته سپارلې چې دغه موضوع وڅېړي او راپور يې د کابينې بلې غونډې ته وړاندي کړي. ان دا چې والي يې دا نن د کميسيون تر څېړنو مخکې له کاره گوښه کړی دی.

ددغه کميسيون يو غړی، جنرال پنجرمين چې شل کاله يې د پنجرمينۍ دکان درلود او اوس چېرمين ياني د پوليسو د اتلسمې حوزې قوماندان دی وايي چې، دوی د موټر پنجر سوی ټاير په يوه امبولانس کې په ډېر درناوي عدلي طب ته يووړ او هلته تر يو لړ څېړنو وروسته ورته معلومه سوه چې نوموړی ټاير پنجر سوی نه، بلکې په خپله يې هوا وتلې ده. ددغې پېښې په تړاو د ملي باد سازۍ گوند مشر وايي

چې د موټر له يوه ټاير څخه هوا ايستل پر ټول موټر اغېز کوي او موټر خو ښکاره خبره ده چې د هغه د خاوند سياسي ژوند ته تاوان رسوي. دا چې موټر په سياست کې ډېر مهم دی نو خامخا د نوموړي گوند

سياسي عينکې

سياسي فعاليتونه هم له خنډ سره مخ کوي چې په دې ډول په افغانستان کې ډيموکراسۍ ته يوه غټه ضربه ده. زما په اند د يوه سياسي گوند د موټر له يوه ټاير څخه هوا ايستل په حقيقت کې له ډيموکراسۍ څخه هوا ايستل دي.

له بلي خوا لري کرل سوی والي دغه تورونه نه مني او وايي چې، دی يې يوازي په دې تور له کاره گوښه کړی چې ولي يې په خپل ولايت کې باد سازۍ ته پاملرنه نه ده کړې، يانې ولي يې د نوموړي موټر پنچري نه ده ور نيولې.

دغه اعتراضونه هغه مهال راپورته سول، کله چې درې ورځي مخکې د يوه سياسي گوند وياند اعلان وکړ چې د دوی د مشر د ورور موټر د والي د دفتر مخ ته پنچر سوی دی. وياند دا تور ولگاوه چې د موټر په پنچر کېدو کې والي نېغ په نېغه لاس لري.

د يادوني وړ ده چې تر اوسه پوري د دولت يو عادي چارواکی هم له دې امله له کاره نه دی گوښه سوی چې ولي يې د باز سازۍ په لار کې غفلت کړی دی، نو دا چې باد سازۍ ته په نه پاملرني سره يو والي بې له دې چې گناه يې ثابته سي، له کاره گوښه کېږي، داسې ښکاري چې باد سازي تر بازسازي ډېره مهمه ده.

سياسي عينکې

سياسي عينکې

د ارگ په غولي کي د څرخي الوتکي څرخ لا سم نه و ارام سوی چي ولسمشر له خپلو څو وزیرانو سره په چټکو گامونو ورپورته سو او الوتکه بیرته والوته. نن د حساب ورکولو د اوونۍ لومړۍ ورځ وه چي هر وزیر د رسنیو له لاري ملت ته د خپل کار کلنی راپور ورکاوه، خو ولسمشر غوښتل چي خپله په ټول افغانستان کي وگرځي او د هر وزیر کار له نږدې وگوري. څرنگه چي امنیت سم نه و، نو ده غوښتل چي په الوتکه کي د هوا له لاري د وزیرانو د کارونو نظارت وکړي.

کله چي الوتکه فضا ته ښه لوړه سوه، ولسمشر وویل چي لومړی به د زراعت وضعیت وگورو. له دې سره سم د کرهڼي وزیر له خپله ځایه ولاړ سو، پیلوټ ته یې په غور کي یو څه وویل او بیا یې ولسمشر ته

وویل: رئیس صاحب پیلوټ ته مي وویل چي د الوتکي ارتفاع لږ کمه کړي چي هر څه ښه شفاف ووينو، ځکه چي د حساب ورکولو اوونۍ ده.

یو څو دقیقې وروسته ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ

سياسي عينکې

لاندي وکتل او بيا يې د کرهني وزير ته وويل : تاسي خو ويل چي د زراعت په برخه کي ډېر کار سوی دی، زه خو دلته له سپېرو دښتو پرته بل هيڅ شی نه وينم. د کرهني وزير په خدا ورته وويل : رئيس صاحب مور ټولو ته خو هر څه ډېر شفاف او رڼه معلومېري، دا چي تاسي يې نه وينئ، ټول علت ستاسي په عينکو کي دی، که تاسي زموږ له عينکو څخه ورته وگورئ نو هر څه به ډېر صاف او شفاف ووينئ.

ولسمشر په تعجب وپوښتل : عجيبه ده نو زما په عينکو کي څه عيب دی؟

- صاحب ستاسي عينکي خو يو د افغانستان تخنيک دی او بل نو ډېري پخوانی دي چي د هغه وخت د شرايطو او ستاسي د سترگو د نمرې په پام کي نيولو سره جوړي سوي دي، خو زموږ عينکي سياسي عينکي دي چي خورا عصري او په دوستو هيوادونو کي زموږ د دولت د اوسني سياست او زموږ د وظيفې په پام کي نيولو سره جوړي سوي دي. په دې عينکو کي د سړي د سترگو ديد دومره تېز وي چي د افغانستان په هره سيمه کي د خپلي وظيفې اړوند هر څه ليدای سي.

- دا څه وايې! ته راکړه چي زه دا ستا عينکي پر سترگو کړم!

- ها صاحب دادي واخلي!
کله چي ولسمشر عينکي پر سترگو سمولې، نو الوتکه کندز ولايت ته ور سپده. ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ د باندي وکتل او بيا يې د کرهني له وزير څخه

سياسي عينکي

ويونٽل چي دا کوم ولايت دی؟ هغه يې غور ته خوله ورنږدې کړه او ويې ويل: صاحب دا نيمروز دی. د دې سره سم ولسمشر په زوره چيغه کړه: دا څه وايې؟ نيمروز داسي تک شين او سمسور سوی دی؟ له دې سره سم يې ددعا په ډول لاسونه پورته کړل او ويې ويل: خدایه شکر چي ماته دي دومره توان راکړ چي په ډېرو لږو امکاناتو او ډېر لږ وخت کي نيمروز داسي سمسور کړم. بيا يې وزيرانو ته مخ راواړه او پسې زياته يې کړه: په رښتيا چي ډېره د تعجب وړ خبره ده، دلته پخوا يوازي رېگ او دورې بادېدې، ان دا چي خلکو يې د څښاک اوبه نه درلودې. بيا يې د معارف وزير ته په خندا وويل: ياره دا خو رښتيا چي ښې عينکي دي. ناخوانانو تاسي ټول چي داسي عينکي لرئ ماته ولي يوه جوړه نه رانيسئ؟ زه خو تر اوسه پوري هغه پخوانۍ غير سياسي عينکي استعمالوم.

د کرهني وزير وويل: صاحب ولي يې نه درته رانيسو، مور چي کله لومړۍ ورځ دغه عينکي رانيولې، نو ته مو په زړه کي وې. خبره دا ده چي ستا عينکي بايد څو ډوله نظر ولري، چي بېلابېلو کارونو ته په بېل بېل نظر وگوري، مور چي په دغه ډول عينکو پسې هر څومره وکتل پيدا مو نه کړې، بيا مور په خپل منځ کي سره وويل چي که رئيس صاحب هر وخت غوښتل چي د

کوم وزارت کارونه کنټرول کړي نو مور به خپلي عينکي ورکوو. ولسمشر وخنډل او ويې ويل: بس بس دا هم ښه نظر دی. بيا يې له خپله جېبه قلم راو ايست، په کتابچه کي يې يوڅه وليکل او ويې ويل: ښه اوس به

سياسي عينکې

نو د معارف وضعيت وگورو. ده لا دا خبره نه وه پوره کړې چې د معارف وزير ولاړ سو، پيلوت ته يې په غور کي يو څه وويل او بيرته راغی د ولسمشر څنگ ته کښېناست. ولسمشر لا تر کړکۍ دباندې نه وه کتلي چې د معارف وزير خپلي عينکي هغه ته ورکړې، ويل رئيس صاحب ها دادی دا زما عينکي واخلي او بيا ورته وگورئ. ولسمشر چې لاندي وکتل نو د هرات ولايت د نجونو يوه لیسه يې وليده، ويل دا کوم ځای دی؟

- صاحب دا د کندهار پنجوايي ولسوالي ده

- ته رښتيا وايې؟

- هو صاحب رښتيا وایم، د کندهار په ټولو ولسواليو کي د هلکانو او نجونو مکتبونه فعال دي.

- طالبان خو په درواغو دا اوازې اچوي چې د کندهار ولايت اکثره ولسوالۍ له مرکزونو پرته ددوی په واک کي دي، خو زه دې ته حيران یم چې دا ځيني نړيوالي ادارې، په تېره بيا رسنۍ ولي دومره غټ درواغ وايي چې د کندهار ولايت په ولسواليو کي مکتبونه يو مخ تړل سوي دي. اوس خو دادی مور او تاسي ټول يې په خپلو سترگو وینو چې په پنجوايي غوندي ځای کي د هلکانو مکتب خو څه کوې چې د نجونو مکتبونه هم فعال دي.

ولسمشر په خپله کتابچه کي يو څه وليکل او ويې ويل :
ښه اوس به نو د تاريخو احوال واخلو. په دې وخت کي له نشه يې توکو سره د مبارزې وزير له خپله ځايه داسي په چټکۍ او وارخطايۍ ولاړ سو لکه يو لېرم چې

سياسي عينکې

يې و چېچي. ده هم د نورو دوو وزيرانو په شان پيلوټ ته په غور کي يوڅه وويل او بيا په منډه راغی د ولسمشر څنگ ته کښېناست. تر يو څو خبرو وروسته ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ لاندي وکتل چي ننگرهار ولايت يې وليد او يې پوښتل: دا کوم ولايت دی؟ څنگ ته ناست وزير ورته وويل چي رئيس صاحب دا هلمند دی او له دې سره سم يې خپلي عينکي د ولسمشر پر سترگو ورکښېښوولې. ولسمشر بې واره وخنډل او ويې ويل: او هو ماشاء الله دلته خو تارياک هيڅ نه ليدل کېږي. وزيرصاحب په خدا د ولسمشر غور ته خوله ورنږدې کړه او ويې ويل: رئيس صاحب سزکال په ټوله هلمند کي يو بوټی تارياک هم نه دي کرل سوي، ټولو خلکو غنم کرلي دي. ولسمشر وويل: بس بس چي په هلمند ولايت کي هم تارياک نه دي کرل سوي، نو زه باور لرم چي په ټول افغانستان کي نه دي کرل سوي. بيا يې لوړ وکتل او ويې ويل: خدایه شکر چي له دې پېغوره خو دي خلاص کړم چي نړيوالو به ويل چي افغانستان د تارياکو لومړی توليدوونکی هيواد دی. پيلوټ الوتکه څو واره د غنمو د فصلونو د پاسه په ټيټه ارتفاع کي تېره کړه. ولسمشر په خدا وويل: يو وخت هلمند ته د غنمو گدام ويل کېده، اوس زه داسي فکر کوم چي هلمند

بیرته هغه پخواني حالت ته راگرځېدلی دی. په دې وخت کي سوکه سوکه تياره سوه، ولسمشر وويل چي اوس ماښام سو، د اوبو او برېښنا حالت به هم وگورو، بيا به نو څو له خيره سره؟ له دې سره سم

سياسي عينکې

د اوبو او برېښنا وزير هم د نورو وزيرانو په شان پيلوټ ته په غور کي يو څه وويل او بيا يې ځان د ولسمشر څنگ ته راوړ ساوه. يو څو دقيقې وروسته الوتکه د کابل ښار فضا ته ورسېده. په دې وخت کي ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ دباندې وکتل، ترڅو چي يې خوله خبرو ته جوړوله نو د اوبو او برېښنا وزير خپلي عينکي د هغه پر سترگو کړې. له دې سره سم ولسمشر په خوښۍ وپوښتل:

- او هو دلته د برېښنا څومره ډېر څراغونه دي، دا کوم ځای دی؟

- صاحب دا پکتیکا ده.

- دا څه وايې! دا پکتیکا ده؟

- هو صاحب، په ټولو ولايتونو کي مې اول پکتیکا ته برېښنا راوسته، ما ويل د دې ولايت خلک ډېر غريب دي. له خدايه راضي يم چي له کومي ورځي راهيسي دلته برېښنا راغلې نو خلکو ته دومره ډېر کارونه پيدا سوي چي اوس بيخي مزدور نه پيدا کېږي. ان دا چي پاکستانيان او ايرانيان دې ولايت ته د کار لپاره راځي. دادی د کار او ټولنيزو چارو وزير صاحب خپله دلته تشریف لري، ده ته هر څه معلوم دي.

- ياره واقعاً چي دا يو ستر خدمت دی، خو عجيبه ده د پکتیکا مرکز، ښرنه خو پخوا دومره غټ ښار نه و.

- صاحب ښرنه اوس هغه پخوانی کوچنی ښار نه دی، بيخي لکه کابل داسي دی او بل داچي د پکتیکا ولايت ټولي ولسوالۍ برېښنا لري، ځکه نو ټول ولايت يو ښار غوندي ښکاري.

سياسي عينکې

ولسمشر په خپله کتابچه کې ژر ژر يو څو کرښې وليکلې او ويې ويل : د نن لپاره همدومره کار بس دی، راځئ چې څو بيا يې د خپلي کتابچې پاڼې سره واپرولې او د خپلو يادښتونو په لوستلو يې پيل وکړ. په دې وخت کې وزيرانو يو بل ته حيران حيران سره کتل. ولسمشر کتابچه په جيب کې واچوله، غاړه يې تازه کړه او ويې ويل : ما د خپلو وزيرانو په باب د نړيوالو او داخلي رسنيو له لارې، دغه ډول د خلکو له خولې ډېر شکايتونه اورېدلي ول چې دوی د بيت المال پيسې اکثره غلاکوي او يا يې په قيمتي موټرونو، کورونو او خپلو عياشيو لگوي خو زه اوس پوه سوم چې دا ټول تورونه بې ځايه ول. نن ماته معلومه سوه چې تاسې په رښتيا افغانستان ته ډېر ستر خدمتونه کړي دي اوله خپل وطن سره د زړه له کومې مينه لرئ، زه وياړم چې ستاسې غوندي وزيران لرم.

جار قربان د ماليې وزير تر پلان سم

د وزيرانو دا غونډه د پراختيايي بودجې د تصويب لپاره رابلل سوې وه چې ځينو وزيرانو يو ساعت مخکي لا ځان ورته رارسولی و. ولسمشر ورغوي سره ومېنل، د غونډې برخه وال يې ښه تر نظر تېر کړل او ويې ويل: څوک خو به غير حاضر نه وي؟ د کورنيو چارو وزير ولاړ سو، لاسونه يې پرنامه ونيول او ويې ويل: صاحب ټول وزيران حاضر دي، پيسې هم عجيبه شى دي، زه خو خپله سهار په څره لا راغلی يم، ما ويل چې غونډه راڅخه تېره نه سي. له دې خبرې سره سم د غونډې ټولو برخه والو وخنډل.

ولسمشر په خدا وويل: رښتيا هم پيسې ښه شى دي، رحمان بابا دنيا په باب څه ښه ويلي دي:

ښه ده ښه ده دا دنيا
چې توبنه ده د عقبا
که يې تويه پر صحرا کړې
ښايسته کاندي صحرا

مور پر شېرپور غونډي سپېره ځای دنيا توى کړه، گورئ تاسي خو ټول هلته کورونه لرئ، اوس شېرپور څومره ښايسته ځای دى، ښه په هر صورت اوس خپله غونډه پيل کوو. اول به د دفاع وزارت پر وړاندیزونو خبري

سياسي عينکې

وکړو. د دفاع وزير سترگي سره ومېنلې، مخ ته پرته دوسيه يې راپورته کړه او ويې ويل: مور غواړو د ملي اردو په چوکاټ کې پنځه زره عسکر زيات کړو چې مالي لگښت مو يې پنځه سوه ميليونه افغانۍ اټکل کړی دی. ده لا د موضوع جزيات نه وه ويلي چې د کورنيو چارو وزير يې خبره ونيوله او ويې ويل:

رئيس صاحب زما په فکر نورو عسکرو ته هيڅ اړتيا نسته، که خبره د داخلي امنيت وي نو هغه خو زموږ پوليس او امنيتي کمپنۍ ساتلای سي او که ددوی دا مطلب وي چې په ملي اردو د طالبانو او القاعده وو مخه ونيسي نو دا کار امکان نه لري. ددې نويو عسکرو تاوان دا دی چې د امنيتي کمپنيو اړتيا تر پوښتني لاندې راولي. اوسمهال په افغانستان کې په لسگونو امنيتي کمپنۍ په کار لگيا دي چې که دا کمپنۍ وتړل سي، نو ډېر خلک به بې کاره سي. مثلاً اول زه درې امنيتي کمپنۍ لرم، دغسي نور وزيران درواخله چې له دې لاري ډېر وزيران، وبخښۍ خوله مي خطاوته، ډېر خلک ډوډۍ پيدا کوي.

ولسمشر د تائيد په ډول سر وښوراوه او ويې ويل: رښتيا هم چې زموږ د خلکو کار او روزگار ډېر ضروري دی او تر ټولو مهمه دا ده چې ماته د خپلو وزيرانو روزگار ډېر مهم دی، په تېره بيا د کورنيو چارو وزير خو

ډېر راباندې گران دی، ځکه چې پلار يې ډېر ښه سړی و. خير دا موضوع دي پر همدې ځای پاته وي اوس به د مهاجرينو د وزير خبري واورو. د مهاجرينو وزير چې لا يې خبرو ته پوره چمتووالی نه درلود، وارخطا غوندي د

سياسي عينکې

دوسيې پانې سره واپرولې او ويې ويل : مور غواړو په راتلونکي کال کي د شلو زرو کورنيو د راستنېدو پروگرام جوړ کړو چي ددې کار لپاره پنځه سوه ميليونه افغانيو ته ضرورت لرو. ده لا خپله خبره نه وه پوره کړې چي د کليو پراختيا وزير يې په خوله کي ور ولويد او ويې ويل : وزير صاحب که شل زره کورنۍ په يوه کال کي افغانستان ته راستانه سي نو مور ته به گرانه وي چي ددوی لپاره د اوسېدو ځايونه برابر کړو. ولسمشر وويل چي ښه سمه ده د مهاجرينو خبره به بيا گورو. بيا يې د کورنيو چارو وزير ته مخ ور وپاوه او ويې ويل : ښه ځوانه وايه تا خو هم ښه ډېر کاغذونه مخ ته ايښي دي.

د کورنيو چارو وزير خپلي پنډو ښيښو والا عينکي پر سترگو کړې او ويې ويل : رئيس صاحب تاسي ته خو معلومه ده چي د لويو لارو امنيت ډېر خراب دی، نو مور غواړو چي په نوي کال کي د لويو لارو د ساتلو لپاره درې زره نوي پوليس استخدام او وروزو چي لگښت يې پنځوس ميليونه افغانۍ کېږي. ددې خبري سره سم د ترانسپورټ د وزير رنگ سور سو او ويې ويل : رئيس صاحب تاسي ته خو ډېره ښه معلومه ده چي له کومي ورځي راهيسي د لويو لارو امنيت خراب سوی نو ډېری خلک په طيارو کي سفرونه کوي، چي

له دې لاري زمور عوايد لس برابره لوړ سوي دي، نو که د لويو لارو امنيت وساتل سي ښکاره خبره ده چي زمور په داخلي هوايي پروازونو کي کموالی راځي او ډېر تاوان کوو . اوس ټول شتمن خلک په طيارو کي

سياسي عينکې

سفرونه کوي او غريب خلک که په موټرو کي هم سفر وکړي څوک څه نه ورته وايي. ولسمشر وخنډل او ويې ويل: ياره وزير صاحب دا خودي ډېره ښه خبره وکړه، زما خو دې خبري ته هيڅ پام نه و، مور بايد دولتي عوايد نور هم لوړ کړو چي ملي اقتصاد مو پياوړی سي.

ورپسې د سرحداتو وزير غاړه تازه کړه او ويې ويل: مور غواړو خپلي سل سرحدي تانې چي د تېرو جگړو پر مهال له منځه تللي وې، بيرته فعالي کړو چي ددې کار لپاره څلور سوه مليونه افغانيو ته اړتيا لرو. له نشه يي توکو سره د مبارزې وزير وويل: رئيس صاحب که چېرې د افغانستان ټولي سرحدي تانې فعالي سي نو د تاريکو د قاچاقو مخه نيول کېږي او په نتيجه کي يې تاريک ارزانه کېږي، کله چي تاريک ارزانه سول خلک يې نه کړي، د تاريکو کښت چي بند سو ښکاره خبره ده چي زموږ وزارت ته هيڅ اړتيا نسته. زه فکر کوم چي د يوه فعاله او ډېر ضروري وزارت لغوه کېدل يوه لويه ضايعه ده. افغانستان چي تر اوسه بې سرحدي تانې خدای ساتلی و، تر دې وروسته به يې هم خدای وساتي.

ولسمشر وخنډل، د نشه يي توکو د مبارزې د وزير پر اوره يې لاس کښېښود او ويې ويل: بې غمه اوسه

زوروره، ما خو مخکي لا وويل چي ماته د خپلو وزيرانو روزگار ډېر مهم دی. که ما دا وزارت لغوه کولای نو پخوا به مي لا لغوه کړی وای، ځکه چي ددې وزارت له جوړېدو سره د تاريکو کښت څو برابره ډېر سوی دی،

سياسي عينکې

خو زه دا کار نه کوم.

تر دې وروسته د لوړو زده کړو وزير وويل : مور په پام کي لرو چي سزکال په بېلابيلو ولايتونو کي درې نوي پوهنتونونه جوړ کړو. د کار او ټولنيزو چارو وزير يې خبره ونيول او ويې ويل : زه فکر کوم چي دوی په لوی لاس مور ته جنجال جوړوي، مور بايد دومره محصلين جذب کړو چي تر فراغت وروسته کارونه ورکړو. که دا درې نوي پوهنتونونه جوړ سي ښکاره خبره ده چي هر کال به د فارغانو په شمېر کي ډېروالی راځي. زه چي خپلو امکاناتو ته گورم نو نورو فارغانو ته کارونه نه سو ورکولای.

ولسمشر وخنډل او ويې ويل : رښتيا هم چي دا کار به وزير صاحب ته جنجالونه جوړ کړي، اوس که خلک بېکاره دي او يا په داسي کارونو اخته دي چي لږ اجوره لري، دومره غټه ستونزه نه ده، ځکه چي باسواده خلک چندان نه دي بېکاره، خو که يو باسواده سړی خټگر او يا بېکاره وي نوټول خلک به نارې وهي چي وگوره باسواده سړی بې کاره دی او يا خټي کوي. اوس دي دا پروژې هم پاته وي، بيا به يې سره گورو. ښه اوس به وگورو چي د کانو او سپکو صنايعو وزير صاحب څه وړانديزونه لري؟

د کانو او سپکو صنايعو وزير وويل : مور د راتلونکي

کال لپاره دوې پروژې لرو. يو د جواهرو او بله د زمردو د يوه کان را ايستل دي چي لگښت مو يې درې مليارډه افغانۍ اټکل کړی دی. دوهمه پروژې مو د ښځو لپاره په کورونو کي د لاسي صنايعو د زده کړي کورسونه

سياسي عينکې

دي چي پر دې پروژه پنځه سوه ميليونه افغانۍ لگښت راځي.

د دفاع وزير وويل چي دا پروژه دي مور ته راکړل سي، مور يې ډېره ښه عملي کولای سو، ځکه چي مور په دې اړه ډېره تجربه لرو. زموږ ځيني جنرالان چي پخوا جهادي قوماندانان ول د جواهرو او زمردو څو کانونه را ايستلي دي، ان دا چي په دې هم ښه پوهېږي چي چيري يې خرڅ کړي. د ښځو د چارو وزيرې پورنۍ پر سر ټينگ کړ او ويې ويل: وزير صاحب زه په لومړۍ پروژه کي څه نه وایم، خو دوهمه پروژه مو زموږ فعاليتونه له خنډ سره مخامخ کوي، مور غواړو چي ښځي له کورونو څخه راووزي او له کوره د باندې په دفترونو او نورو برخو کي کار وکړي خو تاسي يې په کورونو کي مصروفه ساتئ.

د کانو او سپکو صنايعو وزير چي خوله خبرو ته جوړوله نو ولسمشر مداخله وکړه او ويې ويل: زه چي گورم نو دا موضوع يو څه جنجالي ده، ښه به دا وي چي پرې يې ږدو، اوس به وگورو چي د نشه يې توکو سره د مبارزې وزير صاحب څه وايي. وزير صاحب ژر ژر د دوسيې پانې سره واپرولې او ويې ويل: مور غواړو چي د تاريخاکو د کښت پر ضد يو تبليغاتي کمپاين وکړو چي ددې کار لپاره پنځوس ميليونه افغانيو ته

ضرورت لرو. د ارشاد، حج او اوقافو وزير وويل چي دا ښه پروژه ده خو که د کوکنارو په کښت کي نابېره کمښت راسي نو د حاجيانو شمېر به هم ورسره کم سي، ځکه چي ډېر خلک د تاريخاکو په پيسو حج ته ځي.

سياسي عينکې

د ښځو چارو وزيرې وويل چې که د تاريکو کښت کم سي نو ودونه به هم ورسره کم سي او ډېرې نجونې به بې واده پاته سي ځکه چې ډېر خلک د تاريکو په پيسو ودونه کوي. ولسمشر په خدا وويل: فکر کوم چې ستاسې دواړو اندېښنې پر ځای دي، بس دا پروژه دي هم د اوس لپاره پاته وي. ورپسې د کرهڼې وزير دولسمشر خواته وکتل او ويې ويل: مور غواړو چې د ځينو مضرو حشراتو پر ضد يو پراخ کمپاين وچلوو، لکه د انارو مچ، ملخ او داسې نور چې لگښت يې پنځه سوه ميليونه افغانۍ دي. د دفاع وزير وويل چې زما د معلوماتو له مخې دغه مضر حشرات اکثره له پاکستان څخه راغلي دي. زه افغانستان ته ددغو مضره حشراتو راتگ تصادفي نه بولم، بلکې داسې فکر کوم چې دا به د پاکستان حکومت رالېږلي وي چې له دې لارې زموږ زراعت له پښو وغورځوي. هر هغه مضر موجود چې د پاکستان له خوا افغانستان ته رالېږل کېږي د القاعده او طالب حکم لري. تاسې ته خو معلومه ده چې د القاعده وو او طالبانو سره مبارزه د دفاع وزارت کار دی، نو که دا پروژه مور ته راکړل سي مور يې په ډېر بريالتوب سره مخ ته بېولای سو. ولسمشر تندي په ورغوي ووايه او ويې ويل: اوف ورک يې کړئ! خو واړه مي درته ويلي دي چې دلته د

القاعده او طالب نوم مه اخلئ، نور گړدسره دا بحث پرېږدئ، دا پروژه دي هم اوس پاته وي، راسئ چې د عامي روغتيا وزارت پر وړاندیزونو خبرې وکړو. د عامي روغتيا وزير په فاتحانه انداز سره غاړه اورده

سياسي عينکې

کړه او ويې ويل : زموږ د څېړني له مخي د خلکو ډېري ناروغۍ، د ککړ چاپېريال له امله دي. ددې ستونزي د حل لار دا ده چې بايد د روغتيا په برخه کي د خلکو د عامه پوهاوي کچه لوړه سي، نوموړ غواړو د عامه پوهاوي لپاره په يوه پراخ کمپاين لاس پوري کړو چې لگښت به يې يو مليارډ افغانۍ وي. له دې خبري سره ټولو وزيرانو نارې کړې او په يوه خوله يې وويل چې وزير صاحب ته خو مور ټول په بلا اخته کوې. لومړی د ترانسپورت وزير وويل : که د خلکو د روغتيايي پوهي سطحه لوړه سي نو پر مور به د انتقادونو باران جوړ سي، ټول به وايي چې چاپېريال د موټرو د دود له امله ککړ سوی دی .

د کرهني وزير وويل چې خلک به وايي چې د ځنگلونو بيا رغوني ته پام نه دی سوی. د بنار جوړولو وزير وويل چې خلک به وايي چې د څښلو پاكي اوبه نسته او بنار پاکولو ته پام نه دی سوی. د سوداگرۍ وزير وويل چې خلک به وايي چې ټول بنار دود پر سر اخیستی دی، ځکه چې سوداگر هيواد ته بې کيفيته تېل واردوي. نورو وزيرانو لا خپل دلايل نه وه ويلي چې ولسمشر مداخله وکړه او ويې ويل :بس بس نور بحث ته ضرورت نسته. ماته د خپل مملکت ثبات تر ټولو مهم دی. تر دې لا د خپلي کابينې ثبات ډېر راته

مهم دی. يوه پروژه چې دومره جنجالونه جوړوي، په تېره بيا زما د وزيرانو د خوابدۍ سبب کېږي، بيخي يې نه عملي کوو، زه خو وایم چې دا پروژه دي د تل لپاره پاته وي، ښه اوس به د ماليې وزارت پر وړاندیزونو

سياسي عينکې

خبري وکړو. د ماليې وزير وويل :
مور او تاسي ټولو ته معلومه ده چي په افغانستان کي ورځ په ورځ امنيت خرابېږي، دولتي چارواکي، په تېره بيا وزيرانو ته گرانه ده چي په بازار کي له عامو بانکونو سره معاملې وکړي، ځکه چي هلته نه مور خوندي يو او نه مو پيسې. همدا اوس که په کابل کي وضعيت ناخپه خراب سي نو مور نه سو کولای چي خپلي پيسې خارجي ممالکو ته انتقال کړو، نو مور ددې اړتيا په پام کي نيولو سره غواړو په ارگ کي د ننه يو بانک جوړ کړو چي يو مليارډ افغانۍ لگښت غواړي. دا بانک به پر نړيوالو معيارونو برابر وي چي يوازي به ولسمشر، د هغه مرستيالان او وزيران حسابونه پکښي ولري. ولسمشر لا څه نه وه ويلي چي ټولو وزيرانو په يوه خوله وويل : ياره دا خو واقعاً ډېره ښه پروژه ده. ولسمشر چي خوله يې له خدا ډکه وه، وويل : رښتيا هم چي ډېره ښه پروژه ده، زه يې همدا نن د منظوري فرمان ليکم، بس سبا په کار پيل وکړه. اوس غونډه پر همدې ځای پای ته رسوو، سبا به د نورو وزارتونو پر انکشافې بوديجې خبري کوو. غونډه په رسمي ډول پای ته رسېدلې ده خو زه به په پای کي يوه ټوکه ووايم. وايي چي يو وخت يو ډېر شتمن سړی مړ سوی و چي په اسقاط کي يې غريبانو ته ښه ډېرې

پيسې ورسېدې. په دې وخت کي يو غريب سړی چي زرگون نوټ ور رسېدلی و، وويل :
هر سړی هم پښې اوردې کاندي وای مړ يم

سياسي عينکې

جار قربان سم د حاجي صاحب تر مړي
نوزه هم وایم چي:
هر وزیر وایي زما پلان تر نورو ښه دی
جار قربان د مالیې وزیر تر پلان سم.

افغانستان ته د نوبل جايزه ورکول کېږي

دکميسيون مشر پر خپل سور او غوښن مخ دسمال راتېر کړ، د معدني اوبو بوتل يې پر سر پورته کړ، يو غټ تېغ يې وکيښ او بيا يې د غونډې برخه والو ته وويل: تاسي ته معلومه ده چې غربت د ډېرو بدمرغيو مور ده، لکه ترهگري، اداري فساد، جرمونه، قاچاق، بې سوادې او داسې نور. اول داچي که په هيواد کي غربت وي خپل موټر او کور به در پوري اور وي، ټولو به سترگي درته نيولي وي، وايي وگوره د نورو مامورينو په وچه ډوډۍ وس نه رسېږي او د دوی پيسې يې کړوسيان لا نه سي خلاصولای. نو له همدې امله زموږ زړه سواند جمهور رئيس د ټولو وزارتونو له استازيو څخه دغه زموږ کميسيون جوړ او وظيفه يې راته

سپارلې چي د غربت ختمولو لپاره يو پلان جوړ کړو. د حج او اوقافو د وزارت د استازي خوله ويره سوه، پر شونډو يې ژبه تېره کړه او ويې ويل: ښه دا ووايه چي پيسې پکښي سته کنه؟ د کميسيون مشر په خدا

سياسي عينکې

ځواب ورکړ: پيسې به ولي پکښې نه وي، تا نن بې پيسو يو کار ليدلی دی؟ ښه اوس اصلي موضوع ته راځو. هغه معلومات چي مور ته په واک کي راکول سوي دادي چي، د افغانستان شپږ مليونه خلک ډېر غريب او ژوند يې په خطر کي دی، مور اوس پر دې خبري کوو چي څنگه کولای سو ددغو غريبو خلکو ژوند وژغورو؟

د کار او ټولنيزو چارو وزارت استازي چي تازه له تشنابه راوتلی او لاسونه يې لاندې ول وار دمخه کړ او ويې ويل: زما په فکر که د کار زمينه ورته برابره کړو نو د دې غريبو خلکو ژوند به ښه سي. د کميسيون رئيس يې په ځواب کي وويل: دولت به څومره خلکوته کار ورکړي؟ په امريکا کي د دې دومره امکاناتو سره سره بياهم بې کاري سته. په هر حال بيا هم دولت خپل وس له چا نه دی سيمولی، په تېره بيا خپله جمهور رئيس صاحب. هر چاچي يو څوک ورته معرفي کړی نو رئيس صاحب بې له دې چي ويې پېژني او يا يې اهلليت په پام کي ونيسي هغه يې خپل مشاور وزير مقرر کړی دی. ان داچي اوس خپل ټول مشاور وزيران پېژني هم نه. اصلاًد رئيس صاحب هدف دادی چي خلکو ته کار پيدا سي کنه نو تا داسي ليدلي وي چي تر کلي يې نايان ډېر وي.

دکورنيو چارو وزارت استازي ځان په څوکۍ کي سره سم کړ او ويې ويل: زما نظر دادی چي تر څو په افغانستان کي سوله نه وي راغلې نو غربت به تر دې نور هم ډېر سي. د اقتصاد وزارت استازي پر خپله

سياسي عينکې

راوتلې خېټه نيکتايي سمه کړه او ويې ويل : زه داسي فکر کوم چي سوله په خپله د غربت يو ستر عامل دی، که په افغانستان کي سوله وای نو دا دومره مرستي به له کومه کېدای؟ کېدای سواي چي اوس مور خپله هم غريبان وای. په دې خبره د غونډي ټولو برخه والو د تائيد په ډول سرونه وښورول.

ورپسې دکانو او صنايعو وزارت استازي چي پزي ته يې دسمال نيولی و وويل : دلته مخکي د کار او روزگار خبره ياده سوه، تاسي ته خو معلومه ده چي افغانستان د کانو له پلوه ډېر بډای هېواد دی، نو که دغه کانونه راو ايستل سي يو خو به زموږ ملي اقتصاد پياوړی سي او بل به ټولو خلکو ته کار پيدا سي. د دفاع وزارت استازي چي خوب زنگاوه وويل : زه فکر نه کوم چي داډي يوه موثره لاره وي، ځکه د روسانو د اشغال پر مهال د افغانستان په يوه ولسوالۍ کي د قيمتي ډبرو څو کانونه راوايستل سول خو له بده مرغه چي خپله د هغې يوې ولسوالۍ خلک هم په ماږه نه سول. د زراعت وزارت استازي په پيپسي يو غټ خرپ وکړ او ويې ويل : د افغانستان ډېر خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي، نو که مور د اوبو بندونه ورته جوړ کړو اوبه به ډېري سي، خلک به په زراعت بوخت او په دې ډول به غربت ختم سي. دکورنيو چارو وزارت استازي خپله

خولۍ پر مېز کښېښوول، پر سر يې لاس تېر کړ او ويې ويل : ستا خبره بيخي سمه ده، تاته خو معلومه ده چي بندونه بايد په کليوکي جوړ سي خو کوم د نر زوی دی چي کلي ته سر ور ايسته کړي، مور د کجکي

سياسي عينکې

بند ته ځيني سامان الات د شپږ زره کسيزه هوایي او ځمکنی قواوو په بدرگه یووړل.

د سوداگری وزارت استازي پر شونډو ژبه تېره کړه او ویې ویل: که مور خپلو محصولاتو ته نړیوال بازار پیدا کړو زه فکر کوم چې ډېره گټه به وکړو او غربت به ورسره ختم سي. د نشه یي توکو پر ضد د مبارزې وزارت استازي چې تاریاک یې تر غاښ لاندې ایښي ول او خوله یې چرپوله وویل: زه فکر نه کوم چې زموږ محصولات دي له نړیوالو محصولاتو سره رقابت وکولای سي، البته یوازي زموږ تاریاک دغه میدان گټلای سي چې اوس هم د تاریاکو بازارونه ټول زموږ په واک کي دي. له تاریاکو څخه لاس ته راغلي پیسې د افغانستان د ملي اقتصاد دریمه برخه جوړوي چې دا ټول زموږ د وزارت لاس ته راوړنه ده، کله چې زموږ وزارت نه و نو په افغانستان کي تاریاک بیخي لږ کرل کېدل، خو کله چې زموږ وزارت جوړ سو نو د تاریاکو کښت څو برابره ورسره ډېر سو. د کورنیو چارو وزارت استازي سترگه ورته ووهل او سوکه یې وویل: هغه خو زموږ او ستاسي خپلمنځي خبره ده، په غریبانو پوري اړه نه لري.

د کمیسیون مشر لکه مارته چې شپېلی ووهې غاړه اورده کړه او ویې ویل: زه لومړی ستاسي ټولوڅخه

یوه پوښتنه کوم. هغه دا چې که په افغانستان کي ترهگر نه وای نو ترهگری به له کومه کېدای؟ ټولو په یوه خوله ځواب ورکړ چې ترهگری به گردسره نه وای. د کمیسیون مشر ورپسي زیاته کړه: ښه نو بیا خو ټول

سياسي عينکې

پوهېږو چې همدا ترهگر دي چې د ترهگرۍ اور يې بل کړی دی. دغسې که په افغانستان کې غريبان نه وای نو غربت به هم نه وای، زما په فکر ترڅو چې مو په افغانستان کې د غريبانو ريښې له بېخه نه وي ايستلي غربت به هيڅکله ختم نه سي. له دې خبرې سره سم د کميسيون ټولو غړو چکچکي وکړې.

د دفاع وزارت استازي د خپلي نيکتايي غوټه ټينگه کړه او ويې ويل: دا خو واقعاً ډېر ښه نظر دی خو زما سره يوه پوښتنه سته، هغه داچې ايا نړيواله ټولنه، په تېره بيا امريکا به په دې کار کې زموږ ملا وتړي؟ دکميسيون مشر په خندا لاس پورته وچاوه او ويې ويل: ته هم عجيبه خبرې کوې؟ نړيواله ټولنه به ولي زموږ ملا نه تړي، دا د غربت له منځه وړلو لپاره هغه د انگرېزانو په اصطلاح (Short cut) يا لنډه لار ده، زه باور لرم چې نړيواله ټولنه په دې کار کې اوس هم زموږ ملگرې ده، ځکه چې په افغانستان کې هره ورځ پر غريبانو خلکو بمبارۍ کوي. د بهرنيو چارو وزارت استازي چې د سر وېښته يې رامنځ‌ل وويل: دا پلان به څومره عملي وي او بل د افغانستان پارلمان به په دې کار کې زموږ ملاتړ وکړي؟

دکميسيون مشر مېز په سوک ووايه او ويې ويل: دا پلان په سلو کې سل عملي دی، ځکه موږ وليدل چې

کله موږ له شپږپور څخه غريبان وشړل نو هلته غربت هم ورسره ختم سو، که مو له هغوی سره مرستي کولای نو مليونو ډالرو ته اړتيا ول، خو اوس يوازي يوه بلډوزر دغه اړتيا پوره کړه، موږ او تاسې خو ټول هلته

سياسي عينکې

خپل کورونه لرو، اوس هلته د غربت هيڅ نښه نسته،
بيخي اروپا غوندي ښکاري. پاته سوه د پارلمان خبره،
زه باور لرم چې پارلمان به په دې کار ډېر خوښ سي،
ځکه چې اول خو په پارلمان کي کوم غريب وکیل
نسته او بل داچي هغوی د ملت استازي دي، د هغوی
يو هدف هم دغه دی چې په هېواد کي دي غربت
ختم سي او که غربت ختم سي، نو د پارلمان د وکیلانو
معاشات او نور امتيازات به هم څو برابره ډېر سي.
دکميسيون مشر چې پوه سو چې خبري يې پر ټولو
ښې لگېري نو خپل اواز يې ډډ کړ او ورپسې زياته يې
کړه: تاسي گورئ نړيوالي ټولني په دې دومره ډېرو
مرستو په افغانستان کي غربت ختم نه کړ، نو که مور
په خپلو لروامکاناتو دغه بریا لاس ته راوړو زه باور لرم
چې د سزکال د نوبل جايزه به خامخا مور ته راکړل
سي.

زه څنگه ولسمشر سوم؟

سرکاتب زلمي خان شونډه تر غاښ لاندي کړې ول، ورو ورو يې له ځانه سره يوه سندره زمزمه کوله او د حاضرۍ د کتاب خواته ور تېر سو. د حاضرۍ په کتاب کي يې لا لاسليک نه و کړی چي د تيليفون گړنگهاری پورته سو، مدير غمي خان د تيليفون غورۍ پورته کړه او بيا يې کرار زلمي خان ته وويل چي رئيس صاحب دي غواړي. زلمي خان شعبه دوه گامه کړه او په منډه د رئيس دفتر ته ورغی. کله چي بيرته راغی نو بڼه يې الوتې ول، ويل زه يې له کاره گوښه کړم. له دې خبري سره سم مور ټول له خپلو ځايونو څخه ولاړ سوو او په يوه خوله مو وويل چي ولي؟ ده ويل نه پوهېږم. په دې کار مور ټول خواشيني سوو او داپوښتنه راته پيدا

سوه چي سرکاتب صاحب خو ډېر فعال سړی و، خدای خبر چي ولي به يې له کاره گوښه کړی وي؟ سبا سهار زموږ دفتر ته رئيس صاحب د مخه او ورپسې يو چپراسي راغی چي يو بوډا سړی يې را په

سياسي عينکې

شا کړی و. رئیس صاحب بوډا ته اشاره وکړه او و یې ویل: دا ستاسي نوی همکار دی چې نصر و لالا نومېږي او د سرکاتب زلمي خان پر ځای به کار کوي. دی که څه هم سواد نه لري خو ډېر ښه سړی دی، خیر دی په کارونو کې تاسي مرسته ورسره وکړئ. بېچاره ضعیفه دی، دلته دریم منزل ته نه سي راپورته کېدای، چپراسي به یې سهار مهال په شا راپورته کوي او د رخصتۍ پر وخت به یې بیرته کښته کوي.

رئیس صاحب پکول د تندي خواته را وښویاوه او زیاته یې کړه: ښایي ستاسي ټولو سره به دا پوښتنه پیدا سوې وي چې زلمی خان څنگه داسي نابېره او بې دلیله له کاره گوښه سو؟ تاسي ته معلومه ده چې د بن په کنفرانس کې پرېکړه سوې وه چې د افغانستان دولت باید د ملي مشارکت د اصل پر بنسټ جوړ سي، یاني د افغانستان ټولو قومونو ته برابره ونډه پکښې ورکړل سي، نو ما هم د یوه دولتي مامور په صفت ځان مکلف وگاڼه چې دغه پرېکړه عملي کړم. ماچي وکتل نو زموږ په ریاست کې د یوه قوم مامورین ډېر او د بل قوم دا لږ ول، ځکه مو نو ځیني مامورین ليري کړل چې په هغه ډله کې یو هم زلمی خان دی. نصر و لالا د رئیس صاحب پخوانی باغوان او اوس ډېر سپین ریري سوی و، رېښگی سوربخنه ریره یې وله او

یو زور پکول یې پر سر و، پر ملا را کړوپ او داسي ډنگر و لکه د پرتوگانښ لږگی. کله چې به مو د عمر پوښتنه ځني وکړه نو ده به ویل چې نور نه يم خبر خو زما مور دي خدای وبخښي راته ویل به یې چې ته د سقاوی په

سياسي عينکې

کال پيداسوی يې، اوس نو تاسې حساب ورته وکړئ چې دڅو کالو به يم. نصرو لالا به هره ورځ له ځانه سره خپل يو اووه کلن لمسی هم راوست چې ټوله ورځ به يې د شعبې په کمپيوټر کې گېمونه کول.

يوه اوونۍ وروسته زمور په شعبه کې دا خبره راپورته سوه چې دا څنگه ملي مشارکت دی چې د يوه قوم استازی دي مدير او نور دي عادي مامور، پياده او ټايبيسټ وي؟ زمور مدير غمي خان که هر څومره د زده کړې، لياقت، رتبې او اهلليت خبره کوله خو چا نه ورسره منله. تر ډېرو اوردو بحثونو وروسته مو داسې پرېکړه وکړه چې مديریت به د يوې يوې مياشتې لپاره د شعبې د ټولو کار کوونکو تر منځ نوبتي وي. د پچي پر اساس لومړی زمور د شعبې چپراسي، خيرو ماما مدير او غمی خان يې پر ځای چپراسي وټاکل سو. خيرو ماما يو اتيا کلن سپين ريزی او په غورو هم لږ دروند و چې د حاضرۍ په کتاب کې به يې گوته لگوله. له کومې ورځې راهيسې چې خيرو ماما مدير سوی و نو په شعبه کې دومره کار نه و، بس ټوله ورځ به مو کيسې سره کولې چې اکثره به يې د خيرو ماما د عسکرۍ د وختونو کيسې وې. که څه هم مور دغه کيسې له ده څخه څوڅو ځله اوربدلي وې خو داچې خيرو ماما اوس زمور مدير و، نو ناچاره و چې بيا يې

هم واورو. د شعبې پر دروازه مو وليکل چې غونډه روانه ده، لطفاً مزاحمت مه کوئ.

مور په شعبه کې ځان ته جلا دېگ پخواوه، يوه ورځ د ډوډۍ پر مهال خيرو ماما غاب ته وکتل، ويل اوهو دا

سياسي عينکې

مو څومره ډېره مالگه ور اچولې ده؟ دا خو زما فشار لوروي. پخواني مدير غمي خان چي اشپزي اوس ده کوله وويل: زه حيران يم چي د چا غوښتنه ومنم؟ که دېگ ته لږ مالگه ور اچوم نو نور همکاران وايي چي مالگه يې ولي لږ ده او که ډېره مالگه ور اچوم نو تاسي وياست چي مالگه يې ولي ډېره ده؟ خيرو ماما تندي تريو کړ او ويې ويل: اوس هغه پخواني وختونه تېر سوي دي، بايد زموږ ټولو غوښتنې ومنل سي. بيا مو سره وويل چي جلا جلا دېگ خو نه سو پخولای او نه په يوه دېگ کي د ټولو ذوقونه ځايېدلای سي نو بڼه به داوي چي تر دې وروسته به اشپزي هم په نوبت وي.

ما تر اوسه پوري دېگ نه و پوخ کړی، يوه ورځ مي دېگ له صابون څخه سم نه و پرېولی او کتغ مي پکښي پوخ کړی و. کله چي مو ډوډی وخوره نو دسترخوان لا نه و ټول سوی چي نصرو لالا پر نس لاس تېر کړ او سوکه د تشناب خواته روان سو. دی لا نه و راوتلی چي غمي خان هم خپله گېډه په لاس کښېکښل او ځان يې د تشناب دروازې ته ورساوه. کله چي نصرو لالا را و نه ووت نو غمي خان تندي تريو کړ او په درد يې وويل: نصرو لالا ژر را ووزه، زه هم په تکليف يم، هله ژر کوه! زه چي وایم کولمې مي غوتي

غوتي پرې سوې. نصرو لالا لکه د غمي خان خبره چي يې گرده نه وي اورېدلې نور هم وځنډېد، غمي خان غاښونه سره وچيچل، د تشناب دروازه يې په زوره ور وډبول او ويې ويل: ژر را ووزه دا ستا دپلار تشناب

سياسي عينکې

دی چي یو ساعت پکښې تېروې؟ په دې تشناب کي خو مور ټول حق لرو، داخو هغه پخواني وختونه نه دي. کله چي نصرو لالا له تشناب څخه راووت نو غمي خان په قهر پر ورمندې کړه، نصرو لالا ځان یوې خواته کړ، غمی خان لکه غشی تشناب ته ننووت او دروازه یې په ځان پسې وټرله. تر دې وروسته مو یو مهالوېش جوړ کړ چي په هغه کي د هر قوم د مامورینو لپاره د تشناب وخت په دقیقو بنودل سوی و.

دوبی تېر سو او هوا سړه سوه. زمور شعبې د لمر خواته یوه کړکی درلوده چي پخوا به غمی خان نژدې ورته کښېناست. دی له دې امله گټمن و چي یو خو به ښه تود و او بل به یې د کړکی له لارې نسوار دباندې توف کول. یوه ورځ نصرو لالا د غمي خان پر ځای ناست و چي غمی خان راغی. کله چي یې نصرو لالا ولید چي د ده پرځای ناست دی نو په خندا یې ورته وویل: نصرو لالا اوس به نو تود سوی یې بس ده زما له ځایه ولاړ سه. پر نصرو لالا دا خبره بده ولگېده، تندي یې تریو کړ او په درد یې وویل: ولي ولاړ سم؟ دا ځای خو یوازي ستا په پچه نه دی ختلی، مور ټول حق پکښې لرو، زما هم ساړه کېږي. تر دې وروسته پرېکړه وسوه چي کړکی ته به هم په نوبت سره کښېنو. د دې نوبت لپاره مو هم یو مهالوېش جوړ او

پر کړکی مو ونښلاوه. یوه ورځ نصرو لالا وویل: نن مراجعین اکثره دیوه قوم او یوې سیمې ول، دې خبرې ته هم پام په کار دی. بیا مو د هر قوم د مراجعینو لپاره یو مهالوېش جوړ او د شعبې پر دروازه وځړاوه.

سياسي عينکې

په کومه ورځ چي به ديوه قوم د مراجعينو نوبت و، نو کار به يې هماغه يوه مامور کاوه او په شعبه کي به د هماغه قوم په ژبه خبري کېدې چي د شعبې نور مامورين به چندان نه په پوهېدل. دا چي په هماغه ورځ به نور مامورين بې کاره ول نو په خپلوڅوکیو کي به ارام ویده ول.

يوه ورځ چي مور ټول ویده وو، د خيرو ماما دې خبري راويښ کړو: ايا دا انصاف دی چي يو مامور کار کوي او نور بېغمه ویده دي؟ بيا به مو داسي کول چي تر غرمې به مو کار کاوه او تر هغه وروسته به مو خوبونه کول. زموږ ټاڼپستي عايشه جاني چي به يو ساعت کار وکړ نو لاسونه به يې د کمپيوټر پر کيبورډ پراته او دا به خوب ورې وله. يوه ورځ په خوب کي له څوکی څخه پرمخي راولوبده او پزه يې ويني سوه. کله چي يې د پزي وينو ته پام سو نو په په چيغو يې وويل: د خدای لپاره دا انصاف دی چي يو مامور په زړه او بل په نوې څوکی کي ناست دی. سبا زموږ د رياست اداري مدير مور ټولو ته يوه يوه نوې څرخي څوکی راوړل. اوس نو زموږ خولی په غوړو کي وې، په څرخي څوکیو کي به مو ښه درانه خوبونه کول چي خرهاري به مو ټوله شعبه پر سر اخيستې وله، په تېره بيا عايشه جاني خو داسي خرهاری کاوه لکه غویي چي دي تازه حلال کړی

وي. اوس مور د ملي مشارکت شعار په برياليتوب سره عملي کړی و. که څه هم د خوب پر مهال زموږ خرهاري توپير سره درلود خو په خوب کي مو داسي احساس کاوه لکه مور چي ټول يو وجود يو، ځکه چي

سياسي عينکې

زموږ خوبونه او د هغه تعبيرونه يو ډول ول. يوه ورځ مي خوب لیده چي د ملي مشارکت اصل د افغانستان په ټولو ادارو کي عملي سوی دی. زده کړي، تجربې، تقوا او نورو کاري ځانگړتياوو ته هيڅ اړتيا نسته، زه د خپل قومي نوبت له مخي مدیریت، رياست، معینیت، وزارت او بالاخره ولسمشرۍ ته رسېدلی يم. دغه ډول خوب مي څو څو ځله وليد، يو عجيبه حالت و، کله چي به مو خپل خوب يو بل ته سره ووايه نو ټولو به يو ډول خوبونه ليدلي ول. زه په ويښه يو عادي مامور وم چي د يوې مياشتي معاش به مي تر بلي مياشتي پوري نه رسېده، خو چي سترگي به مي پټي کړې نو ولسمشر به وم.

د ارگ مېلمستيا ولي وځنډېده؟

په ارگ کي دا مېلمستيا د يو شمېر قومي مشرانو په وياړ جوړه سوې وه چې د کابينې غړيو، معينانو او واليانو هم برخه پکښي درلوده. ولسمشر په خورا خوښۍ د ډوډۍ خوړلو تالار ته راغی، خو کله چې د ډوډۍ خوړلو مېز ته کښېناست نو نابره يې تندي تريو او له درده سور واوښت. له دې سره سم ټول وارخطاسول چې يا خدايه څه پېښه سوه؟

ولسمشر مخ ته پروت د قورمې غاب وريورته کړ، بوی يې کړ او بيا يې په درب بېرته پر مېز کښېښود. له دې درب سره لکه ځانمرگی برید چې سوی وي، د کابينې ټول غړي، معينان او واليان له خپلو ځايونو څخه ولاړ سول. يو وزير چې تر دې مهاله يې له لوري پرله پسې

ارزمنۍ کښلې، ناڅاپه يې خوله داسي کلکه بنده سوه لکه د يو چا ژامي چې د يخ له امله سره تېري سي. ولسمشر وويل: اشپز چېري دی، ژر يې راوغواړئ؟ اشپز چې تر دې مهاله د ډوډۍ خوړلو د مېز تر څنگ ولاړ و، منډه کړه او ځان يې د يوه چاغ وزير شا ته پټ

سياسي عينکې

کړ. دا چې ټولو کښته کتل نو د چا پام نه سو چې اشپز د وزير شا ته پټ دی.

د ډوډۍ خوړلو په تالار کې چوپه چوپتيا خپره سوه، هيڅوک نه پوهېده چې څه پېښه سوه؟ د ولسمشر زنگ نور هم له درده سور سو او ورپسې زياته يې کړه: له دې مملکت سره هيڅوک هم خواخوږي نه لري. دا چې مور په خپل ارگ کې دومره بې پروا يو په ولايتونو کې به څه حال وي؟ دا حقيقت تاسې ټولو ته معلوم دی چې زموږ دولت د خيرات په پيسو چلېږي. زموږ يو دوست هيواد چې له ترهگرۍ سره په مبارزه کې زموږ کلک ملاتړی دی او زموږ سره يې بې قيد وشرطه مليونونه ډالره مرستې کړي، ولي يې داسې په اسانه له لاسه ورکړو؟ که دا کار کوو، نو ايا دا به له دې وطن سره جفا نه وي؟

ټولو په يوه خوله وويل: هو صاحب دا خو رښتيا هم چې له وطن سره لويه جفا ده. ولسمشر ترخه خدا وکړه او بيا يې وويل: نو چې داسې ده بيا تاسې سترگي نه لرئ؟

له دې خبرې سره سم په ټولو سرونه وځړېدل. ولسمشر بيا د قورمې غاب ورپورته کړ او ويې ويل: تاسې ته معلومه ده چې سبا زموږ د دوست هيواد هندوستان

ولسمشر کابل ته راځي. که تاسې سترگي درلودای او يا مو ډيپلوماټيکه تربيه درلودای، نو نن به مو د غوايي غوښي نه پخولای. کېدای سي د غوايي د غوښو بوی تر سبا پوري هم له لوښو څخه ليري نه سي. که پر دې نازولي مېلمه د غوايي د غوښو بوی ولگېده نو زموږ

سياسي عينکې

خو به پزه پرې سي. تر دې وروسته بايد په ارگ کي د غوايي غوښي گردسره پخې نه سي. بل دا چي ټول لوښي دي له ارگ څخه لري يووړل سي او پرځای دي يې نوي لوښي رانيول سي، ځکه چي دا لوښي د غوايي د غوښو بوی وهلي دي. تر دې وروسته د خوراک په برخه کي د افغانستان دولت د سبزي خوړلو د سياست ملاتړ کوي. په هر صورت تاسي خپله ډوډۍ وخورئ زه يې نه خورم د خدای په امان. له دې سره سم په تالار کي ناست ټول مېلمانه يو په بل پسي ولاړ سول او د ډوډۍ خوړلو تالار خالي پاته سو.

کاشکي د وزیر صاحب وطندار وای

له مشرانو مي اورېدلي ول چي يو معلم او بل هم خورډ ضابط پر يوه حال وي، خو عجيبه ده زه په دې دواړو کي يو هم نه يم بيا هم هيڅ مخ ته نه سم تلای. يوه شپه مي خپل ارواښاد پلار په خوب وليد، ويل گل جانه زويه څنگه يې؟ ما ويل پلاره بس پوښتنه مه کوه، يوه مي نه دوې کېږي. زموږ د دفتر نور کار کوونکي ورځ په ورځ مخ ته ځي، خو زه هغه د چا خبره پياږه په گنده په ډوډۍ پسي گرځم، پلار مي وپوښتل: نو ولي مشکل څه دی؟

- مشکل دادی چي زه يوه داسې نيمگړتيا لرم چي زموږ په دفتر کي يې هيڅوک نه لري، که دا نيمگړتيا مي نه درلودای نو اوس به زما هم خولۍ په غوړو کي

وای.

- څه نيمگړتيا لرې؟ که پوهنتون دي مطلب وي نو هغه خو دي ویلی دی.

- نه بابا پوهنتون خو خپله زموږ رئیس، نصر و لالا هم نه دی ویلی.

سياسي عينکې

- انگرېزي او کمپيوټر يادوې؟
- نه يو بل شی مي کم دی
- څه شی دي کم دی؟ پوهنتون دي ویلی دی، په
انگرېزي او کمپيوټر پوهېږې، ښه ذهن لرې، نور څه
غواړې؟

- کاشکي دايو کمال مي هم نه درلودای، خو يوازي د
نصرو لالا وطندار وای بس.
که سواد مي نه درلودای هم به مي ښه کار جوړ وای.
نصرو لالا که څه هم بې سواده دی خو دا چي د وزير
صاحب وطندار دی، هيڅوک د سواد پوښتنه نه ځني
کوي.

سواد خو لا څه کوې، که عقل مي هم نه درلودای نو تر
اوسني حال به مي ژوند ښه وای. د نصرو لالا ورور
جمال يو مخ له عقله خلاص، په اصطلاح بېړا دی خو
هغه دی نر غوندي زموږ اداري مدير دی، د چا پلار يې
مخ ته نه سي درېدای. ياره زه خو وایم که خدای په
غورو کوڼ پيدا کړی وای هم مي هيڅ پروا نه کېده. د
نصرو لالا وراره، کوڼ سردار که څه هم په دواړو غورو
نه اوري خو د خريداری مسئول دی.

ځيني انډيوالان مي راته وايي چي ته د بلبانو په شان
خوره ژبه لرې خو څه فايده؟ کاشکي گډسره گونگی

وای خو د وزير صاحب وطندار وای. گونگی نعيم چي
د نصرو لالا باجه دی خدای بخت ورکړی دی، زموږ
لوژستيک مدير دی.

خلک وايي چي ځواني لوی نعمت دی، خو ځواني له
بخت سره خوند کوي، کنه تر دې ځوانی خو سپين

سياسي عينکې

ريرتوب بڼه دی. د نصر و لالا خوانښې (گل ببو) چي ووينې نو داسي کبار سوې، لکه د چمن او کوټي د لاري بس چي ډېر زور سي او په اصطلاح له اخ و ټوخه ولوېري نو خاونديې څوکۍ ځني وکاري او بيا غوايي پکښي وري، خو گل ببو د نامي لور بيا هم د خپل لور بخت له برکته له کاره نه ده لوېدلې او زمور د استخدام مديره ده. څوک څه خبر دي چي دا به د اويوو کالو وي. مخ يې کندي کندي دی، خو دا لکه بولدوزر هره ورځ دغو کندو ته خورا ډېر پوډر ور اچوي. ظاهري بڼه يې د خپل کمال له برکته برابره ده او دفتري کار يې ټوله زه کوم.

مسلك او تجربه دي مي هم په اور پسې سي، لوېشتکي اسلم تر پرونه پوري پنچرمين و، خو داچي د رئيس صاحب د خاله زوی دی اوس چيرمين، ياني زمور عمومي مدير دی.

کله نا کله مي په زړه کي راوگرځي چي کاشکي خو مي مور د وزير صاحب وطنداره وای. د نصر و لالا مرستيال اکبر ته گوره چي يو موټر اخلي او بل خرڅوي. يوه مياشت مخکي څارنوالی د يو مليون افغانيو پر غلا ونيو، خو دا چي د وزير صاحب خوروی دی، درې ورځي وروسته بيرته راخوشي او اوس د پخوا

په شان پر خپل ځای کار کوي.

زمور د دفتر ټول مامورين سره خپلوان دي، لکه په تولسي ډرامه کي د (گويندر ويراني) غوندي يوه کورنۍ ده، نور يې څه کوې زمور رياست تيار (شانتي نيکيتن) دی. په دوی کي يوازي زه بلا وهلی هم د بل

سياسي عينکې

ولایت یم او هم له ویراني کورنۍ سره خپلوي نه لرم. اوس دي هم پر ما افرین سي چي د بل ولایت سړی یم او ځان مي ساتلی دی. یو مثل دی چي وايي : شاپاش دي پر انا سي چي له نهو منو اوړو څخه یې یوه پتیره پخه کړه. په دې باب مي ډېر چورت وهلی دی چي څنگه وکولای سم د ویراني کورنۍ غړی سم؟ خو څه وکړم ماته چل نه راځي.

ګوانتنامو پارک!؟

د کندهار هوايي ډگر :

د تحقيق په شعبه کي يو خارجي سپړی او يو افغان ترجمان ناست ول. د خارجي مخ تک سور او داسي چاغ و لکه پر مخ چي څو غالبوزو (غومبسو) چيچلی وي خو ترجمان بېچاره بيا داسي ډنگر او نری و لکه د بایسکل پمپ. خارجي قلم او کاغذ راپورته کړ، ویل نوم دي څه شی دی؟ ما ویل نوم مي جانان دی. خارجي زما د نوم په اورېدو له ځايه ولاړ سو، په زوره زوره يې وخنډل، په چاغ مخ کي يې تنگي سترگي نوري هم تنگي سوې، دومره تنگي چي نژدې و پټي سوي وای. بس نور به نو څه درته ووایم داسي خوشاله سو لکه

سياسي عينڪي

سڀي ته چي غور هڏوڪي ورواچوڻ، خونابرهه يڀ تندی تريو سو، لکه ٺٺڪي ته چي د لنگون درد ورولاڙسي، مخ يڀ په سره رنگ کي شنه لمبه وکڙه، غابنونه يڀ سره وچيچل او په ڊڊ اواز يڀ وويل: ٺٺه نو ته ملاجانان يڀ؟

- نه ملا نه يم، زه د اروزگان ولايت د چارچينو ولسوالۍ يو بزرگ يم

- درواغ مه وايه! ته د طالبانو د حڪومت په دوهم كال کي د هرات والي نه وڃي؟

- نه صاحب، زه د طالبانو د حڪومت تر پايه پوري په پاڪستان کي وم او بل هغه وخت زه د خوارلسو كالو وم، تا د خوارلسو كالو هلڪ ليدلي وي چي والي وي؟ - که ته هرڅونه کوبنښن وکڙي چي څان پٽ کڙي مور دي بيا هم پڙنو

- قسم په خدای که درواغ درته وایم، که مو زره ته نه لوڀري راځي زمور د مسجد له ملا او د کلي له ٽولو خلکو څخه پوښتنه وکړي

- ملا او کليوال پربرده، مور ډبر اسناد لرو چي ته ملا جانان يڀ، هغه ملا جانان چي زمور پر ضد يڀ په ډبرو عملياتو کي برخه اخيستې ده.

- دا تاسي څه وایاست؟ زما په ټول ژوند کي مي په ټوپک واللہ که يو ټک هم کڙي وي، خپله خواري او غريبي کوو، چا ويل چي ما ستاسي سره جنگونه کڙي دي؟

- دا به وروسته درته ووايم چي مور ته چا ويلي دي. اوس يوه بله پوښتنه درڅخه کوم. وږمه شپه ستاسي د

سياسي عينکې

کور مخ ته زموږ بې پیلوټه الوتکو د طالبانو یو موټر وویشت، ته دا ووايه چې په دې موټر کې څو طالبان مړه سول او د چا نفر ول؟

- صاحب هغه د طالبانو موټر نه و، بلکې زموږ غوا وه
- ورک سه، ته وا مور غوا او موټر نه سره پېژنو؟ زموږ څخه د شپې په تياره کې یو انچ شی نه خطا کېږي، ژیر رنگه دوه سیه بای فور موټر نه و؟

- درواغ نه درته وایم، قسم په خدای چې غوا وه.
خارجي تندي تریو کړ او ترجمان ته یې اشاره وکړه چې دی اوس بوزه.

د باگرام هوایي ډگر :

کله چې مي له سر څخه توره کڅوړه لیري کړل سوه نو گورم چې په یوه کوټه کې يم او یو خارجي سړی مي مخ ته ناست دی، خارجي د سترې مشې په ډول لاس رااورد کړ، ویل زما نوم جان دی. په پوښتنو یې لا شروع نه وه کړې چې خوله یې د خدا په ډول ویره سوه، ما چې ده ته وکتل نو ما هم ورسره وخنډل. زما خدا به نو څه وه چې ځان مي په لوی جنجال کې واچاوه. جان راولاړ سو او پر مخ یې یو څو چپلاخي ووهلم، ویل بې ادبه ته پر ما خاندې؟ ما ویل پر تا مي نه دي خندلي، ما چې ویل ته خاندې، ما هم درسره وخنډل. ترجمان په تریو تندي راته وویل چې مه خنده، د جان خوله دغسې ده سړی چې وایي راته خاندې. جان قلم او کاغذ مخ ته کښېښوول او ویې ویل: ښه ملا جانانه! ته اول مور ته دا ووايه چې ملا عمر چېرې دی؟

سياسي عينکې

- د خدای لپاره زه په ملا عمر څه خبر يم او بل چا ويل
چي زه ملا جانان يم؟

- تا خپله وويل چي نوم دي جانان دی او ملا جانان ځکه
يې چي زموږ سپي درته غپلي دي

- نو سپی خو هسي هم غاږي؟

- زموږ سپی ډېر هوښيار دی، هيڅکله بې ځايه چاته نه
غاږي، تراهگر ډېر ښه پېژني. تا وليدل چي په شلو
نفرو کي يې يوازي تاته وغپل.

- صاحب زما تر نيولو يو ساعت مخکي زموږ کور
بمبارد سو چي زما پلار او مور پکښي شهيدان سول،
ښايي زما له کاليو به د باروتو بوی ولاړېده، ځکه يې
راته غپلي دي.

- يه داسي نه ده، زموږ سپی هيڅکله زموږ خپلو باروتو
ته نه غاږي. ښه اوس دا راته ووايه چي ورمه ورځ چي
ته د چارچينو پر سفرک ولاړ وې او په بوجی کي دي
ماينونه اچولي ول، هغه دي چېرې ښخ کړل؟

- صاحب قسم په خدای چي هغه زموږ د پالېز ژير
کډوان ول چي بازار ته مي د خرڅولو لپاره وړل.

جان تر دې پوښتني وروسته پر مخ يوه کلکه څپېره
راکړه او ترجمان ته يې اشاره وکړه چي دی راڅخه
وباسه.

د گوانتنامو زندان :

لس ورځي پرله پسې يې د اوسپني په يوه تابوت کي
اچولی وم، په تابوت کي داسي توره تياره وه چي
دلاس گوتي نه ښکارېدې، تابوت هيڅ سوری نه درلود،

سياسي عينکې

يوازي يې يوه توربخنه بنښينه درلوده، کله چي به مو شکايت کاوه نو پر دغه توره بنښينه به مو لاس تېر کړ او عسکر به راغی. لسمه ورځ زما د تابوت سر خلاص سو او يوه ترجمان راته وويل چي راځه! ترجمان او يوه عسکر تر اوږو ونيولم او يوې کوټې ته يې بوتلم. په کوټه کي يوه پنډه بنځه ناسته وه چي قلم او کاغذ يې مخ ته پراته ول. که څه هم دې خندل مگر زه نه پوهېرم چي راته خندل يې او که راباندي خندل يې، خو ما زړه نه سواى کولای چي وځاندم. هغې وويل :
اسامه او ملاعمر چېرې دي؟

- نه يم خبر
- د پنتاگون او واشنگټن په پېښه کي د چا لاس و؟
- قسم په خدای که زما لاس پکښې و؟
- په يمن کي چي پر کښتۍ بريد وسو او څوارلس امريکايان پکښي ووژل سول، هغه مهال ته چېرې وې؟
- نه يم خبر، ما په خدای که په ټول ژوند کي کښتۍ ليدلې هم وي
- ته پوهېرې چي مور ولي بندي کړی يې؟
- نو دا خو تاسي راته وواياست چي ولي مو بندي کړی يم؟ تاسي خو وواياست چي ته ملاجانان يې او زه ملاجانان نه يم
- نو که ته ملاجانان نه يې، ملاجانان چېرې دی؟
- زه څه خبر يم چي ملاجانان چېرې دی
- گوره دا کار ستا په خير دی، يا خو ووايه چي ته خپله ملاجانان يې او که ملاجانان نه يې نو د ملاجانان په باره کي مور ته معلومات راکړه، که دا معلومات دي

سياسي عينکې

راکړل نو بس په هغه ورځ دي خوشي کوو. کله چې ما له دې دواړو خبرو څخه نته (انکار) وکړ نو خارجي بنځي پر سترگو يوه کلکه څپېره ووهلم او عسکر ته يې اشاره وکړه چې راڅخه ويې باسه. عسکر په سر توره کڅوړه راواغوستله او په يوه تنگ قفس کې يې واچولم. خوب، خوراک او هر څه مي په همدې قفس کې ول. څنگ ته مي دغسې نور قفسونه هم ول. ددې قفسونو بڼه والی دا و چې يو بل ته نژدې ول، يوه بندي د څنگ ملگری هم ليدای سواى او هم يې خبري ورسره کولای سواى. کله چې به سهار راويښ سولو نو چا به ماشومان، چابه خپلوان او چا به خپل کور کلی په خوب ليدلي ول. له زندانه څخه خوشي کېدل خو به مو هره شپه په خوب ليدل.

يوه شپه مي خوب لیده چې په يوه لوی او بڼايسته پارک کې يم، داسي يو پارک وي چې هرډول اسانتياوي لري، نور يې څه کوې چې د هيڅ شي کمی پکښې نه وي. سهار مي دغه خوب خپل يوه گاونډي بندي ته ووايه، هغه راته وويل چې انشاء الله خدای به دي ازاد کړي.

په همدې شکنجو او ظلمونو کې دوه کاله راباندي تېر سول. يوه ورځ يې زما يو همسايه و ایست او پر ځای يې بل بندي هغه قفس ته راوست. همسايه ته مي وويل چې ته د کوم ځای يې؟ هغه راته وويل چې زما نوم ملا جانان دی او د کندهار ولايت دینجوايي ولسوالۍ اوسېدونکی يم.

په خبرو خبرو کې پوه سوم چې دا هغه ملاجانان و

سياسي عينکې

چي زه يې دده په نوم راوستلی وم. ملا جانان ته مي وويل چي د خدای پر پار، زما سره مرسته وکړه، ته خو هسي هم په بلا اخته سوی يې، زه يې ناحقه ستا په نوم راوستلی يم. ملاجانان وويل چي ما خو خپل نوم نه دی اړولی او نه مي خپل کارونه ځني پټ کړي دي. له ملاجانان سره مي جوړه کړه چي دا وار به دواړه ورته وايو چي اصلي ملاجانان مخکي لا گوانتنامو ته راوستل سوی دی.

يوه ورځ يې تحقيق ته وغوښتم چي دا وار د تحقيق په شعبه کي نوی خارجي ناست و. مخ ته پراته کاغذ ته يې وکتل او بيا يې وويل: مور په تېر تحقيق کي درڅخه غوښتي ول چي يا ووايه چي ته ملاجانان يې او يا د ملاجانان په اړه معلومات راکړه. اوس دي څنگه خوښه ده؟ ما ويل زه خو ښکاره خبره ده چي ملاجانان نه يم خو ملاجانان په لاس درکولای سم. په دې خبره خارجي دومره خوشاله سو چي تر خوله يې لکه غویي لويي لويي رمباري ووتلې. ماته يې وويل چي هله ژر راته ووايه چي ملاجانان چېري دی؟

- په همدې زندان کي دی
- ټوکي مه کوه، سمه خبره وکړه
- ټوکي نه کوم، راځئ چي درته ويې ښيم، هغه په خپله خوله اقرار کوي چي زه ملاجانان يم
- تا پر مور د بې عقلانو گمان کړی دی او په خپلو چټياتو زموږ وخت ضايع کوې.
- چټيات نه دي، راځئ په خپله يې وگورئ، زما څنگ ته په فلاني قفس کي دی.

سياسي عينکې

خارجي ته درد ورغی او عسکر ته يې اشاره وکړه چې دی بوزه. عسکر هم تر لاس ونيولم او د اوسپني په تابوت کي يې واچولم. سبا يې له تابوت څخه راوايستلم او د تحقيق شعبي ته يې بوتلم. د تحقيق مامور راته وويل چې مبارک دي سه، خوشي کېږې، بيا يې يو کاغذ راوړاندي کړ او ويې ويل: دلته گوته ولگوه!

- زه خو يې نه سم ويلای، دلته څه شي ليکل سوي دي؟

- دلته ليکل سوي چې زه د طالبانو او القاعده شبکې مهم غړی وم او اوس وعده کوم چې بيا به په تروريستي عملياتو کي برخه نه اخلم. زه د امريکا له متحده ايالاتو څخه مننه کوم چې په گوانتنامو پارک کي يې زما ډېره بڼه مېلمه پالنه کړې، په خپلو پيسو يې دې پارک ته راوستلی او اوس مي هم بيرته په خپلو پيسو کور ته استوي.

- د خدای لپاره زه کله طالب او القاعده وم؟

- ته خو ځکه طالب او القاعده يې چې کله زموږ سپي پر تا بوی وکيښ نو تا چيغه ورته ويلي دي او رټلی دي دی، بل دا چې په بوجی کي دي ماینونه اخيستي ول او غوښتل دي چې زموږ ټانکونو ته يې ښخ کړې.

- دا درواغ دي، هغه خو کډوان ول

- کډوان ول او که روميان، خو زموږ سره د ماینونو په نوم ثبت دي.

ما ورته وويل چې تاسي ټول درواغ وایاست، زما سره مو څومره ظلمونه وکړل، ما ته مو بيخي د سړي په

سياسي عينکې

سترگه نه دي کتلي او اوس وایاست چې ته په پارک کي اوسېدلې؟ خارجي په خدا يو کوچنی ټایپ ریکارډ راپورته کړ او ویې ویل: دا دی تا خپله ویلي دي چې زه په پارک کي اوسېرم او ډېر خوشاله یم. بیا یې زما هغه خوب چې انډیوالانو ته مي ویلي او دوی په غلا ثبت کړی و راته واوراوه. وروسته یې راته وویل چې ستا خوښه ده که گوته نه لگوې نو د تل لپاره به دلته بندي یې او که گوته لگوې نو خوشي کوو دي، خو په دې شرط چې چاته به نه وایې چې زه په زندان کي وم، بلکي ورته وایې به چې زه د امریکایانو په مالي لگښت د سیل او چکر لپاره د کیوبا هیواد ته تللی وم. زه هم ناچاره سوم، گوته مي ولگوله او له زندانه راخوشي سوم.

اوس مي کله کله په زړه کي راوگرځي چې یاره جانانه که پولیس وای نو د دنیا په هیڅ کونج کي به څوک درڅخه ورک سوی نه وای، وگوره ناټو، ایساف، امریکایان او ددوی انډیوالان څومره باتي ولي چې مور داسي تخنیک لرو او هیڅوک نه سي راڅخه پټېدای، بیا یې هم ملاجانان پیدا نه کړ خو ما په یوازي سر او تش لاس ملاجانان پیدا کړ.

سياسي عينکې

دلته د ولسمشر فرمان نه چلېږي

ولسمشر په مجلس کي په نوبت د هرچا ستونزوته غور نيوه، کله چي زما نوبت راغی نو په لور اواز او فاتحانه انداز يې راته وويل : معلم صاحب اوس خو به دي زړه پر ارامه سوی وي؟ څنگه سو پر هغه نومره ځمکه دي کور جوړ کړ کنه؟

- نه صاحب که رښتيا درته ووايم نو هغسي سرگردانه او لالهانده گرځم

- ولي ولي خدای دي يې خیر کړي؟ ماخو فرمان درکړی و

- صاحب زه به نو څه درته ووايم، ښاروال دومره زورور سړی دی چي زه يې له وپري شکايت هم نه سم کولای

سياسي عينکې

- په دې کي د وېري څه خبره ده، ووايه!
- خبره داسي وه چي ستا فرمان مي يو کال شعبه په
شعبه وگرځاوه، خو هيڅ گټه يې و نه کړه، اخير
ښاروال سپينه خبره راته وکړه، ويل قسم په خدای چي
پنځه زره ډالره را نه کړې که په ځمکه کي ستا کولنگ
وو هل سي. ما ويل د خدای پر پار دا دی د ولسمشر
فرمان راسره دی، ده ويل زه دي نه ولسمشر منم او نه
يې فرمان، ورڅه لاس دي خلاص!

ددې خبري په اورېدو سره ولسمشر تک سور سو، يو
سور اسوبلی يې وکينښ، يو گيلاس اوبه يې پر سر
پورته کړې او بيا يې وويل:

معلم صاحب ته بېغمه اوسه! دادی دا ټول خلک
شاهدان دي، تر څو چي مي دا اوس اوس ستا کار نه
وي در خلاص کړی، والله که يا خوب وکړم او يا خوراک،
تا ماته مخکي ولي نه ويل؟ اوف اوف څومره به
سرگردانه سوی يې! ته دا بدبختي وگوره، يو معلم
بېچاره چي د اولاد په وچه ډوډی يې وس نه رسېږي
پنځه زره ډالره به له کومه کړي؟ د مجلس خلکو ته يې
وويل چي تاسي دلته اوسئ، زه ډېر ژر بيرته راځم.

ولسمشر زه تر لاس ونيولم او خپل دفتر ته يې بوتلم.
هلته يې خپل سکرتر ته وويل چي هله ژر کوه فلانی
راخبر کړه! ياره که رښتيا ووايم نو له ډېري وارخطايی
څخه مي د بدن وېښتان جگ جگ ودرېدل، ما ويل
ښاروال به خامخا اعدام کړي، ځکه چي د ولسمشر او
قانون سپکاوی يې کړی دی، بيا به مي ويل چي څه
ښه دی چي دا رشوت خوره خو اعدام کړي، خلک به

سياسي عينکې

يې له شره خلاص سي، ده هم د چا دا نه منل، وايي :
بازي بازي به ريش بابا بازي؟ بيا مي ويل چي دې
بناروال خوبنه ډېري پيسې ټولي کړي دي او ډېر زورور
سړی هم دی، داسي نه وي چي په رشوت ځان خلاص
کړي، سبا به تاته يوجنجال جوړ کړي. بيا به مي ځان ته
په خپله ډاډ ورکاوه، ما ويل کله چي يو ولسمشر يوه
موضوع دومره جدي وگڼي او دوسيه يې هم په خپله
فيصله کړي نود بناروال به څه حال وي؟ خدای خبر
چي دومره موقع به پيدا کړي چي ځان خلاص کړي .
په زړه کي مي کرل او رېبل چي د سکرټر اواز مي تر
غور سو او هغه سړی يې راوست چي ولسمشر ورته
ويلي ول. د ولسمشر تندي وغورږېده، راولاړ سو زه يې
په غېږ کي ونيولم او راته ويې ويل: يو متل دی چي
وايي : غوټه چي په لاس خلاصېږي غاښ ته حاجت
نسته، له بناروال صاحب سره نور جنجال مه کوه، ستا
خو هسي هم ځمکه مطلب ده، نه دده محاکمه کول،
زه به پنځه زره ډالره درکړم او ور يې کړه .
کله چي مي پيسې په جېب کي واچولې نو ولسمشر
لاس پر اوږه راکښېښود او په خندا يې راته وويل :
گوره بيا ونه وايې چي په دولتي ادارو کي د خلکو
کارونه ځنډېږي، دادی ستا کار په نيم ساعت کي
خلاص سو.

افغانستان اپريل فول سو

واشنگټن : السلام عليكم
کابل : وعلیکم السلام، یاره لکه چي عمر مو ډېر دی، دا
اوس مو یاد کړئ، هغه و چي تاسي تلیفون راوکړ. ښه
څنگه یاست؟ دلته خو خیر و خیریت دی، الحمدلله نن
مو ستاسي د عسکرو په اړه کوم بد خبر نه دی
اورېدلی .

واشنگټن : بد خبر سته خو تاسي ځان ناگاره اچوئ
کابل : قسم په خدای که درواغ درته وایو، مور هر سهار
تر خپل ملت د مخه لومړی ستاسي د سلامتۍ خبر
اخلو، نن بیخي خیر و خیریت دی

واشنگټن : تاسي هم عجیبه خبري کوئ، په نن ورځ کي
هم تاسي وایاست چي خیر و خیریت دی، لږ په
مسئولیت زموږ پوښتني ته ځواب راکړئ، مور ټوکي نه
کوو، جدي موضوع ده

سياسي عينکې

کابل : صاحب هيله کوو، تاسي خبره لږ واضح کړئ!
واشننگتن : ډېر د افسوس ځای دی چې یوه موضوع په
نړیوالو رسنیو کې راځي، مور دلته په واشننگتن کې په
خبرپرو او تاسي هلته نه یاست خبر .

کابل : تاسي خو مور ته وواياست چې څه خبره ده؟
مور خو په خپله گناه هيڅ پوه نه سولو
واشننگتن : خبره دا ده چې نن سهار په اروزگان کې
سبي (Sabi) ورکه سوې ده؟
کابل : سبي څوک ده؟

واشننگتن : سبي د استراليايي ځواکونو یوه ماین پاله
سپۍ ده

کابل : څه بابا! مور چې ویل سړی ورک سوی دی، له
سپۍ څخه مو هم دومره لویه کیسه جوړه کړه.
واشننگتن : گورئ دا یوه جدي موضوع ده. که بله ورځ
مو داسي خبره وکړه، نو استراليا څه چې مور به هم له
افغانستان څخه خپل عسکر وباسو، مور ته خپله یوه
سپۍ هم ډېره مهمه ده.

کابل : نه نه، هسي یوه ټوکه مو وکړه، بیا دا سي خبره
نه کوو، خو گورئ چې له افغانستان څخه عسکر و نه
باسئ، که نه زموږ نهه منه اوږه به یوه پتیره سي.
واشننگتن : تاسي ته به خپلي ملي گټي ټوکي ښکاري،
خو زموږ گټي هيڅ وخت د ټوکو په ژبه مه مطرح
کوئ، کنه بیا خو پوهېږئ چې مور څه کوو
کابل : زموږ ټوکه یوازې د سپۍ په اړه وه او هغه مو
هم ځکه وکړه چې مور او تاسي خو سره انډیوالان یو

سياسي عينکې

واشننگټن : انډيوالي منډيوالي نسته، انډيوالي يوازي د گټو وي او نن زمور د گټو خبره ده، ياني يوه غربي سپی ورکه سوې ده او دا ستاسي مسئوليت دی چي بايد ژر تر ژره يې پيدا او مور ته يې را وسپارئ کابل : تاسي لطفآ يوه دقيقه تليفون په غور کي ولرئ چي مور امنيتي ارگانونو ته حکم وکړو چي ستاسي د سپی لټون پيل کړي

واشينگټن : نه بابا مور يوه دقيقه نه سو کتلای، تر تليفون وروسته ورته وواياست

کابل : بڼه سمه ده خو که اجازه وي يوه خبره کولای سو؟

واشننگټن : خبره مو وکړئ!

کابل : تاسي به مو په انډيوالانو کي گڼئ يانه، خو پر مور ډېر گران ياست، گورئ څه موده مخکي ستاسي ځواکونو په شيندنډ کي زمور گڼ شمېر ملکي خلک ووژل خو مور ستاسي څخه په رسمي ډول يوه تشه گيله هم و نه کړه.

واشننگټن : دا په تاسي پوري اړه لري چي د خپلو خلکو پوښتنه کوئ کنه، خو پر مور خپل خلک څه چي خپل سپي هم ډېر گران دي. ما مخکي هم درته وويل چي دا يوه غربي سپی ده او غربي سپی خاوند لري. زما د خبري مطلب دا دی چي ددې کار پړه ستا سي پر غاړه ده

کابل : وبخښئ څنگه زمور پر غاړه ده؟

واشننگټن : ځکه چي تاسي په دې اتو کالو کي يوازي امنيت هم را نه وست، که تاسي سياسي کفايت او

سياسي عينکې

ظرفيت درلودای نو نن به زمور يوه باتجربه سپی نه ورکېده

کابل : نو په دې کي زمور څه گناه ده؟ امنيت خو نړيوالو تراهگرو خراب کړی دی

واشننگتن : نو تاسي خو هم يوازي نه ياست، نړيواله ټولنه اوږه پر اوږه درسره ولاړه ده، ان دا چي ارگ مو هم نړيواله ټولنه ساتي

کابل : د يوې خبري اجازه ده؟
واشننگتن : هو! خو په دې شرط چي تکراري خبره به نه وي

کابل : نه که مو خوا بدېږي نه يې کوو
واشننگتن : خبره مو وکړئ!

کابل : که په ټول ژوند کي د يوې بې ادبۍ اجازه راکوئ نو مور به ووايو چي نړيوالي ټولني هم په دې برخه کي خپلي ژمني نه دي پوره کړي.

واشننگتن : کومي ژمني يې نه دي پوره کړي؟

کابل : مثلاً په دومره وخت کي به په افغانستان کي تراهگر وځپو، ستاسي اردو او پوليس به در جوړ کړو، اقتصاد به مو پياوړی کړو، افغانستان به له سره داسي ورغو لکه جرمني، دا به وکړو او ها به وکړو.

واشننگتن : پوهېږئ چي زمور دغه وعده په کوم تړون پوري اړه لري؟

کابل : دا خو بنکاره خبره ده چي د بن په تړون پوري اړه لري

واشننگتن : نه د بن په تړون پوري اړه نه لري، که ستاسي ياد وي نو مور د بن له تړون څخه يوه مياشت

سياسي عينکې

مخکي تاسي ته وويل چي مور په هر ډگر کي ستاسي سره ولاړ يو

کابل : هو زمور ياد دي، نو بيا ولي اوس نه راسره دربرئ؟

واشنگټن : اې ساده گانو! مور دا منو چي ستاسي سره مو دغه وعده کړي دي خو پوهبرئ چي هغه کومه نېټه وه؟

کابل : ياره نه مو ده ياد

واشنگټن : ستاسي يوه کمزوري دغه ده چي حافظه مو چندان کار نه کوي، مور دغه خبره د اپريل د مياشتي پر لومړۍ نېټه درته کړې وه، تاسي ته خو معلومه ده چي د اپريل لومړۍ نېټه د درواغو نړيواله ورځ ده.

کابل : نو تاسي خو تر هغه وروسته هم خپلي ژمني نه دي پوره کړي

واشنگټن : زمور ټولي ژمني په هماغه يوه تړون پوري اړه لري چي د اپريل پر لومړۍ نېټه مو درسره کړی و کابل : اوف ! ياني مور اپريل فول سولو؟

واشنگټن : نو ستاسي څه خيال دی؟ دا چي په دغه ورځ په ټوله نړۍ کي خلک درواغ وايي دومره مهمه نه ده، مهمه دا ده چي سړی په دغه ورځ ټوله نړۍ وغولوي. لکه څنگه چي امريکايان په نورو ډگرونو کي تر ټولو مخکي دي، دا دی په درواغو کي يې هم لومړی مقام وگاټه، دې ته نو اپريل فول وايي!؟

کابل : اوس تاسي خو دا سيالي وگټله، مور به ملت ته څه ځواب ورکوو؟

سياسي عينکې

واشنگټن : که په درواغو وي نو چل يې ډېر اسانه دی، خو که په رښتيا ويلو وي نو تاسي خپله يوه د حل لاره ورته پيدا کړئ!

کابل : په درواغو څنگه ملت ته ځواب ورکړو؟
واشنگټن : واه واه! عجيبه خبره مو وکړه، لکه تاسي چي تر اوسه پوري خپل ملت ته هيڅکله درواغ نه وي ويلي.

کابل : درواغ، درواغ، اخير نور لا څونه درواغ ؟
واشنگټن : گورئ مور او تاسي خو يو بل ښه سره پېژنو، مور تاسي او تاسي خپل ملت ته درواغ وايست، داسي ښه غوښن او ښکرو درواغ .

کابل : مور خو تل ستاسي خونبې ته گورو، ان دا چي درواغ مو هم تل ستاسي په خونبه ويلي دي، اوس هم ستاسي خونبه ده، ايا درواغ بيخي پرېږدو؟

واشنگټن : نه بابا، درواغ مه پرېږدئ ، داسي وکړئ چي يو يې مور ته مه وايست او بل د يوه رسمي فرمان له لاري د اپريل لومړۍ نېټه د درواغو ويلو لپاره رسمي ورځ اعلان کړئ

کابل : هغه مثل دی چي وايي ورانه به يې کړې، جوړه به يې نه کړې. وپرېږو چي په بلا مو اخته نه کړئ

واشنگټن : وارخطا کېږئ مه، تاسي اوس هم ددې ډگر اتلان ياست، ستاسي د حکومت په اړه دا مقوله ډېره مشهوره ده چي وايي : که ستاسي ټولي غوري وعدې راټولي کړل سي نو دومره غوري ځني ايستل کېږي چي يوه فابريکه يې هم نه سي توليدولای.

سياسي عينکې

کابل : هو صاحب ستاسي خبره رښتيا ده، خو دا فابريکه هم ستاسي په همکاري جوړه سوې ده، ښه اوس دا ووايست چي ددې کار گټه به څه وي؟
واشنگټن : گټه به يې دا وي چي که کومه مهمه ژمنه مو کوله نو په همدې ورځ به يې کوئ، مثلاً که د خپل کار کلني راپور مو ورکاوه او يا مو خپله کومه نوې طرح اعلانول نو بايد د اپريل پر لومړۍ نېټه يې اعلان کړئ، بيا که مو خپلي ژمني پوره هم نه کړې نو ملت به گيله نه درڅخه کوي.

کابل : خو...

واشنگټن : خو مه پکښي راباسئ، دا د نړيوالي ټولني امر دی، پوه سوئ؟

کابل : نه مطلب مي دا نه و چي ستاسي خبره نه منو، مور ويل چي په گټو يې لږ پوه سو
واشنگټن : ياره تاسي خو په نيمه هيڅ نه پوهېږئ، هسي په مور سپيني خبري کوئ. نه وينئ چي مور د تراهگري په نوم په افغانستان کي څنگه خپل نظامي حضور ته مشروعيت ورکړی دی؟ دغسي تاسي هم خپلو درواغو ته مشروعيت ورکړئ. نن داسي يو وخت دی چي بايد سړی د هر کار لپاره جواز ولري. تاسي گورئ نن ورځ که څوک غواړي چي په افغانستان کي خلک مړه او يا برمه کړي نو امنيتي کمپنۍ جوړوي، که غواړي چي غلا وکړي نو (اينجوگاني) جوړوي. تاسي هم لومړی د درواغو لپاره يو د اوږو پزه جوړه کړئ او بيا يې نر غوندي واياست!

کابل : پر غبرگو سترگو دغسي به وکړو

سياسي عينکې

واشننگټن : دا کار ډېر ژر تجربه کړئ، مور باور لرو چې خامخا بڼه نتيجه ورکوي، بڼه نور نو د خدای په امان کابل : په مخه مو بڼه، ډاډه اوسئ چې ستاسې سپی به هيڅکله ضايع نه سي، له تليفون کولو څخه مو ډېره ډېره مننه .

سبا سهار له ارگ څخه يو فرمان صادر سو. په فرمان کي د اپريل لومړۍ نېټه چې د وري د مياشتي له دوولسمي نېټې سره سمون خوري د درواغو ويلو لپاره د رسمي ورځي په صفت اعلان سوه. په فرمان کي دا هم راغلي وه چې په دې ورځ کي دولتي چارواکي، سياسي گوندونه، مدني ټولني او اينجوگاني د درواغو ويلو اجازه لري خو د ملت لپاره درواغ ويل گناه ده. څه موده وروسته د حساب ورکولو ورځ د اپريل لومړۍ نېټه وټاکل سوه، دغه ډول په همدې ورځ د نوي منتخب دولت طرح هم اعلان سوه چې امنيت، له طالبانو سره خبري اتري، د ترهگرۍ پر وړاندي مبارزه، د کوکنارو کښت، د فساد له منځه وړل ، بيا رغونه او د ملي اردو او پوليسو جوړول يې مهمي برخي وې.

(۱) : ازادۍ راډيو خبر ورکړ چې يوه بم موندونکې استراليايي سپی چې د (۲۰۰۸) ميلادي کال په سپټمبر کي په اروزگان کي د جگړې پر مهال ورکه سوې وه، څوارلس مياشتي وروسته، ياني د ۲۰۱۰ ميلادي کال د نوامبر د مياشتي پر (۱۲) نېټه پيدا او بيرته د استراليايي ځواکونو اډې ته ورسول سوه.

د استراليا صدراعظم (کيون رډ) په دغه ورځ نابهره اروزگان ته سفر وکړ او د خپلي وطنداري سپی په راخوشي کېدو يې خورا ډېره خوښي وښوده.

د ړندو حکومت

په افغانستان کې په هر یوه ساعت کې شپږ لورپوري دولتي چارواکي په سترگو ړندېږي. دغه خبره په افغانستان کې د نړیوال روغتیايي سازمان استازي ډاکټر پيټر گراژ د لید د نړیوالي ورځي په مناسبت وکړل، ده زیاته کړه چې ددغو ړاندو په سلو کې شل یې بهرنیان او پاته نور یې افغانان دي. په بهرنیو ړاندو کې ملکي خلک هم شامل دي، خو افغانان ټول لورپوري دولتي چارواکي او یا په دولت پوري تړلي خلک دي.

یاد سوي ړانده اکثره د دوبي په موسم کې د افغانستان د کابل په شیرپور، وزیر اکبر خان مېنه، خوشال خان مېنه، کارته سه، کارته چار، کارته پروان او خیر خانه مېنه کې اوسېږي خو په ژمي کې دبی،

سياسي عينکې

امريکا، انگلستان، جرمني، بنکاک، سويس او داسي نورو بهرنيو هيوادونو ته ځي. د دوی کاروبار ډېر سترې دی، ځکه چې ټوله ورځ د ډالرو جواليټوب کوي او يو گړی هم آرام نه کښېښي. دغه رانده خلک د دولت په مهمو پوستونو کې کار کوي، لکه په ولسي جرگه کې د دولت پر کړنو د څار کميسيون، د قانون پر پلي کېدو د نظارت کمېټه، د فساد پر ضد د څار کمېټه، له افغانستان سره د بهرنيو مرستو د څار کمېټه، د انتخاباتو د څار کمېټه، پر رسنيو د نظارت کمېسيون، د محبسونو د نظارت کميسيون، د اروپايي ټولني له خوا د افغانستان پر انتخاباتو د نظارت اداره، ملي امنيت، لويه څارنوالي، يوناما، د بشري حقونو د څار کميسيون او نورو مهمو ادارو کې کار کوي.

ډاکټر گراژ وويل چې ددغو ناروغانو پر سترگو لومړی د ډالرو پردې غورېږي چې بيا يې ورو ورو ليد کمېږي او په پای کې يو مخ رنډېږي. کله چې ړوند سو بيا يوازې ډالر او د ډالرو پيدا کولو لار او گودر وينې. ډاکټر گراژ انډېښنه وښووله چې دا ستونزه په افغانستان کې مخ پر ډېرېدو ده، ځکه چې دا ناروغي ساري او ميراثي ده، يانې هم له مور او پلار څخه اولاد ته لېږدول کېږي او هم هغه څوک په اخته کېږي چې له دوی سره يو ځای کار کوي. که څه هم نوري ساري ناروغۍ د تماس، هوا، گډ خوراک او نورو لارو له ناروغ څخه روغ سړي ته ورځي خو دا ناروغي يوازې د گډ فکر او کار کولو له

سياسي عينکې

لاري روغ انسان ته لېږدول کېږي. ډاکټر گراژ وويل چي په دې ناروغۍ هغه خلک ډېر ژر اخته کېږي چي پخوا يې پر سترگو د ايراني تومنو، پاکستاني کالدارو او روسي روبلو پردې غوږبدلي وي. په دې ناروغۍ که څه هم په هر موسم کي انسان اخته کېدای سي خو د ولايتي شوراگانو، ولسي جرگې او ولسمشرۍ انتخاباتو او له افغانستان سره د مرستو په باب کنفرانسونو پر مهال په دې ناروغۍ د اخته کېدو چانس تر بل هر وخت ډېر دی.

اتيا کلن بوډا چي د نوم له نېوولو يې ډډه کوله وويل چي زوی يې په غبرگو سترگو ږوند دی، دی وايي چي زوی يې مخکي په سترگو جور او هر څه يې سم ليدای سواى، خو له کومي ورځي راهيسي چي يې د انتخاباتو دکميسيون د نظارت په څانگه کي کار شروع کړی نو ورځ په ورځ يې د سترگو ليد کمېده چي وروسته بيخي ږوند سو. دی وايي چي که څه هم دوی اوس په بوجيو بوجيو ډالر لري خو ستونزه دا ده چي زوی يې يوازي ډالر ويني او ډالر پېژني، نور نه مور او پلار پېژني او نه هم نور خپلوان، ان دا چي خپل ولس بيخي ځيني هېر سوی دی. دغه سړی وايي چي زوی يې نه يوازي دا چي له ډالرو پرته څوک نه ويني، بلکي څه اوري هم نه، بس يوازي هغه څه اوري چي د ډالرو په باب وي.

يو روغتيايي کارپوه چي ده هم له نوم نېوولو ډډه وکړه ددې ناروغۍ د نېو نېوانو په باب وويل چي، دا ناروغي د ډالرو په اندازې او سياسي موقف پوري اړه

سياسي عينکې

لري، يانې کله چې د يو چا ډالر بيخي ډېر او سياسي دريځ يې لوړ وي، نو نه يوازې دا چې په سترگو ږنډېږي، بلکې په غورو کون او پر دې سربېره يې يوه سترگه هم رپېږي. دى زياتوي چې دا ناروغي يو څو کاله يوازې له سترگو سره کار لري خو وروسته د انسان عقل هم اغېزمن کوي، يانې وروسته د ناروغ عقل يوازې د ډالرو په اړه کار کوي اوبس.

د جمهوري رياست يوه وياند وويل چې په دې ورځو کې د نړيوالې ټولني له خوا پر افغان دولت فشار ډېر سوې چې په دولت کې اداري فساد ډېر سوې او دولت پر خپلو فعاليتونو واک او کنټرول له لاسه ورکړى دى، ځکه نو دولت پرېکړه کړې چې د دولت پر مهمو پوستونو رانده خلک وگماري چې د دولت او بهرنيانو ټولې کړنې او فعاليتونه په خپلو سترگو وويني او په دقيقه توگه يې وڅاري.

د افغانستان د دولتي روغتيا وزارت وايي چې دا ناروغي په دولت کې دومره ډېره سوې چې ان تر ارگه پورې هم رسېدلې ده. دا وزارت اندېښنه ښيي چې که ددې ناروغۍ مخه و نه نيول سي نو په راتلونکو څلورو کالو کې به د دولت ټول مامورين په سترگو رانده او په غورو کاڼه سي.

له بلې خوا ولسي خلک ددې ناروغۍ په اړه ژوره اندېښنه لري. د کابل ولايت يو ځوان چې گرابي يې شکېدلي او د ميرويس ميدان پر چوک د مزدورۍ لپاره ولاړ دى وايي چې دى له يوې اوونۍ راهيسي د خوارۍ او مزدورۍ لپاره راځي خو کار نه مومي او بيرته کور ته

سياسي عينکې

وری تړی ځي، دی وایي چې دولتي چارواکي په سترگو
راندۀ سوي او د دوی لوره ، تنده او بېوزلي ګردسره په
سترگو نه ویني.

د کندهار د شاه ولیکوټ ولسوالۍ یوه سپین سرې
ښځه چې د بهرنیو ځواکونو په بمباریو کې یې ټوله
کورنۍ وژل سوي او خپله یې هم یو لاس پرې سوی
وایي چې، دولتي چارواکي نه یوازي دا چې په سترگو
راندۀ سوي، بلکې په غورو هم ګانه سوي دي، ځکه
چې د دوی ژړاوي او نارې اسمان ته رسېږي خو
چارواکي یې نه اوري.

اوسمهال عام افغانان په دې فکر کې دي چې څنګه
ددې خطرناکې ناروغۍ مخه ونيسي، خولا تر اوسه
ددې ناروغۍ کوم موثر علاج نه دی موندل سوی. په
افغانستان کې د یوه خصوصي بانک مشر، ډالر پوه
زمری خان وایي چې دا ناروغي هېڅ علاج نه لري، خو
دا چې ملت ناخوښه دی نو یوه لاره یې دا ده چې
نړیواله ټولنه له افغانستان سره خپلي ډالري مرستي
نوري هم زیاتي کړي، ددې کار په نتیجه کې به د ټول
ملت پر سترگو د ډالرو پرده وغورږي، بیا به نو ټول
ملت ږوند وي او د افغان دولت او نړیوالي ټولني کره
وره به نه ویني.

بيا د پيسو کڅوري راغلې ...

مدعي : قاضي صاحب دا سړی درواغ وايي، دا ځمکه زما ده او ده په زوره راڅخه نيولې ده، ها دا يې قبالة ده!

قاضي : څه بابا قواله مواله په درد نه خوري، ورسه شاهدان راوله!

مدعي : سمه ده صاحب، د دوو شاهدانو پر ځای به شل شاهدان راولم

قاضي : گوره پام دي وي چي د افغانانو شاهدي نه منل کېږي، بايد بهرني شاهدان راولې او بل دا چي په دې مسئله کي د نړيوالي ټولني اجماع هم ضروري ده مدعي : قاضي صاحب شاهدان پېژنم، خو دا جماع يې څه شی ده؟

قاضي : بدبخته جماع نه، اجماع . اجماع دا ده چي بايد څو زره نفره شاهدي ورکړي چي دا ځمکه رښتيا ستاده

مدعي : نه سي کېدای چي د خارجي شاهدانو پر ځای افغاني شاهدان راولم؟

قاضي : که مور خپلي لانجې خپله اوارولای سواى نو بيا نړيوالي ټولني ته څه ضرورت و؟ ته تر اوسه هم د

سياسي عينکې

فيل په غور کي ویده يې، اوس هيڅ مسئله له
نړيوالي ټولني پرته نه حل کېږي، پوه سوې؟
مدعي: قاضي صاحب د خدای پر پار يوه لاره خو را
وښيه، زه اوس څه وکړم؟
قاضي: لاره دا ده چي زر نفره امريکايي شاهدان
راوله، دا شاهدان بايد اورېدې څني ولري خو بايد ږيره او
برېتونه يې پاک خريلي وي او که دا کار نه سې کولای
نو بيا بل کار وکړه!
مدعي: کوم کار؟
قاضي: اتيا زره پاکستاني شاهدان راوله، دې شاهدانو
بايد ږيري او برېتونه خريلي او قره قلبي خولۍ يې پر
سر وي، خو که دا کار هم نه سې کولای نو يوه بله لار
هم سته
مدعي: کومه لاره؟
قاضي: يو مليون ايراني شاهدان راوله، دا شاهدان
بايد ښه مبارکه سپينه ږيره او برېتونه ولري او ددې تر
څنگ يې بايد توري لنگوټې هم تړلي وي
مدعي: قاضي صاحب ستا قربان سم، زه په ټوله ژوند
کي خارج ملک ته نه يم تللی، دومره شاهدان به څنگه
راولم؟
قاضي: خارج ته ولي ځې؟ وطن له امريکايانو، ايرانيانو
او پاکستانيانو ډک دی، هر څومره چي وغواړې پيدا
کېږي، خير زه به لاره دروښيم، پوليسه ورسه دی پوه
کړه!

سياسي عينکې

پوليس : پر غبرگو سترگو قاضي صاحب
پوليس تر لاس ونيولم، يو گونبه ځای ته يې بوتلم او
په خدا يې راته وويل : څومره ساده سړی يې، قاضي
صاحب څو واره په اشاره کي درته وويل، خو ته سر نه
خلاصوې. له امريکايي شاهدانو څخه د قاضي صاحب
مطلب دا و چي زر امريکايي ډالره راوړه او له
پاکستاني شاهدانو څخه يې هدف اتيا زره کالداري
دي، دغه ډول ايراني شاهدان دا مانا چي يو مليون
تومنه راوړه. گوره سر خلاص کړه، که په دې محکمه
کي دي دعوه بابلول، نو په بله محکمه کي تر دې ډېر
شاهدان در څخه غواړي، نور نو ستا خونبه ده. ته بيا
هم بختور سړی يې چي دوسيه دي په يوه عادل
قاضي پوري اړه لري، ددې محکمې په ټولو قاضيانو
کي تر دې بل عادل او زړه سواند قاضي نسته. ما
وپوښتل چي يو څه افغانی لرم، قاضي صاحب ولي
افغانی نه اخلي؟ پوليس په خدا وويل : په ټول دولت
کي دغه حال دی، ان دا چي زمور ارگ ته هم په
کڅورو کي ډالر، کالداري او تومنونه راځي، دا نن هم
څو کڅوري ارگ ته راغلب. زه هم له محکمې راووتم
چي د قاضي صاحب لپاره پيسې برابرې کړم، دا چي
پيسو ته مي ډېره اړتيا درلوده نو د پيسو کڅوري مي
له ياده نه وتلې، ورو مي له ځانه سره وويل :
بيا د پيسو کڅوري راغلب
يا به ډالر وي يا روپۍ يا تومنونه

سياسي عينکې

د تېلو ولاړ ټانکرونه او د ارگ روان باندې ارونه
قهرجن مظاهريچيان د سفارت مخ ته راټول سوي ول،
د (مړ دي وي) چيغي لا نه وې ارامي سوي چي د
هغه هيواد د ولسمشر له عکس څخه لمبې پورته
سوې، وروسته پر سفارت د ورستو هگيو باران جوړ
سو او د سفارت پر دروازه ځړول سوي عکس په هگيو
تک ژير سو، د هگيو په باران کي خلکو نوري هم په
زوره چيغي کړي :
- يوه ورځ يې نه ده، دا ملک هره ورځ زموږ سره ناروا
کوي
- کله زموږ خلک په گوليو ولي
- کله يې په زندانو کي اچوي
- کله يې اعداموي
- کله يې پر مخ تېزاب ورياشي
- لا يې زړه نه دی سور سوي، دا دی اوس يې زموږ د
تيلو ټانکرونه درولي دي، خو موږ يې هم نه پرېږدو او
خپل کسات خامخا ځني اخلو.

سياسي عينکې

په ارگ کي په دې باب د کابینې بېړنۍ غونډه رابلل سوې وه، ولسمشر په ډډ اواز وويل: ايران خو نه زموږ د گاونډيتوب او نه د انډيوالۍ خاطر وکړ، ان دا چي ما خپل لومړی مرستيال ور واستاوه، يوازي مرستيال نه، بلکي مارشال مي هم ورواستاوه، داسي يو مارشال چي د ټولي نړۍ پوځي ځواکونو ته يې لاس ورکړی دی، که نور څه نه وي نو د مارشال صاحب د الوتکي ټانکۍ خو به يې له تېلو ور ډکه کړې وای، زړه مي غواړي چي د هلمند اوبه پر بندي کړم.

د اوبو او برېښنا وزير په ږيره کي گوتي تېري کړې او ويې ويل: صاحب پام کوه پام! اوس خو يې يوازي تېل را باندي بند کړي دي، خو که دا کار مو وکړ نو زما څخه به وزارت هم واخلي. د ولسمشر دوهم مرستيال پر سر لنگوټه ټينگه کړه او ويې ويل: وزير صاحب ښه وايي، هغوی پر دې کار هم ډېر په قهر دي چي زموږ خلکو ولي د دوی د سفارت مخ ته مظاهره کړې ده؟ اوس هم که هغوی خبر سول چي موږ په دې اړه د وزيرانو غونډه رابللې ده، نو ما به له مرستياليه ليري کړي او پر تاسي به خدای دي يې نه کوي د پيسو کڅوړي بندي کړي. ولسمشر يې خبره ونيول او ويې ويل: نه نه نه! ډېر پام به کوئ چي کڅوړي بندي نه سي، بايد ددې غونډي راپور هم په رسنيو کي خپور نه سي، کنه نو زموږ يو من اوږه به يوه پتيره سي.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزير څو واره ژبه پر شونډو تېره کړه، د قره قل د پوستکي پکول يې پر تندي راڅور کړ او ويې ويل: رئيس صاحب تاسي بېغمه اوسئ، تر څو

سياسي عينکې

چي زه په دې وزارت کي يم نو له دولتي رسنيو څخه به هيڅ داسي څه خپاره نه سي چي په هغه ايران خوابدي کېږي، ان دا چي مور د سفارت مخ ته د مظاهرو راپور هم خپور نه کړ. د ولسمشر تندي ورين سو او ويې ويل : افرين! دې ته نو ډيپلوماسي وايي، خو په هر صورت بايد يوه د اوږو پزه جوړه سي چي ملت آرام سي، بيخي يې غورونه راوخورل.

په دې وخت کي د بهرنيو چارو وزير په غاړه کي ژيره نيکتايي ټينگه کړه او ويې ويل : رئيس صاحب تاسي ډېر مهربانه ياست او په دې برخه کي له گاونډي هيواد سره ډېر له زړه سوي ډک چلند کوئ خو زه دومره حوصله نه لرم، ته نه يې خبر، ما داسي غاښ ماتوونکي ځواب ورکړ چي تر اوسه به هيچا نه وي ورکړي. ناڅاپه د ولسمشر او وزيرانو سرونه د بهرنيو چارو د وزير خواته کاره سول او يو په بل پسي چيغي پورته سوې : خدايه فضل وکړې، څه دي وکړل؟

ولسمشر په وارخطايي وپوښتل : خدای دي خوار کړه لکه چي کور دي پر چرگه رابار کړ که څنگه؟ د بهرنيو چارو وزير په فاتحانه ډول غاړه اوږده کړه او ويې ويل : کله چي د سفارت مخ ته مظاهره وسوه نو د ايران د بهرنيو چارو وزير ما ته وويل : په يوه ساعت کي په دې باب څېړنه وکړه چي ددې مظاهرې تر شا د چا لاس و او بيا دغه معلومات او اسناد مور ته را وسپاره، خو ما يې هم داسي څپلی پر پښو ور سمي کړې چي څه درته ووايم. ولسمشر په وارخطايي وويل : د ظالم زويه ژر ووايه څه دي ورته وويل ؟ د بهرنيو

سياسي عينکې

چارو وزير سوکه وويل : ما رښتيا هم په يوه ساعت کي څېړنه وکړل، خو دوی ته مي دا معلومات او اسناد د يوه ساعت پر ځای دوه ساعته وروسته ور وسپارل البته دا خبره دي يوازي ستاسي سره وي، تر اوسه هيڅوک نه دي خبر.

ولسمشر په خندا وويل : ياره افرين! ډېر دي ښه کړي دي، دا ستا تر خبري پوري ما ته يوه کيسه راياده سوه. وايي چي د يوه چرسي غورو ته مورک ورلوېدلی و، چرسي ملا ته راغی ويل، ملاصاحب غورو ته مي مورک ور لوېدلی دی يوه چاره راوښي؟ خو گوره پام دي وي چي غوري مردار نه کړې، نور نو ستا خوښه ده. ملا بېچاره حيران سو چي اوس څه وکړي؟ تر لږ چورت وهلو وروسته يې چرسي ته وويل : راغلي او پېچلي دي په کتابو کي د متاخرينوچي که يوه مورک منډي وهلې له وېرې د پيشي، پام يې نه و او ولوېدی په غورو کي د يو چا، پوره و اجل ددغه مورک او هلته مړ سو، نو پس مورک پاک شهيد دی او د شهادت له برکته يې غوري هم حلال دي، الا په مانا د لاکن ده، لاکن دومره خبره ده چي که مورک غوښتل وخوري غوري بې اجازې او دا مورک مړ سو په غورو کي، نو د گېډي مختار ملاصاحب وايي چي مورک حرام خوره دی، نو په دې صورت کي مورک مردار، خو غوري حلال دي. له دې کيسې سره ټولو وزيرانو وخنډل، ولسمشر وويل: ياره وزير صاحب تاسي هم داسي کار کړی دی چي غوري مو نه دي مردار کړي، ياني د پيسو له کڅوړو سره مو هيڅ غرض نه دی کړی.

سياسي عينکې

يوه وزير چي خوله يې بې خونده نيولې وه او داسي ښکارېده چي خدا نه ورځي خو د نورو لپاره خاندي، ترخه خدا وکړه او ويې ويل : دا زموږ او ستاسي غوري به څنگه سي، دا حلال دي که مردار؟ دې غورو ته خو د يوه پر ځای څو مورکان ورلوېدلي دي. د حج او اوقافو وزير يې خبره ونيول : څرنگه چي دا يوه فقهي مسئله ده نو په دې باب به زه يو څه رڼا واچوم. خبره دا ده چي دا مورکان حلال دي، ځکه چي د مضر او مردارو مورکانو مخه يې نيولې ده، نو يو شی چي خپله حلال وي بل شی نه مرداروي. ورپسې د عامي روغتيا وزير وويل : وزير صاحب رښتيا وايي، دا لکه د انسان په وجود کي چي يو ډول گټور مکروبونه سته، دا مکروبونه داسي خوی لري چي مضر مکروبونه خوري او له منځه يې وړي، نو انسان ته ددغه ډول مکروبونو موجوديت ضروري خو څه، چي بيخي لازمي دی. د ماليې وزير ورپسې وويل : اې وروره، ستا ولي زړه درد کوي؟ که مورکان پردي دي نو غوري خو هم زموږ نه دي، يوازي د غورو ټيم (ډبه) زموږ ده. په دې وخت کي يو چا د پيسو يوه کڅوره د ولسمشر مخ ته کښېښووله، دا کڅوره د افغانستان له بيرغ څخه جوړه سوې وه، ولسمشر په داسي حال کي چي په برېتو کي يې خندل په کڅوره گوتي ووهلې، ټولو وزيرانو په کڅوره کي سترگي داسي ښخي کړې لکه د نانوايي مخ ته چي غريبان راټول وي او ډوډۍ ته يې سترگي نيولي وي، تر لږ ځنډ وروسته کڅوره خلاصه سوه، خو خبره بل ډول وه، دا ځل کڅوره له پيسو نه،

سياسي عينکې

بلکي له تيلو ډکه وه. لکه د پيريانو په مجلس کي چي بسم الله وويل سي، ټول وزيران پټه خوله کښېناستل او وارخطا وارخطا يې يو بل ته سره وکتل، د ولسمشر دوهم مرستيال د خبرو وار ونيو او په ژرغوني اواز يې وويل: مور او تاسي يوه لويه اشتباه وکړه چي خپل دوست هيواد ته مو يو ساعت ناوخته معلومات ورکړل، ځکه خو هغوی دا ځل مور ته په کڅوره کي د پيسو پر ځای تېل راواستول، تر دې خبري وروسته په مجلس کي چوپتيا خپره سوه او غونډه هم پای ته ورسېده.

کله چي وزيران له ارگ څخه راوتل نوپه دې وخت کي تېز باد چلېده، خو د ارگ پر لويه دروازه ځړول سوی ملي بيرغ نه رپېده، لکه افغان دولت چي د گاونډي هيواد په خونبه پر خپل ملي غرور تېل شيندلي او اوس نيت لري چي اور ور واچوي.

جنرال فیل

په مسجد کي د فاتحې کمبلي اواړي دي، قاري په لور
اواز قرائت وايي، خلک ليکه ليکه ورته ناست دي، په چا
سر څرپرې او چا بيا سر پر زنگانه ايښی دی، ټول پټه
خوله ناست او قرائت ته يې غور نيولی دی. يوه شيبه
وروسته قرائت خلاص سو، دعا هم تمامه سوه، له دې
سر ه سم د خلکو اوازونه پورته سول، اکثر و خلکو د
وژل سويو خلکو د ژوند په باب خبري سره کولې. دا
فاتحه د هغو ملکي خلکو لپاره وه چي پرون د بهرنيانو
په هوايي بريد کي وژل سوي ول. يو څو دقيقې
وروسته بيا قاري غاړه تازه کړه او قرائت يې پيل کړ، په
مسجد کي چوپتيا خپره سوه، خو ډېر ژر د والي د
تيليفون زنگ دغه چوپتيا ماته کړه. والي وويل: بلې!
جنرال فيل: د سپيشل فورس له دفتر څخه جنرال فيل
خبري کوم

سياسي عينکې

والي : او هو جنرال صاحب جور په خير، جور په خير،
امر وکړئ صاحب!
جنرال فيل : مور هم د ولسي خلکو په وژنه سخت
خواشينی يو او غواړو چې تاسي او د وژل سویو خلکو
خپلوانو ته فاتحه درکړو
والي : نو تاسي به مور ته فاتحه څنگه راکړئ؟ ځکه
چې فاتحه په مسجد کې ده او خلک نه غواړي چې
تاسي دي مسجد ته راسئ
جنرال فيل : نو داسي به وکړو چې دغه خلک به خپل
دفتر ته راوغواړو او دلته به فاتحه ورکړو، خو دوه نور
ټکي هم واوره!
والي : مهرباني وکړئ!
جنرال فيل : مور په پام کې لرو د وژل سویو خلکو له
وارثينو سره مرسته وکړو او ددې تر څنگ پر هغوی يو
بنه زېری هم وکړو
والي : د څه شي زېری؟
جنرال فيل : دا زېری د هر افغان هيله ده، خو دا زېری
ستا لپاره نه دی
والي : بس ستاسي خوينه ه، اوس امر وکړئ چې زه
په دې لاره کې څه کولای سم؟
جنرال فيل : تاسي د يو څو مهمو قومي مشرانو او
شهيدانو د وارثينو يو لست جور کړئ، هغوی ته
وواياست چې سبا زمور مېلمانه دي، تاسي هم ورسره
راسئ
والي : پر غبرگو سترگو صاحب، همداسي به وکړم

سياسي عينکې

د سپيشل فورس يا د ځانگړو قواوو په دفتر کي قومي مشران، د شهيدانو وارثين او بهرني جنرالان ناست دي. جنرال فيل ستيچ ته راولاړ سو او ويې ويل: مور د ملکي خلکو په وژنه سخت خواشيني يو، خدای دي دوی وبخښي او تاسي ته دي د زړه صبر درکړي. زموږ په کلتور کي د خواشینی څرگندولو لپاره يو څو دقيقې پټه خوله کښېنو خو نن دا کار نه سو کولای، ځکه چي مور ته وخت ډېر مهم دی، ستاسي د امنيت، سولي او خوشاله ژوند په باب ډېر مسئوليتونه راپه غاړه دي، نو ښه به دا وي چي دا پنځه دقيقې وخت هم ستاسي په خدمت کي ولگوو. تاسي يې وينئ چي د تالار مخ ته زموږ سپی ولاړ دی او ډېر غاږي، مور د خپل سپي غږا هم نه بندوو، ځکه دی هم زموږ په شان دروند مسئوليت لري او ستاسي د خدمت لپاره افغانستان ته راغلی دی، خو دا چي ستاسي سل نفره مړه او يونيم سل نور ټپيان دي نو ستاسي سره د خواخوږۍ او غم شریکۍ په اړه يو کار کولای سو، هغه داچي د پنځو دقيقو لپاره به سپی يو څه ليري بوزو چي تاسي يې غږا وا نه وړئ.

تر دې وروسته د هر مېلمه مخ ته يو يو ټپلی کارتن کښېښوول سو. جنرال فيل وويل: مور ستاسي سره وعده کړې وه چي مرسته به درسره کوو او ددې تر څنگ به يو ښه زېری هم درباندي کوو. دا دی مور نن خپله وعده پوره کړه. زېری دا دی چي دلته به سوله راځي، ان دا چي سوله به ستاسي کورونو ته راځي. په هر کارتن کي يو دانه کاغذ باد دی چي سوله پر ليکل

سياسي عينکې

سوې ده، کاغذباد مرسته ده او پر کاغذباد د سولي کلمه زېری دی. دا کاغذبادونه د هغو څو ميليوني مرستو له جملې څخه دي چي زموږ هیواد د سولي راوستلو لپاره ستاسي سره کړي دي. گورئ دا کاغذبادونه د کوچنيانو لپاره نه، بلکې د مشرانو لپاره دي، که تاسي دا کاغذبادونه په خپلو کورونو کي وساتئ نو دا به دا مانا ولري چي موږ ستاسي کورونو ته سوله راوړې ده.

د رخصتۍ پر مهال جنرال فيل والي گوبنه کړ، په غور کي يې يوڅه ورته وويل او بيابې يو پاکټ ورکړ. والي چي پاکټ خلاص کړ نو ژر يې په جېب کي واچاوه، داږي يې جنگي کړې او دومره خوشاله سو لکه سپي ته چي هډوکی ور واچوې.

سياسي عينکې

قوماندان پنچرمېن

د قوماندان پنچرمين اصلي نوم غلام جان و، پخوا يې په کابل کي د پنچرۍ نيولو دوکان درلود، کله چي په کابل کي تنظيمي غويو ښکرونه يو د بل په خپټو سره ننه ايستل نو ده هم دوکان پرېښود، څو جنگي غوايي يې سره راټول او د نورو په شان يې لار ونيوله. غلام جان اوس پنچرمېن نه، بلکي چېرمېن دی، بيخي يې سر ته لاس نه رسېږي، اوس نو هيڅوک هم هغه ته مخامخ د پنچير مينۍ خبره نه سي ور يادولای، خو پشلا (په غيا ب) کي يې اوس هم قوماندان پنچرمين بولي . کله چي په بن کي د جنگي تنظيمونو لپاره غوا لنگه سوه، نود غلام جان خوله هم د يو چا پر لاس ددې غوا تيو رودلو ته جوړه سوه، ددې غوا شيدې دومره برکتې وې چي په لږ وخت کي قوماندان پنچرمين لومړی د پوليسو د يوې حوزې قوماندان او

سياسي عينکې

وروسته د يوه مهم ولايت د امنيتې قومندان وټاکل سو. په حقيقت کي قوماندان پنجرمېن اوس هم پنجرمېن دی، توپير يې يوازي دومره دی چي پخوا به يې په خيزنو او غورو کاليو کي د موټرو پنجرې نيولې خو اوس د جنرالۍ په دريشۍ کي د پخوانۍ پنجر سوي ډيموکراسۍ پنجرې ور نيسي، بل توپير يې دا دی چي دا نوې پنجر مېني خورا ډېره مزدوري لري، ځکه چي د يوه ملت د سرنوشت خبره وه، همدا دليل دی چي قوماندان پنجرمېن په لږ وخت کي څو کورونه رانيول او داسي مزی او چاغ سو لکه د لاندي مږ، هغه د چا خبره داسي څټ يې وکړ چي تر شا نه سي کتلاي. قوماندان پنجر مېن چي پر ټټر يې د اتلولۍ څو مډالونه څرېدل، راولاړ سو، پر لاري ځولۍ ځولۍ کېده، بس ايله يې ځان تر سټيج پوري راورساوه، پر سټيج يې تکيه ولگوله، غاړه يې تازه کړه او ويې ويل : خدای مو راوله، خدای مو راوله

تاسي مو نن ددې لپاره راغونبتي ياست چي ستاسي سره خپلي دوې لويي بريايوي يا لاس ته راوړني شريکي کړو. تاسي ته خو معلومه ده چي زموږ زړه ورو او مېړنيو ملي پوليسو هيڅ وخت د خپلو هيوادوالو د ساتني په لاره کي خپل وس نه دی سپمولی، تل يې جنايتکاران او د وطن دښمنان نيولي او د قانون منگولو ته سپارلي دي. يوه خبره خو دا ده چي نن مور يو ټن شراب نيولي دي، تاسي گورئ يو ټن شراب په خوله يادېږي داسي لږ شی يې مه گڼئ.

سياسي عينکې

دا قيمتي شراب له يوه بهرني هيواد څخه راوارد سوي او په يوه کانټينر کي ځای پر ځای سوي ول. عجيبه دا ده چي دغه شراب د گمرک مامورينو هم کتلي او هم يې محصول کړي دي، خو دې ته يې نه دي پام سوي چي دا شراب دي، مگر زموږ وينو پوليسو دغه شراب کشف او ونيول چي دا دی ستاسي په مخ کي پراته دي. بله لاس ته راوړنه مو دا ده چي يو ډېر خطرناکه ځانمرگی مو نيولی دی. دا ځانمرگی چي په ځان پوري يې چاودېدونکي توکي تړلي ول، غوښتل چي د والي صاحب دفتر ته ننوزي او ځان والوزوي، خو له نېکه مرغه زموږ پوليسو په ډېر مهارت دی ونيو. ځانمرگی اوس ډېر وارخطا دی او خبري نه سي کولای، مور به لومړی له ده څخه پلټني وکړو، بيا به تاسي ته معلومات درکړو، خو اوس تاسي کولای سئ چي شراب له نژدې وگورئ.

خبريالان کېمري په لاس د شرابو پر کارتنونو راټول سول، هر کارتن چي به يې کوت نو هغه به خالي و، په دې وخت کي يوه خبريال وويل چي قوماندان صاحب شراب چېرې دي؟ دا کارتنونه خو ټول خالي دي! د قوماندان پنجرمېن تندي تريو سو، خپل مرستيال ته په غور کي وبونگېده او بيا يې وويل: زه څه خبر يم چي شراب څه سول، ما خو به نه وي څښلي؟ دا زما سره ولاړ ټول پوليس شاهدان دي چي مور يو ټن شراب ونيول خو دا چي اوس ولي نسته زه هم نه پوهېرم، کېدای سي چي په لاره کي لوېدلي وي. کله چي خبريالانو ځان نورو پوښتنو ته جوړاوه نو

سياسي عينکې

قوماندان پنچرمېن وويل : زه بخښنه غواړم پر ما ډېر ناوخته دى، يو ډېر ضروري کار لرم، کېدای سي چي په دې اړه نور معلومات په ټيليفون کي درسره شريک کړم، د اوس لپاره د خدای پامان.

قوماندان پنچرمېن له ولاړېدو سره سم خپل لاسي بکس تر لاستي ونيو او پورته يې کړ، خو د بکس ځنځير خلاص پاته سوى و، له پورته کېدو سره سم دوې پلې سو او د شرابو يو ښه غټ بوتل ځني راولوېد. په دې وخت کي له قوماندان پنچرمېن څخه د خولې چم هېر سو، خوله يې وپړه ونيول او خبريالانوته يې وويل : تاسي ته خو معلومه ده چي دښمنان تل مور ته په کمين کي ناست دي، دا دى يو بوتل يې زما په بکس کي ايښى دى او غواړي چي ما تور کړي، خو دا ارمان به يې هيڅکله پوره نه سي. په هر صورت وايي بنده حيران خدای پر مهربان، زه حيران وم چي د شرابو يو بوتل به له کومه کړم چي تاسي ته يې د بېلگي په ډول درښکاره کړم، بس دا دى يو بوتل پيدا سو، تاسي کولای سئ چي دا بوتل له نژدې وگورئ، نور نو داسي يې وبولئ چي ټول شراب همداسي ول.

قوماندان پنچرمېن يوه شيبه شا و خوا کتله، کله چي کوم خبريال د بوتل کتلو لپاره ور ولاړ نه سو نو ده لکه مار ته چي شپېلۍ وهې غاړه اورده کړه او ويې ويل : زه کولای سم چي همدا اوس دا بوتل ستاسي په مخ کي مات کړم، خو دا يو مردار شى دى، هم دا ځاى چټلوي او هم بد بوى کوي، بيا به يې په يو مناسب وخت او مناسب ځاى کي مات کړم، که مي په ياد

سياسي عينڪي

سول د ماتولو پر مهال تاسي هم راغوارم. له دې سره سم يې د شرابو بوتل بيرته په لاسي بکس کي کښېښود او په چټکو گامونو د خپل موټر خواته روان سو. يو څو گامه چي يې واخستل بيرته يې خبريالانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل : کله چي د ځانمرگي په اړه زموږ پلټني بشپړي سوې خامخا تاسي ته معلومات درکوم، بس يو ساعت وروسته دستي زنگ درته وهم. تر دې وروسته زه خپل دفتر ته ولاړم او راپور مي چمتو کړ، غوښتل مي خپل مرکز ته يې ولېږم چي په دې وخت کي قوماندان پنچرمېن زنگ راوواهه، ما وويل بلې!

- د امنيت قوماندان خبري کوم

- قوماندان صاحب جوړ په خير

- گوره زه او ته خو سره انډيوالان يو، يوه ځواني به نه وکړې؟

- ولي نه، پر دواړو سترگو، مهرباني وکړئ!

- هغه د خبري کنفرانس راپور مه خپروئ، ځکه شراب

خو تاسي وليدل، پاته سو ځانمرگي، مور چي پلټنه

وکړه نو هغه ځانمرگي نه، بلکي لېونی و

- لېونی و؟

- هو لېونی و، يوازي لېونی نه، بلکي گونگي هم و،

خبره داسي وه چي دا لېونی د ولايت دفتر ته ورغلی

او په دروازه کي پوليسو راگرځولی و

- ښه کيسه کوه

- پوليسو چي پوښتني ځني کولې لېوني ځواب نه

ورکاوه، بس پوليسو داسي فکر کړی و چي دا به

سياسي عينڪي

ڄانمرگي وي، خو خير نور دا دغم خبري پرپرده بله
خبره واوره!
- کومه خبره؟
- ما خو تاسي ته وويل چي زه هغه دشرابو بوتل په يو
مناسب ځاي او مناسب وخت کي ماتوم، دا دی اوس
مي هغه بوتل مات کړی دی، که راځپ راسه، خو گوره
بل څوک مه خبروه.

ښاروال الوتلاى هم سي

يو چا راته وويل چي زمور ښاروال هر ماڅيگر له دفتر
څخه تر رخصت کېدو وروسته دوى ته ځي او سبا
سهار بيرته خپلي وظيفې ته راځي. کله چي مي دا
خبره واورېده نو د کندهار کوټ بابا مي را په ياد سو.
زه لا ډېر کوچنى وم چي هغه مهال د کندهار په ښار
کي د کوټ بابا په نوم يو لېونحاله سړى اوسېده. ده به
خيرن کالي اغوستي او لږ خبري به يې کولې. خلکو به
ويل چي کوټ بابا د خداى دوست او د کندهار ولايت
متصرف دى، ځکه يې نو ډېرو خلکو درناوى کاوه او
دښه سړي په سترگه يې ورته کتل. دده د کرامتونو په
باب له پخوا راهيسي ډېري خبري کېدې، خو دا يوه خبره
ډېره مشهوره وه چي کوټ بابا د ماښام لمونځ په

سياسي عينکې

کندهار او د ماخوستن لمونځ په کعبه شريفه کې کوي، خلکو به ويل چې کوټ بابا څو واره په کعبه شريفه کې ليدل سوی هم دی. کوټ بابا اوس مړ دی، خو په کندهار کې څو ځايونه دده په نوم نومول سوي دي.

زه هغه مهال ډېر کوچنی وم، په کرامت مرامت نه پوهېدم، بس يوازي به مي دنيایي نقلیه وسایل سترگو ته درېدل، لکه خر، اس، اونښ، بايسکل، موټر سايکل، موټر او الوتکه. له خپل پلاره مي اورېدلي ول چې سعودي عربستان له افغانستان څخه بڼه ډېر ليرې دی، ځکه به نو تل دا پوښتنه راسره وه چې کوټ بابا خو يو ملنگ سړی دی، نه الوتکه او نه هم دومره پيسې لري چې په الوتکه کې دي عربستان ته ولاړ سي، بيا نو څنگه هره شپه سعودي عربستان ته ځي او سبا سهار بيرته راځي؟ دا پوښتنه مي تر ډېره وخته پوري په زړه کې گرځېده، حقيقت دا و چې د اولياوو کرامو د کرامت او د هغوی د نامريي ځواک په باب مي تر اوسه کومه ژوندۍ بېلگه نه وه ليدلې، کله چې ځوان سوم نو بيا مي هم ددې سوال ځواب پيدا نه کړ، خو کله چې اوس د ښاروال صاحب له کيسې خبر سوم نو دغه پوښتنه مي حل سوه.

رښتيا هم تاسي وگورئ ښاروال صاحب څنگه هره ورځ دوی ته ځي او سبا سهار بيرته پر وخت خپلي وظيفې ته راځي؟ دومره معاش خو نه لري چې هره ورځ دي په الوتکه کې ولاړ سي، ځکه چې دده مياشتنی معاش او نور امتيازات دوی ته د يوه سفر

سياسي عينکې

د ټکټ پيسې هم نه کېږي، نو ښکاره خبره ده چې ښاروال صاحب هم د کوټ بابا غوندي بزرگ او د خپل معنويت په وزرو هره ورځ دوبي ته ځي.

د ښاروال صاحب بل کرامت له نړيوالو معيارونو سره برابر د کابل ښار جوړول دي. که کوټ بابا هره شپه مکې مکرمې ته د عبادت لپاره ته، نو ښاروال صاحب هم خوشي هره ورځ دوبي ته نه ځي، بلکي د ملت د خدمت لپاره يې شپه پر سر کړې ده، زما په اند د ددې لپاره هره ورځ دوبي ته ځي چې د دوبي ښار ښه په ځير وگوري چې سرکونه، مارکيټونه، شنه ساحه او نوري برخي يې څنگه جوړي سوي دي؟ کله چې څوک دوبي ته ولاړ نه سي، هلته خپل کور او ژوند و نه لري نو د کابل ښار به څنگه د دوبي غوندي جوړ کړي؟ دا د ښاروال صاحب ددغه ډول د سفرونو برکت دی چې نن د کابل ښار کټ مټ د دوبي غوندي جوړ سوی دی. د ښاروال صاحب پورته دوه کرامات ښيي چې هغه يو بزرگ او د خدای دوست دی، نو ويلای سو چې پر ده د فساد تورونه مطلق بېځايه دي، که چېرې خدای مه کړه پر ښاروال صاحب لگېدلي تورونه رښتيا وای، نو د افغانستان محکمې ولي خوشي کاوه؟ بيا هم که خدای مه کړه په محکمه کي کوم قاضي رشوت خوړلی وي، نو ولسمشر صاحب ولي ويل چې ښاروال صاحب ډېر ښه سړی دی او بې ځايه ځوړول سوی دی؟

گورئ دا چې د اوسني دولت له يوه ښاروال څخه دومره لوی کراماتونه صادرېږي، خدای خبر چې رئيسان

سياسي عينکې

او وزيران به يې څومره لوی اولياء کرام وي؟ وايي چې دلته يې دومره کسان مړه کړل هلته به څه حال وي؟! بله خو لا دا چې خپله ولسمشر صاحب به څومره سپېڅلی انسان او لوی ولي وي چې دغسي سپېڅلي اشخاص يې پيدا کړي او په کار گومارلي دي؟ د لويي څارنوالۍ دا تور بيخي بېځايه دی چې وايي، د نوي کابينې ځيني وزيران په فساد ککړ دي.

راسئ چې مور خپله قضاوت وکړو، که چېرې دغه نوي وزيران په فساد ککړ وای نو ايا هغوی ته ولسمشر صاحب په نوې کابينه کې ځای ورکاوه؟ ايا تاسي د ولسمشر صاحب په انډيوالانو کې کوم مفسد او جنايتکار شخص وينئ؟ که فرضاً له ولسمشر صاحب څخه سهوآ په دولت کې کوم ناوړه شخص تېر هم سي نو له نړيوالي ټولني څخه به څنگه تېر سي؟ ځکه بهرنيان خو له افغانستان سره ډېره خواخوږي لري او نه غواړي چې افغانستان دي د مافيايي ډلو او جنايتکارانو لاس ته ولوېږي، مور او تاسي ټولو وليدل چې د بن په کنفرانس کې يې د افغانستان واک داسي اشخاصو ته وسپاره چې هر يو يې د تقوا له مخي تر کوټ بابا کم نه و.

ياره زه چې ورته گورم نو ددې دولت هر غړی هغه د چا خبره د فراه کاڼی دی، يانې هر يو يې ولي او تر کوټ بابا کم نه دی، د کوټ بابا په نوم خو يوازې په کندهار کې يو څو ځايونه يادسوي دي، خو د ولسمشر صاحب د ملگرو په نوم ډېر ځايونه نومول سوي دي، لکه شيرپور، وزير اکبر خان او داسي نور، ان دا چې په

سياسي عينکې

بهرنيو هيوادونو کي هم ډېر ځايونه ددوی په نوم
يادېږي، لکه په دوبي، امريکا، سينگاپور، فرانسه او
داسي نورو هيوادونو کي.

په گډه کي جگړه

د شپې مي تلويزيون چالان کړ چي يوه خبريال له ولسمشره وپوښتل : د افغانستان د اساسي قانون له تصويب څخه يو کال تېر سو خو ملي سړود لا نه دی جوړ سوی، که د اساسي قانون د هري مادې عملي کول يو کال وخت ونيسي نو اساسي قانون خو (۱۶۲) مادې لري، آیا ټول اساسي قانون به (۱۶۲) کاله وروسته عملي کېږي؟ ولسمشر ځواب ورکړ : اې وروره! د قانون عملي کول اسانه کار نه دی، په تېره بيا د پښتو ملي سړود جوړول خو بيخي سخت کار دی، هغه د پېښوريانو خبره (ټايم به لگي او خرچه به پې راځي)، د يوې ورځي کار خو نه دی، په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

سیاسي عینکې

سبا سهار یوې دولتي ادارې ته ورغلم، د شعبې مامور راته وویل چې یوه هفته وروسته راسه. ما ویل دخدای لپاره زه له ډېر لري ځایه راغلی یم، ولي څه خبره ده؟ مامور صاحب یوه شیبه ټوخي شین کړی و، کله چې یې ټوخی لږ ودرېده نو خپله شورېدلې قره قلبي خولی یې د خټ خواته وښویوله او ویې ویل: مشکل دادی چې زما عینکي په کور کي پاته سوي دي. حیران سوم چې څه وکړم؟ مامور صاحب تر لږ ځنډ وروسته وویل: بیا هم یوه لاره سته، هغه داچي ماته یوه جوړه عینکي رانیسه بس کار به دي وسي.

_ بڼه سمه ده درته رابه یې نیسم، د سترگو نومره مو څو ده؟

_ ته ځان مه په تکلیف کوه، ماته یې پیسې راکړه زه یې خپله رانیسم

_ څو افغانۍ کېږي؟

_ زر افغانۍ کېږي، بیه یې ځکه لږ لوړه ده چې یو خو دا د نظر عینکي دي او بل نو د خلکو ډېر کارونه ور پوري تړلي دي، مثلاً اول دا ستا کار دی، که عینکي نه وي نو نه کېږي.

زه هم ناچاره سوم زر افغانۍ مې ورکړې، مامور صاحب ولاړ. پنځه دقیقې لا نه وې تېري سوي چې عینکي یې ایښي او شعبې ته راننوت. په رېږدېدلو لاسونو یې پر درخواست لاسلیک وکړ او ماته یې وویل چې ها دادی واخله، گوره بیا و نه وایې چې ناځوانه یې، دادی کار مې در وکړ. بیا یې وویل: هی هی، زما نو یو ځواني وه چې تېره سوه، اصلاً مفلیسی

سياسي عينکې

زور کړم کله نو زما خو داسي تېز نظر و لکه د شاهين،
عينکو ته مي هيڅ ضرورت نه درلود. خو خير خداى
مهربانه دى که هره ورځ مي د نن په شان تېره سي نو
ان شاء الله چي سترگې به مي بيرته نظر پيدا کړي،
خو دا ديوې ورځي کار نه دى، ځکه چي په دې وطن
کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

کله چي کور ته راغلم نو د کوچنيانو مور راته وويل چي
سړيه يوه مياشت کېږي چي بنوونځي پيل سوي دي،
خو دا زموږ هلک وايي چي زموږ درسونه نه دي شروع
سوي، ته يې معلومات وکړه چي دا خبره رښتيا ده که
دى هسي ځان له بنوونځي څخه خلاصوي. ماهم زوى
ترلاس ونيو او بنوونځي ته يې ورغلم. سرمعلم ته مي
وويل چي ايا دا زما د زوى خبره رښتيا ده؟
- هو! مکتب شروع سوى دى خو زموږ معلمين لا تر
اوسه نه دي راغلي.

- نو ولي څه خبره ده؟

- ته خو خبر يې چي د معلمينو معاش ډېر لږ دى، بيا
ما دوى ته وويل چي زما خو بله مرسته په وس نه ده
پوره، يوازي دومره درسره کولای سم چي د حاضرۍ
حساب به نه درسره کوم، تاسي کولای سئ چي ځان ته
شخصي کارونه پيدا کړئ. بس دوى هم زما خبره
ومنله، اوس دمياشتي په پای کي يوځل راځي حاضري
امضاء کوي، خپل معاش اخلي اوځي.

- نو دا زموږ د اولادونو درسونه به څنگه سي؟

- تاسي هم څومره ناشکره خلک ياست، ومو نه ليدل
چي دطالبانو په وخت کي د مکتبونو څه حال و؟ د

سياسي عينکې

نجونو مکتبونه خو ګردسره تړلي ول، نن داهم غنيمت دی چې ستاسي اولادونه له کوڅو راګرځېدلي دي، لږ تر لږه په يوه تعليمي فضا کې خو سره راټول سوي دي. نن يې صنفونه جوړ سول، سبا به يې له خيره سره کتابونه پيداسي، بله ورځ به يې معلمين راسي او بله ورځ به يې درسونه شروع سي، يو څو کاله صبر وکړه، ټول کارونه خو په يوه ورځ نه سمېږي، په دې وطن کې له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

کله چې کور ته راغلم نو غاښ مي سوکه سوکه درد شروع کړ، ما هم ځنډ و نه کړ او دغابښونو ډاکټر ته ولاړم، هغه چې مي غاښ وکوت نو په لوړ اواز يې وويل: او هو دا خودي ټول غاښونه چينجو خوړلي دي، بايد ډک سي. که رښتيا ووايم نو ډېر واکړا سوم چې په ځوانه ځوانۍ کې مي څنگه ټول غاښونه چينجو وخوړل او بل نو د هر غاښ ډکېدلو څلور زره افغانۍ غوښتې. په خبرو خبرو کې مي ډاکټر ته وويل چې زما پلار دي خدای وبخښي د شپېتو کالو به و خو د عمر تر پايه يې نه پر يوه غاښ درد سو او نه يې هم يو غاښ ووت، دا اوس څه بلا راغله چې د خلکو غاښونه په ځوانۍ کې چينجي خوري؟ ډاکټر په خندا وويل: ولي تاته جگړه تر بلا کمه ښکاري؟ دا ټول د جگړې له لاسه، ځکه چې په دې وطن کې له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

له ډاکټره چې راتلم نو راپه ياد مي سول چې ما خو خياط ته يوه جوړه کالي ورکړي دي، ما ويل که يې جوړ کړي ول ځني را وابه يې خلم. خياط ته چې مي د

سياسي عينکې

خپلو کاليو خبره ورياده کړه نو هغه د يوه کميس او يوه پرتوگ پرځای دوه پرتوگونه راته کښېښوول. ما ويل ماخو يو کميس او پرتوگ غوښتی و؟

- وروره وبخښه غلطي سوې ده.

- غلطي ولي وسې؟ تا ليدلي وي چي يو څوک دوه پرتوگونه غواړي او بل نو دپرتاگه او کميس اندازې مو جلا جلا په کتابچه کي ياداننت کړې.

- وروره اصلاً مور هم ملامت نه يو، د جگړو له لاسه مو تر اوسه هم فکر پر ځای نه دی، تاته خو معلومه ده چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

تر هغه وروسته سترې ستومانه کورته راغلم، کښېناستلی به لا نه وم چي کوچنی زوی مې په ژړا کورته راغی، سر يې مات او پر مخ يې ويني لاري لاري رارواني وې، ويل فلاني هلک په ډبره وويشتلم سر يې رامات کړ. ښځي مې راته وويل چي سر يې ددغه هلک پلار په ارامه پوه کړه، يوه ورځ يې نه ده، دغه جنگره هلک هره ورځ زموږ له هلک سره جنگ کوي.

له زوی سره د هغه هلک پلار ته ورغلم او ورته ومي ويل چي وروره دا زوی خو دي لږ پوه کړه، وگوره دا زما د زوی سر يې ورمات کړی دی. دهلک پلار د دې پر ځای چي کړه غاړه وکړي او عذر وغواړي په بې پروايۍ يې وويل: وروره ما خپل زوی ډېر ښه روزلی دی، زما زوی گړدسره له چا سره جگړه نه کوي، ستا له زوی سره به بل چا جگړه کړې وي، زه نه پوهېږم چي ته

سياسي عينکې

څنگه داسي خبره کوې؟ ما ورته وويل چي وروره دا خو
بنکاره خبره ده چي ستا زوی جگړه ورسره کړې ده،
ټولوکوچنيانو ليدلی دی. سړي سر وښوراوه او ويې
ويل: زمور او ستاسي هم يو عجيبه وطن دی، داسي
يوه خبره به واورې چي بيخي به يې عقل نه مني،
بس نو سړی څه ووايي، دا ټول د جگړې له لاسه، ځکه
چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسې جگړه
روانه ده.

سبا سهار په کوم کار پسي له کوره راووتم، گورم چي
زمور يوه گاونډي د خپل کور چټلي زمور د کور مخ ته
واچول او غلی روان سو، د شا له خوا مي ورپسې
نارې کړې چي اې وروره! دا چټلي دي ولي زمور د کور
مخ ته واچول، دا ځای د چټليو دی؟

— نو چيري يې واچوم؟ بل ځای نسته

— ولي پخوا دي چيري اچول؟

— پخوا خو ښاروالي فعاله وه، هره ورځ به يې وړل،
اوس هم که ښاروالي بيرته فعاله سوه ستا دکور مخ
ته يې نه اچوم، نور څه غواړې؟

— ښاروالي نو څه معلومه ده چي څه مهال به فعاله
سي؟

— دنيا په اميد خوړل کېږي، ټول کارونه خو په يوه ورځ
نه سمېږي، په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسې
جگړه روانه ده.

مانښام زما د يوه انډيوال کره مېلمه وم، تر ډوډۍ
خوړلو وروسته مي په نس کي گورهاری شروع سو. پر
نس مي لاس تېر کړ او څنگ ته ناست ملگري ته مي

سياسي عينکې

وويل چي زما خو پخوا ډېره ښه هاضمه وه، اوس نه پوهېږم چي ولي مي په نس کي گورهاري جوړ سو؟ هغه راته وويل چي هگۍ او غوښه په خپلو منځو کي بد سره وړي او تا دواړه يو ځای سره وخورل، ځکه دي په نس کي گورهاري پيدا سو. له ځانه سره مي وويل چي، ياره تر دې مهاله خو ټول وطن جگړې پر سر اخیستی و، اوس يې لکه چي زما نس ته هم لاره وموندله، خو خیر زما په نس کي جگړه څه د حیرانۍ خبره نه ده، ځکه چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهیسي جگړه روانه ده.

شاهکار ادبي بهير

د شاهکار ادبي بهير اوونيزه غونډه د (۱۳۸۷) لمريز کال د وري دمياشتي پر اوومه نېټه په شاهکار تالار کي جوړه سوه. د غونډي مېلمه پروفيسر مصطفى اکبري، مشر يې مولانا محمد علي نقشبندي او د دريځ چاري د ښاغلي نجيب کوشان پر غاړه وې. غونډه د قاري سيد عبدالله مزمل له خوا د قرآن عظيم الشان د څو آيتونو په تلاوت پيل سوه. لومړی د بريالي هنريار له خوا د تېري غونډي گزارش ولوستل سو او بيا ښاغلي عبدالرافع غيرت خپل غزل کره کتني ته وړاندي کړ چي مطلع يې په دې ډول ول:

هر گناه چي په توبه په استغفار ځي
له هغه گناه به څه په زړه کي ډار ځي
استاد گل حبيب فدايي وويل چي مور بايد بهير ته يو
داسي اثر وړاندي کړو چي پر هغه علمي بحث وسي او

سياسي عينکې

ځوان شاعران يو څه ځني زده کړي. زما نظر دادی چي کله يو څوک بهير ته يو اثر راوړي نو بايد اول يې دلته يو څو تنه مشران تائيد کړي چي ايا دا اثر په دې ارزي چي سړی دي وخت پر ضايع کړي؟ ما چي په اصطلاح دا غزل واورېد نو دا هسي يو ساده شی دی، نه يې فورم معلوم دی او نه هنريت پکښې دی، هغه د چا خبره املا غلط، انشاء غلط، کلش سر تا پا غلط. خو کمال الدين نعيمي يې خبره رد کړه او ويې ويل چي فورم يې ښکاره خبره ده چي نظم دی. ډاکټر جبار کړاو وويل چي هره گناه په استغفار نه ځي، مثلاً يو سړی به قتل وکړي نو ايا په توبه د دې گناه له عذابه خلاصېدای سي؟ خو جمال سلطانزي يې خبره پرې کړه او ويې ويل چي په توبه سړی له هري گناه پاکېدای سي. ملا دوران وويل چي له لومړي بيت څخه د سيکولريزم بوی راولاړېږي.

د غزل دوهم بيت په دې ډول و:

ساقی راشه سره شراب راکړه سرې شونډي

تر چشمانو دي څارېرم چي بهار ځي

معلم اکبر زړه ور وويل چي د دې بيت لومړی مصرع بايد داسي جوړه سي: ساقی راشه سره شراب دشونډو راکړه. حاجي اسماعيل وويل چي ساقی، شراب او شونډي ډېر کليشه يي او سولېدلي کلمات دي، بايد نور په شعر کي رانه وړل سي، خو ملا دوران يې خبره ونيوله او ويې ويل چي دا ټول د جنت نعمتونه دي چي خدای مور ته په دې دنيا کي راکړي دي. د جنت نعمتونه خو ښکاره خبره ده چي هيڅکله نه کليشه يي

سياسي عينکې

کېږي او نه سړی په مېرېږي، که رښتيا ووايم نو زما خو همدا اوس لاخلولې اوبه ورته وکړې.

ډاکټر سلیم همدرد د دې بيت د دوهمي مصرع په باب وويل چي که د چشمانو پر ځای سترگي او د بهار پر ځای ځواني راسي نو ښه به وي، ځکه چي شراب او شونډي د کال په هر فصل کي ښه خوند کوي او که د بهار پر ځای عمر راسي مانا به يې داوي چي ساقی ژر سره شراب او سرې شونډي راوړه چي عمر مي تېرېږي. دغزل دريم بيت په دې ډول و:

د خپل زړه خبري واړه ويرانې کا

يار هغه چي همېشه په زړه د يار ځي

استاد لعل محمد وويل چي د دې بيت لومړی او دوهمه مصرع تر خپل منځ هيڅ تړاو نه سره لري. استاد کمال الدين نعيمی بيا د څلورم بيت په باب وويل چي د دې بيت منطق ضعيفه دي، ځکه کېدای سي چي د يار خبري هم د ويرانۍ سبب سي، زه خو خپله د يار له لاسه تباہ تباہ يم، کله راته وايي چي کريدیت کارډ راواستوه او کله بيا وايي چي زه له وروره ډارېږم اوس دي نه سم ليدای، په اخرت کي به له خيره سره گورو. که د شاعر هدف داوي چي نجلۍ دي همېشه د يار په خوله وکړي بيا دا خبره سمه ده خو ډاکټر سلیم همدرد بيا د کمال الدين نعيمی خبره رد کړه او ويې ويل چي د شعر پيغام بايد د هلکانو او نجونو دواړو لپاره وي، مور بايد د جنډر موضوع هم له پامه و نه غورځوو.

سياسي عينکې

دغزل څلورم بيت په دې ډول و :
جهان ځای د خوښۍ نه دی دناورین دی
چي توتا له گلستانه په چغار ځي
معلم اکبر وویل چي دا خبره سمه نه ده چي دنیا د
خوښۍ ځای نه دی، دا زمور انډيوال څلور ودونه کړي
دي، دوه کورونه او سراچه موټر هم لري. تردې لا بله
خوښي وي؟ حاجي اسمعيل وویل چي شاعر څه خبر
دی چي توتا له گلستانه په چغار ځي، بنایي توتا
خوشاله وي. معلم اکبر وویل چي توتا یې باید توتي
لیکلی وای. ملا دوران وویل چي دابیت د شاعر خپل
تخلیق او فکر نه دی، بلکي دا حدیث یې ترجمه او په
نظم اړولی چي وایي: دا دنیا د مسلمان لپاره دوزخ او
د کافر لپاره جنت دی.

دغزل پنځم بيت په دې ډول و :
په وار وار چي په دنیا باندي راغلي
عاقبت به ځني واړه په وار وار ځي

ملا دوران وویل چي دابیت هم د دې ایت شریف
ترجمه ده چي وایي: هر ژوندی شی به د مرگ خوند
وځکي. ډاکټر سلیم همدرد وویل چي ټول خلک دنیا ته
په وار وار نه دي راغلي، ځيني ماشومان غبرگولیان او
ان کله نا کله خو یوه مور اووه ماشومان هم په یوه
وار زېږوي. استاد لعل محمد وویل چي دلته معلومه
نه ده چي د شاعر څوک مطلب دی، دنیا ته خو
حيوانات او نور ژوندي موجودات هم راځي. که هدف

سياسي عينکې

يې پېريان او حيوانات وي نو دا خو چندان د خواشينۍ خبره نه ده.

د غزل شپږم بيت په دې ډول و :
که له درده مي خبر نه دي وگړي

چي مي سرې ويني تر سترگو په رخسار ځي
حاجي اسماعيل وويل چي د دې بيت لومړۍ مصرع
بايد داسي وويل سي: ولي خلک زما له حاله نه
خبرېږي. استاد عطاء وويل چي پنځم او شپږم بيتونه
سړۍ ناهيلي کوي، شاعر بايد ژوند ته هيله من وي او
که ووايو چي هنر د ژوند لپاره دی نو بايد په شعر کي
د خلکو لپاره د اميد او هيلي پيغام نغښتی وي. ما
چي دا بيتونه واورېدل نو د انا مرگ مي راپه ياد سو.
بريالي هنريار وويل چي د انا مرگ دومره ناهيلي نه
ده، ځکه په پښتو ژبه کي يو متل دی چي وايي : په
غمو کي د انا غم اسانه دی.

دغزل اووم بيت په دې ډول و :

د هغه طبيب نوم څه اخلې په ژبه
چي بيمار ورلره راشي او بيمار ځي

ډاکټر سليم همدرد وويل چي په دې بيت کي د
ډاکټرانو غيبت سوی دی، کېدای سي چي يو ناروغ د يو
ډاکټر په دوا جوړ نه سي او کېدای سي بل ناروغ بيا د
همدغه ډاکټر په دوا جوړ سي. ملا دوران يې هم خبره
تائيد کړه او ويې ويل چي جوړه په خدای پوري اړه لري،
هيڅ يو ډاکټر د يو ناروغ د علاج تضمين نه سي کولای.
دغزل اتم بيت په دې ډول و :

سياسي عينکې

که مي پېژنې هغه لېونی زه يم
چي نادان را لره راشي او هوښيار ځي
ډاکټر سلیم همدرد وويل چي په اوسني عصر کي
طبيب او ډاکټر سره جلا دی، که د شاعر هدف يوناني
طبيب وي نو هغه خو نه سم علاج کولای سي او نه
اوس چندان خلک ورځي او که هدف يې ډاکټر وي
نوباید ډاکټر وويل سي. بله خبره دا ده چي که يو ډاکټر
خپله لېونی وي، نو د بل لېوني علاج به څنگه وکړي؟
حاجي اسماعيل بيا وويل چي د لېوني کلمه دي په
لېوه واړول سي، ياني داسي دي وويل سي: که مي
پېژنې هغه لېوه زه يم، د ډاکټر همدرد صاحب مخ ته
دي لاس وي، ځيني ډاکټران هم تر لېوانو کم نه دي،
کله چي له يو ناروغ څخه ډېر فيس واخلي نو د ناروغ
سد پخپله سر ته راسي. ډاکټر جبار کړاو وويل چي که
په دې بيت کي د لېوني کلمه په لېوه واوري نو وزن
يې خرابېږي. کمال الدين نعيمی بيا وويل چي په دې
بيت کي ډېري باټي راغلي دي، ياني زه يو داسي ډاکټر
يم چي که څه هم خپله لېونی يم خو لېوني پر سد
کولای سم، دا که روغ ډاکټر وای نو څومره د نامي
زوی به وای.

دغزل نهم بيت په دې ډول و :

دروغجن به همېشه وي په خزان کي
د رښتينو په مخ هر کله بهار ځي

بريالي هنريار د نهم بيت په باب وويل چي دا بيت له
واقعيت څخه ليري دی، نن ددنیا ټول کار وبار پر

سياسي عينکې

درواغو ولاړ دی، درواغجن خلک ډېر شتمن دي او مور
چي رښتيا وايو سپېرې شونډي گرځو او هر هغه څوک
چي رښتيا وايي نو د خولۍ سر يې سوري دی، همدا
اوس په دې غزل کي دومره غلطۍ سته چي که زه
رښتيا ووايم، ياني هغه ټولي غلطۍ په گوته کړم نو
غيرت صاحب به راڅخه خفه سي او په ژوند کي به يوه
خبره هم راسره و نه کړي. اول خو يې د دې غزل ځمکه
زما څخه غلا کړې ده، هغه زما يو غزل دی چي وايي :
هه هه... ته ودرېره اوس راڅخه هېر سو، خو په هر
صورت ځمکه يې دغسي ده. بل داچي ټولي قافيې
يې غلطې دي، د فکر او پيغام په لحاظ هم يو کمزوری
غزل و، نور نو يوه لمن گرامري غلطۍ يې درلودې،
اوس ناوخته دی که زه دا ټولي خبري دلته کوم نو
مشاعرې ته وخت نه پاته کېږي، زه به دغه يادابنتونه
غيرت صاحب ته ورکړم چي په درد يې وخوري.
شېر جان کاکا بيا وويل چي غيرت صاحب يو ځوان
استعداد دی، خير که نن يې کمزوری غزل وليکه سبا
به ښه او په تول پوره غزل وليکي. تر هغه وروسته د
غونډي مشر مېلمه ته بلنه ورکړل سوه چي دغونډي
په باب خپل نظر ووايي. د غونډي مشر وويل، ښايي
تاسي هيڅ باور و نه کړئ چي ما تر اوسه دغسي
علمي او له شخصي عقدو پاکه کره کتنه نه وه ليدلې،
زه وياړم چي مور نن په ځوان کهول کي د ښو
شاعرانو او ليکوالو تر څنگ ښه نقادان او کره کتونکي
هم لرو. ما د ښاغلي غيرت صاحب نثري ليکني

سياسي عينکې

لوستي وې، ډېري هنري او ښې ليکنې کوي، خو تر اوسه مي يې شعرونه نه وه اورېدلي، زه نه پوهېږم چي د غيرت صاحب ولي په زړه کي ورتېر سوه چي بايد شعر هم وليکي. زما په فکر هماغه نثر يې بس و، بيا هم که دی غواړي شعر وليکي نو لومړی دي ادبي فنون او وروسته دي کلاسيک شعر مطالعه کړي، په تېره بيا خوشال بابا خو بايد ډېر په دقت مطالعه کړي، له دې غزل څخه خو يې داسي ښکاري چي د خوشال بابا نوم يې گډسره نه دی اورېدلی. زه نه پوهېږم هغه څوک چي خوشال بابا يې نه وي مطالعه کړی څنگه دا جرئت کوي چي شعر وليکي.

وروسته خپله له ښاغلي غيرت صاحب څخه وغوښتل سوه چي د کره کتونکو په باب خپل نظر څرگند کړي. ښاغلي غيرت صاحب وويل چي زه ټولو هغو دوستانو ته د زړه له کومي کور ودانی وایم چي زه يې خپلو غلطيو ته متوجه کړم. يوه غلطې چي همدا اوس زما ورته پام سو، هغه داده چي د خپل غزل پر ځای مي د خوشال بابا غزل کره کتني ته وړاندي کړی دی.

سپي څنگه تاريخي اثر غلا کړ؟

يوه ورځ مي د خپل محصل زوی ليکچر نوټونه وليدل، گورم چي کټ مټ هغه زمور د وختونو ليکچر نوټونه دي. په دې منځ کي پنځوس کاله تېر سوي ول خو په دې دومره وخت کي يې لږ توپير کړی و. زمور په وخت کي هغه استادان چي دغه ليکچر نوټونه يې ترتيب کړي ول ځينې يې ژوندي ول، که کوم ځای به گونگ و، نو له هماغه استاده به مو پوښتنه وکړه خو اوس هغه ټول استادان خدای دي يې وبخښي وفات سوي ول. بل توپير يې داو چي هغه وخت د دې ليکچر نوټونو د کاغذ کيفيت يو څه ښه و، فوټوکاپي به يې هم يو څه روښانه وه، خو اوس يې فوټوکاپي هم داسي وه، لکه تر ميلاد د مخه د کوم ډبرليک عکس چي دي اخيستی وي. کاپي يې لا څه کوې اصل يې هم داسي و، تا چي

سياسي عينکې

ويل د غوا پر خرمن ليکل سوی دی. له دې سره سم د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت هغه اعلان را ياد سو چي ويل يې، تاريخي اثار که له هر چا سره وي مور يې په لوره بيه ځني رانيسو. نور يې څه کوې له خوشاليه باغ باغ سوم، ما ويل ياره شېرجانه که دا ليکچرنوتونه په لاس درغلل نو بس خولی دي په غورو کي سوه.

بس هغه دم روان سوم او ځان مي کابل پوهنتون ته ورساوه. د پوهنتون رئيس ته چي مي د ليکچر نوتونو خبره ور ياده کړه نو اسمان ته يې ټوپ کړه، ويل ته لېونی سوی يې، ليکچر نوتونه څنگه درکړو؟ نه وينې چي مور يې همدا اوس تدریسوو؟ ما ويل، زه پوهېرم، خو زه به يې کمپيوټري درته وليکم چي هم اسانه ولوستل سي او هم که يو وخت مو چاپول نو د کمپوز کار به يې سوی وي. د رئيس صاحب وروځي راوځرېدې، يوه شيبه يې زنه په مت کي ونيول او بيا يې وويل:

بڼه سمه ده، يوه فوټو کاپي به يې درکړو
_ نه فوټو کاپي يې نه غوارمه، که اصل يې راکړئ بڼه به وي.

_ اصل يې څه کوې؟ هغه خو مور تدریسوو.
_ ځکه زه چي هر وخت دا ليکچر نوتونه وينم نو د خپلي محصلی وختونه رايادېري او بل داچي دا زما د خدای بخښلو استادانو د لاسو نښي هم دي.
_ نو که درڅخه ورک سول زمور خو به کور پر چرگه رابار کړې، بيا د چا په وسه پوره ده چي نوي ليکچر

سياسي عينکې

نوټونه وليکي؟

_ صاحب تاسي بېغمه اوسئ، نه راڅخه ورکېږي.
د رئیس په تندي کي ناڅاپه گونځي پيدا سوې، له
څوکۍ څخه را جگ سو او په درد يې وويل: څه ورک
سه! ولي يوازي پر تا خپل استادان گران دي؟ مور هم
غواړو چي د خپلو استادانو د لاس نښانۍ او يادگارونه
ولرو؟ زړه مي له گرومه ډک سو او له پوهنتون څخه
ناهيلى کور ته راروان سوم. کور ته لا نه وم رسېدلى
چي يوې رېږۍ (کراچۍ) ته مي پام سو. په رېږۍ کي
يو چرگ چي بېچاره له رنگه تک تور اوبنتى و، په يوه
پښه راڅرېده او لاندي د ښوروا يوه لويه کاسه ورته
پرته وه. رېږۍ والا به د کاسې له ښوروا څخه يو
گيلاس ډک کړ او پر چرگ به يې توى کړ. که څه هم
چرگ له مودو مودو راهيسې همداسي په يوه پښه
راڅرېده، خو کله به چي د پاسه نوې ښوروا پر توى
سول نو داسي توبن (بخار) به يې پورته سو تاچي ويل
دا او س تازه يې له دېگ څخه را وايست. رېږۍ والا
چي به هر وار پر چرگ ښوروا توى کړه نو نارې به يې
کړې: (د چرگ تازه ښوروا، گيلاس په پنځه افغانۍ،
وڅښئ دا تازه ښوروا! وا وا قسمت خوره به يې
خوري).

له خپل مرحوم پلاره مي اورېدلي ول چي کله مور
کوچنيان و او مکتب ته تلو، نو دغه رېږۍ والا به پر
دغه ځاى يخني خرڅول. چرگ نو خداى دي مي غاړي
نه بندوي چي هغه پخوانى او که به بل چرگ وي. د
دې چرگ په ليدو مي زمور د کوڅې يو پوډري لعل گل

سياسي عينکې

راپه ياد سو. هغه چي به کله په کوڅه کي يو تازه مردار سوی چرگ پيدا کړ، نو پاک به يې کړ او بيا به يې پر يخني والا خرڅاوه. يو وخت يو چا ورته وويل چي بدبخته په خلکو مردار چرگان خورې؟ ده په خدا ورته وويل: (عجيبه ده، يو چرگ چي د انسان په لاس مړ سي، هغه حلال دی او بل چرگ چي خدای پاک په خپله وژلی وي، هغه مردار دی. زه خو وایم چي تر دې بل حلال چرگ نسته). ما ويل خدای خبر چي دا به څنگه چرگ وي. خو په هر حال دا چرگ اوس د افغانستان په تاريخي اثارو کي گڼل کېده. ما ويل که نور اثار په لاس نه درځي، ونيسه دا چرگ خو رانيولای سې.

رېړۍ والا ته چي مي د چرگ وويل نو هغه نټه (انکار) وکړ، ويل مور يوازي د چرگ بنوروا خرڅوو، ولاړه سه بل ځای چرگ رانيسه. لکه زما په مطلب چي پوهېدلی وي، ويل څه وروره چرگ بيخي نه خرڅوم. ما اورېدلي ول چي تاريخي اثار زرگونه ډالره بيه لري، بس څو زرونه مي يو کړل او له رېړۍ والا څخه مي چرگ د غوايي په بيه رانيو، په يوه پلاستيکي کڅوره کي مي واچاوه او د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت خواته روان سوم. پر لاري ډېر تېری سوم، يوه دکان ته ودرېدم، کڅوره مي څنگ ته کښېښوده او دکاندار ته مي وويل چي يو بوتل اوبه راکړه. په دې وخت کي گورم چي يو کوڅه ډب سپی راغی او چرگ يې له کڅوري سره يووړ. په سپي پسي چي مي هرڅومره منډي وکړې په لاس رانه غی.

تشنابونه او د بنوروا بويونه

زموږ شعبه د تشناب څنگ ته وه، هر همکار چي به تشناب ته ورتېږېده، نو يو وار به يې مور ته د سترگو تر کونجو وکتل، کله چي به مو ورته پام نه و، نو غلی به ننوت او که به مو ورته پام سو، نو سلام به يې راواچاوه. کله چي به د تشناب دروازه بنده وه، نو شعبې ته به راغی او زموږ سره به يې ځان په خبرو بوخت کړ. کله چي به يې د تشناب د دروازې کړپ واورېد، نو سمدلاسه به ولاړ سو او مور ته به يې وويل : ښه نور مو وخت نه نيسم، بس يوازي ستاسي احترام ته راغلم.

لومړی مور ته ددغو همکارانو خبري ستړي کوونکي وې او هسي به مو سر ورسره ښوراوه خو ځينو همکارانو به داسي په زړه پوري کيسې کولې چي سوکه سوکه مور هم ورسره عادت سولو، تر دې

سياسي عينکې

وروسته به مور خپله د تشناب خواته سترگي نيولي وې چې که کوم څوک ووينو چې بانډار ورسره وکړو. کله چې به مو سهار له کوم همکار سره سترې مسې نه وه کړې نو پر همدغه وخت به مو راوښو او په غېږ کي به مو داسي کلک ونيو، لکه په کلونو کلونو چې مو نه وي سره ليدلي.

کله چې به يوه همکار نوي کالي اغوستي ول، نو مور ته به يوه نوې موضوع وه، هغه بېچاره که به څه هم پښې سره مښلې او پرنس به يې لاس تېراوه خو ناچاره و چې مور ته دخپلو نويو کاليو په باب پوره معلومات راکړي. د ورځي مو اته ساعته کار کاوه چې څلور ساعته به يې د تشناب له لارويانو سره په سترې مسې کي تېرېدل. تشناب يوه کړکۍ هم درلوده چې يوه کورته ور خلاصه وه.

يوه ورځ د نوموړي کور خاوند راغی ويل، ستاسي د تشناب بدبويۍ مور ډېر تنگ کړي يو. د شعبي چپراسي رمضان اکا مي راوغوښت او ورته ومي ويل چې دا تشناب ولي داسي بد بوی کوي، نه يې مينځې که څنگه؟ هغه وويل چې قسم په خدای هر سهار يې مينځم، خو خیر تر دې وروسته به يې په ورځ کي دوه ځله مينځم. تر دې وروسته رښتيا هم د تشناب بد بويي يو مخ ورکه سوه.

يوه ورځ مي د ښوروا بوی تر سزمو سو، ښه چې ځير سوم نو بوی له تشناب څخه راته، کله چې ورغلم نو گورم چې په تشناب کي غور لوبښي پراته دي. رمضان اکا ته مي وويل چې دا غور لوبښي دلته د څه لپاره

سياسي عينکې

پراته دي؟ هغه وويل چي په اشپزخانه کي اوبه نه وې،
ما ويل غور لوبښي به دلته پرېمينځم، ښايي دغورو
لوبښو بوی به وي.

بله ورځ زموږ يوه همکار راته وويل چي له تشناب څخه
د اچارو بوی راځي، کله چي ورغلم نو د اچارو يو مرتبان
مي پيدا کړ چي سر يې خلاص و. ما ويل له يو چا څخه
به پاته سوی وي. بله ورځ غرمه چي تشناب ته ورغلم
نو د پېرکيو بوی مي تر سزمو سو، رمضان اکا ته مي
وويل چي دا څه کيسه ده؟ هغه وويل چي د گاونډيانو
کره پېرکي پخېږي او تر کرکۍ يې بوی زموږ تشناب ته
راځي.

تر دې وروسته به هره ورځ له تشناب څخه د ډول ډول
خورو او مېوو بوی راته، چي ورسره د تشناب د
مراجعيڼو شمېر هم ډېرېده. اوس نو تشناب داسي يو
ځای و چي کله به ورغلې او دا بويونه به درباندي
ولگېدل نو داسي فکر دي نه کاوه چي دادي تشناب
وي، تاچي ويل د کابل د (ښار نو) د کبابيانو په کوڅه
کي يم، دسړي هيڅ زړه نه غوښت چي بيرته دي ځني
راووزي. يوازې دغه يو تشناب نه و چي د ښوروا بويونه
ځني پورته کېدل، بلکه د دفتر د ټولو تشنابونو دغه
حال و.

يوه ورځ مي د تشناب له دننه څخه د څو نفرو خبري
واورېدلې، حيران سوم چي دا څه خبره ده؟ تر دې
مخکي مي ښځي ليدلي وې چي په ډله ييز ډول
تشناب ته ورځي او ان داچي هلته کيسې هم کوي خو
په ډله ييز ډول د نارينه وو ورتگ راته نوې خبره ول.

سياسي عينکې

تشناب ته نژدې يو ځای ورته پټ سوم چي دا بناغلي مراجعين وپېژنم. کله چي د تشناب دروازه خلاصه سوه نو گورم چي څلور نفره شېربرېتي ځوانان راووتل، په خدا مي ورته وويل چي يارانو خيريت و؟ دوی ويل نن تشناب ته اوبه نه راتلې مور ويل و به يې گورو چي څه علت لري؟ زه چي تشناب ته ورغلم نو گورم چي د تشناب پايپونه بيخي جوړ دي.

وايي چي د مسکين بخت يو گړی وي، زمور دغه بنې ورځي هم اوردې نه سوې، يوه مياشت وروسته بيا تشناب هغسي بد بوی کاوه، رمضان اکا مي راوغوښت، ورته ومي ويل چي دا تشناب بيا ولي داسي بدبوی کوي، لکه چي سم يې نه مينځې که څنگه؟

_ نه قسم په خدای چي د ورځي يې دوه واړه مينځم.
_ نو دا يوه مياشت خو دي هم هره ورځ دوه ځله پرېمنځه، هغه مهال يې ولي داسي بد بوی نه کاوه؟
_ صاحب هغه وخت خو دورځي څو واړه پرېمنځل کېده. دوه ځله به ما پرېمنځه او شپږ اووه ځله به نورو همکارانو پرېمنځه.

_ نو دا همکاران چي پر تا دومره زړه سوی لري اوس يې ولي نه مينځي؟

_ صاحب هغه خو ټول د روژې برکت و، اوس خو روژه تېره سوه، هغوی اوس په تشناب کي ډوډی نه خوري، بلکي د ډوډی خوني ته ځي.

نازوکړی شاعر

په یوه راډیو کې د ادبي خپروني پروډیوسر وم. یوه ورځ زموږ ایډیټر راغی او یوه نوې چاپ سوې شعري مجموعه یې راکړه، ویل د دې کتاب په باب په خپرونه کې یو گردی مېز جوړ کړه، ځوان شاعر دی ښه دی تشویق به سي.

ما چې د کتاب پر پښتۍ د شاعر ژوندلیک ولوست نو عمر یې (٦٠) کاله و، دا چې په اصطلاح ځوان شاعر د ایډیټر شخصي انډیوال و، نو زه هم مجبوره وم چې هغه په خپرونه کې د ځوان شاعر په نوم معرفي کړم. تر خپروني وروسته څو نفرو ټلیفونونه راته وکړل، ویل دا خو زور سړی دی او تاسې د ځوان شاعر په نوم معرفي کړ، ما ورته وویل چې یو خو یې شعرونه د ځوانۍ د زمانې دي او بل نو داسې باغي او مسته

سياسي عينکې

شاعري يې کړې ده چې ځوانان يې په خپلې پسي هم نه سي رسېدای.

د بلي اوونۍ د خپروني لپاره زموږ ايډېټر يوه بله شعري مجموعه راوړل، ويل دا کتاب په خپرونه کي معرفي کړه، ځوان شاعر دی دايې لومړۍ شعري مجموعه ده، ښه دی و به هڅول سي. د کتاب پر پښتۍ چي مي د شاعر ژوندليک ته وکتل نو عمر يې اتلس کاله و. حيران سوم چي (٦٠) کلن شاعر خو مي په ځوان معرفي کړ اوس دا شاعر په کوم نوم معرفي کړم؟ تر ډېر چورت وهلو وروسته مي په زړه کي راوگرځېده چي دې شاعر ته نازوکړی شاعر ووايم.

د پوهاند صاحب غاښ څنگه ووت؟

بلې!

_ پوهاند صاحب زه فرید خبرې کوم، هلئ ژر له کوره

راووزئ چې زلزله کېږي

_ څه شی زلزله کېږي! چاویل؟

_ ایساف اعلان کړی دی، ژر راووزئ چې وخت ډېر کم

دی.

پوهاند صاحب د موبایل له بندولو سره سم خپلي

مېرمني فاطمې ته چې د ده څنگ ته ناسته وه او

کالي يې اوتو کول وویل: هله فاطمه جاني درمنډه

کړه چې زلزله کېږي! له دې سره سم پوهاند صاحب

دوې پښې دغه، دوې يې نوري پور کړې او د کور پر

دروازه يې ور منډه کړه، کله چې دالېز ته راووت نو

چيغه يې کړه: هلئ زلزله کېږي! له دې سره سم يې

سياسي عينکې

په زينو کي منډه کړه خو دوې درې زينې لانه وکښته
سوی چي نوک يې وواهه او مخ پر کښته پرمخي
ولوبد، چي د مخ يو غاښ يې ووت، خو د زلزلې له
ډاره يې د غاښ وتلو ته پام نه سو او ډېر ژر بيرته
راپورته سو او په منډه په زينو کي کښته سو. کله چي
له بلاک څخه يو شل گامه ليري سو نو په لور اواز يې
نارې کړې: فاطمه جاني څه سوې؟ هله ژر راووزه! اې
خلکو ژر راووزئ چي زلزله کېږي! په دې وخت کي
فاطمه هم په منډه راوړه سپده، ورپسې نور گاونډيان
هم راکښته سول. په لږ وخت کي د بلاک ټول خلک
دباندي راووتل، چا پرستنه پر سر را اخیستې، چا يو
بکس او چا بيا صندلي را اخیستې وه، د وارخطايي
کار و، د چا چي هر شی لاس ته ورغلی و بس هغه يې
را اخیستی و. هوا ډېره سړه وه او پر ځمکه يوه
لوېشت واوړه پرته وه. د تلواري کار و، پوهاند صاحب
د فاطمې توره لمن چي تازه يې اوتو کړې ول پر سر
ټينگه تړلې وه.

پنځه دقيقې لانه وې تېري سوي چي د شاوخوا
بلاکونو خلک هم راکښته سول. داسي غالمغال جوړ
سو لکه د مينا بچي چي له ځالي را اخلې. يوه بوډی
بنځه چي سا يې لنډه لنډه کېده، له يوه درانده بکس
سړه راوړسپده، پر زړه يې لاس نيولی او يوې بلي
بنځي ته يې وويل: وی خوري که زلزله وسوه زما
خوبه زاره وچوي، دا اوس مي هم د زړه درزا په خپلو
غورو اورم. يوه بله بوډی بنځه چي له یخنی څخه يې
لاسونه لږزېدله د موبایل نومره ووهله:

سياسي عينکې

بلې!

- _ ملالی لوري هله ژر له کوره راووزه چې زلزله کېږي.
- _ څه شی زلزله کېږي! چا ویل؟
- _ نه یمه خبره خو زموږ د بلاکونو ټول خلک راوتلي دي
- _ موري دا به درواغ وي
- _ درواغ به څنگه وي، زموږ د بلاکونو ټول خلک راوتلي دي، نور یې څه کوې چې پوهاند صاحب هم راوتلی دی، پوهاند صاحب خو به نه تېروزي
- _ زلزله څه مهال کېږي؟
- _ بس نن شپه کېږي، ډېري پوښتني مه کوه ژر راووزه!
- يو سړی چې مدير اسلم خان نومېده او یخنی رېږداوه، پوهاند صاحب ته ورنژدې سو او ویې ويل :
- پوهاند صاحب تاسې خو ډېر معلومات لرئ او تل خبرونه هم اورئ، دا چا ويل چې نن شپه زلزله کېږي؟
- _ ايساف اعلان کړی دی.
- _ ښه ښه ايساف اعلان کړی دی، نو زموږ دولت خو تر اوسه په دې باب هيڅ هم نه دي ويلي
- _ زموږ دولت بېچاره د فيل په غور کي ویده دی، خو زه د ايساف تر اعلان پنځه دقيقې وروسته دستي خبر سوم، زه فکر کوم چې دولت به تر اوسه هم نه وي خبر.
- _ نو ايساف څنگه خبرېږي چې نن شپه زلزله کېږي؟
- _ ايساف خو پر مختللي ټيکنالوژي لري، بيا نو په ايساف کي هغه هېوادونه هم شامل دي چې هلته ډېري زلزلې کېږي، لکه ترکيه، امريکا او... هغوی په دې باب ډېري ښې تجربې او پرمختللي وسايل لري.
- _ نو د دغو هيوادونو حکومتونه چې د زلزلې په باب

سياسي عينکې

دومره پرمخ تللي وسايل لري، ولي تر زلزلې د مخه نه خبرېږي چې خلک خبر سي او دتلفاتو مخه ونيول سي؟ _ دا حکومتونه تر زلزلې دمخه خبرېږي او اعلانونه هم کوي خو ټول خلک يې نه ورسره مني، لکه زموږ خلک چې وايي په دې نو ايساف څه خبر دی.

يو سړی چې زلمی نومېده او يو کوچنی يې په غېږکي نيولی او خپله کورته يې پر غوړولې وه، وويل : خدای دي فضل وکړي، دا به څه کوو؟ ته دې خلکو ته وگوره له اکثرو سره يې نه پرستنه سته او نه کمپله، يوازي په هاخپلو دريشيو کې راوتلي دي، که په دې ستره هوا کې تر سهاره پاته سو نو يخني به مو مړه کړي، مور خو لاخير دا کوچنيان به څه په کوو؟ يو سړی چې خدا ورتله او پرخوله يې لاس نيولی و، زلمي ته ورنژدې سو او په غور کې يې ورته وويل : مدير صاحب بخښنه غواړم، بده خبره هم ده چې درته وايم، دا پتلون دي ماته داسي ښکاري لکه چپه چې دي اغوستی وي.

هيچا زړه نه سواى کولای چې کور ته ولاړ سي، کله چې به چا له ځايه حرکت کاوه نو داسي به په تکليف و تا چې ويل په خټو کې خېژي. فاطمې پوهاند صاحب ته وويل چې زه به په منډه يو ځل کورته ولاړه سم، پيسې او خپل زر به راواخلم. پوهاند صاحب يې غور ته خوله ورنژدې کړه او په ناز يې ورته وويل : گراني ماته ستا ژوند زموږ تر ټولي شتمنى مهم دی، ماته نه گورې چې خپل د ډوکټورا بری ليک، مډالونه، کتابونه او ليکچرنوټونه مي ټوله پرېښوول او يوازي مي خپل سر را وايست، خو ته په پيسو پسي ځان په لوی لاس د بلا

سياسي عينکې

په خوله کي ورکوې؟ مور خو لږ پيسې نه لرو چي ته داسي وارخطايې، خو فاطمې پر خپله خبره ټينگار کاوه، ويل خيردى ژر بيرته راځم. فاطمه چي کورته روانه سوه نو پوهاند صاحب هم د شا له خوا په نيولو گامونو ورپسي روان سو خو بڼه يې داسي الوتې وه تاچي ويل ځانمرگي برید کوي. کله چي به يې څلور پنځه گامه واخيستل نو و به ودرېد، فاطمې ته به يې مخ راواړاوه، ويل گراني ته ودرېره لکه چي زلزله شروع سوه. کله چي کور ته ورسېدل نو لومړی سالون ته ورننوتل، گوري تلويزيون لا هماغسې چالان دی. دوی چي تلوېزيون ته وکتل نو په دې وخت کي د تلوېزيون له لاري دا اعلان خپور سو: هغه کابل ښاريان چي د زلزلې له ډاره يې خپل کورونه پرې ايښي، بيرته دي خپلو کورونو ته راستانه سي، ځکه دغه اواز په بشپړ ډول ناسمه او د يوې ډلي حرفوي غلو دسيسه ده. د دې دسيسې په نتيجه کي غلو څو کورونه لوټ کړي، خو له نېکه مرغه چي پوليس په دغه دسيسه خبر او د دې ډلي دوه تنه غله يې نيولي دي. دې غلو اقرار کړي چي دا کار يې د دې لپاره کړي چي خلک خپل کورونه پرېردي او دوی په اسانۍ سره د خلکو کورونه لوټ کړي. د دې اعلان په اورېدو سره فاطمې په وارخطايۍ د الماری خواته ورمنده کړه، گوري چي د الماری دروازه خلاصه ده، په الماری کي چي يې وکتل نو يوه لويه چيغه يې تر خوله ووته: هله پوهاند صاحب راسه چي خاوري مي پر سر سوې! غلو ټولي پيسې او زر وري دي.

بيا به بله ورځ درته ووايم

زموږ د دفتر په ټولو بنځينه همکارانو کي مژگان په خپلو وېښتانو ډېره نازېده. دا نوره هم ښکلې وه او هغه د چا خبره سترگه په ډکېده خو د هغې اوردو او ژيرو وېښتانو ډېر ژر د سړي پام ځان ته ور اړاوه. دې به نه يوازي دا چي د خپلو همزولو په مخکي خپل وېښتان يوې او بلي خوا ته ځنډل، بلکي کله نا کله به د نارينه وو په مخکي هم په داسي ناز و نځرو تېرېده چي غوړېدلي وېښتان به يې تر پورني راوتلي او تر زنگنو به تېر ول.

کله چي به د وېښتانو خبره کېده، نو د دې نوم به يې په سر کي يادېده. د دفتر هري بنځي چي به غوښتل د مژگان وېښتان له نژدې وويني نو هغې به بخيلي کوله او اجازه به يې نه ورکوله چي د هغې وېښتان دي له نژدې وگوري، ان دا چي د خپلو وېښتانو د پالنې او ساتنې په باب به يې هم چاته معلومات نه ورکول. کله چي به له هغې څخه چا د وېښتانو په باره کي پوښتنه وکړه نو دې به کله ويل چي زما مور او ټولي

سياسي عينکې

خويندي دغسي ښه وېښتان لري او کله به يې ويل چي بيا به بله ورځ درته ووايم. زموږ د دفتر ټولو ښځو غوښتل چي د مژگان وېښتان له نژدې وويني او په دې راز پوه سي چي د هغې وېښتان ولي دومره ښکلي او اورده دي؟

يوه ورځ مژگان دفتر ته ناوخته راغله. سر يې په پورني کلک تړلی او ښه يې هم الوتې وه. له دې سره سم زموږ د دفتر ښځي پر راټولي سوې، ويل خدای دي يې خیر کړي څه پېښه ده؟ مژگان ويل هيڅ هم نه ده پېښه، يوازي مي سر لږ درد کوي. په دې وخت کي زموږ د سهارنۍ غونډي وخت راغی او موږ ټول د غونډي تالار ته ولاړو. غونډه لا نه وه پيل سوې چي زموږ د دفتر چپراسي گل خان لالا يو مصنوعي چوټي راوړ، ويل دا دچادی؟ ما چي نن سهار د دفتر دالېزونه جارو کول پيدا مي کړ. په دې وخت کي موږ ټولو يو وار د مژگان وېښتانو او بيا د گل خان لالا په لاس کي چوټي ته وکتل.

په زړه کي مي راوگرځېده چي ياره ژوند هم په سړي عجيبه کانې کوي، هغه چوټي چي تر پرونه پوري يې ډېرو نجونو او هلکانو د نژدې ليدلو ارمان درلود، نن د گل خان لالا په لاس کي دی.

سياسي عينکې

اوس اصلي خبري ته راځم

د دوبي په ټکنده غرمه کي مي درنه غوټه په شا او د کور خواته روان وم. کور ته نژدې زموږ يو کليوال، سالو اکا راباندي پېښ سو. زما په ليدو يې رامنډه کړه او په غېږ کي يې ټينگ ونيولم، ويل زوروره دا څو ورځي نه ښکارېدې او زما د زوی په واده کي هم نه وې، خيريت و؟ ما ويل هو خيريت و د يو دريو ورځو لپاره کابل ته تللی وم. ښه خير، مبارک دي وي، د زوی واده دي په خير تېر سو؟ دا پوښتنه به نو څه وه چي ځان مي په لوی لاس په جنجال اخته کړ. سالو اکا له خوشاليه باغ باغ سو او راته ويې ويل چي تابه هم ډېر ودونه ليدلي وي خو زما د زوی عجيبه واده و، يوه عجيبه خبره پکښي پېښه سوه. که خبر سې نو له حيرانتيا به دي خوله وازه پاته سي. ما ويل خدای دي خير کړي، څه

سياسي عينکې

خبره پکښې پېښه سوه؟ له دې سره سم سالو اکا د خپل زوی د واده کيسه بيخي له مرکې څخه راته شروع کړه.

کيسه ښه اوږده سوه، ما غوټه پر له پسې له يوې اوږې څخه بلې ته اړوله خو د سالو اکا کيسه نه خلاصېده. اخر مي ورته وويل چي ستا کيسه ډېره په زړه پوري ده، هغه اصلي خبره چي تا ويل ډېره عجيبه وه، هغه راته وکړه، اوس مي غوټه ډېره درنه ده، نوره کيسه به بيا بله ورځ له خيره سره راته وکړې. سالو اکا وخنډل، ويل ته ودرېره زوروره دا دی اوس اصلي خبري ته راځم. تر نيم ساعت پوري يې بيا هم نه هغه خبره راته وکړه او نه د واده کيسه خلاصه سوه.

زما بېچاره دا خوارې په پيڅکه وه چي يو مي غوټه ډېره درنه وه او بل نو ستړی هم وم، په تېره بيا پښې مي ډېرې وچې سوي وې. سالو اکا ته مي وويل چي زه اوس ډېر ستړی يم، هغه عجيبه خبره ژر راته وکړه، ما پښين به له خيره سره نوري خبري کوو. ده ويل ته ودرېره زوروره اوس اصلي خبري ته راځم، تر اوسه خو مي يوازي د مرکې کيسه درته کوله. تر دې وروسته يې بيا خپله کيسه پسې وغځوله. په دې وخت کي مي داسي احساس کړه چي کميس مي د شا له خوا ټول لوند سوی دی، کله چي مي غوټي ته لاس ور وړ نو پوه سوم چي په هغه کي ټوله واوړه (يخی) ويلي سوی دی.

سالو اکا ته مي وويل چي ډېر ستړی يم او ډوډی مي هم نه ده خوړلې، زما ستا سره وعده ده چي ما پښين

سياسي عينڪي

زه خپله ستا ڪورته درڄم، ٽوله ڪيسه به راته وڪڙي. سالو اڪا په خدا وويل چي زوروره، زه چي ستا غوندي ڄوان وم په ستريا او لوره ڪي مي گڙدسره چورت هم نه واهه، ته ودرپڙه اوس اصلي خبري ته راڄم. له سره تر نوکانو پوري په خولو ڪي لوند خيشت سوم، پر سترگو مي تياره راتله، نور نو په ولاڙي نه سواي درپڙاي، اخر مجبوره سوم چي ڪنڀنم. زما له ڪنڀناستو سره سم سالو اڪا له جڀه د نسوارو دٻلي (قطي) را وايست، ڀنه غڙه ڪپه نسوار يڀ خولڀ ته واچوله او خپلڀ ڪيسڀ ته يڀ دوام پسڀ ورڪڙ. نور په ڄان نه پوهڀدم چي سالو اڪا ڄه راته وايي، بس يوازي مي ڀنه، ڀنه، ورته ويل. سالو اڪا يو ڄو گامه گوڀنه سو ويل ته لڙ صبر وڪڙه زه به دا نسوار تو (توف) ڪڙم، ته مه ڄه چي اوس اصلي خبري ته رارسڀدلي يم. سالو اڪا چي مخ بلي خواته وگرڄاوه، نو ما وخت غنيمت وگاڙه، دوڀ پڀنڀ مي خپلي وڀ، دوڀ مي نوري پور ڪڙي او په يوه منڊه مي ڄان ڪور ته ورساوه.

ما پوهنتون نه دی ویلی

په یوه مجلس کې یو ځوانکی ناست و چې ټولو ډاکټر صاحب ورته ویل، څنگ ته ناست ملگري یې ورته وویل چې ډاکټر صاحب زه دا څوکاله کېږي چې قبضیت لرم. ده هم بې له دې چې لږ تر لږه د ناروغ پر کېډه لاس راتېر کړي له جبهه یې کتابچه را وایسته او هغه ته یې یو ډول څاڅکي او دوه ډوله شربت ور ولیکل.

تر دې وروسته ناروغ مور ته مخ راواړاوه، ویل دا ډېر ښه ډاکټر دی، زده کړي یې په امریکا کې کړي دي. له دې سره سم لکه موټر چې ټکر سي چا پر نس، چا پر سر، چا پر تشي او چا پر ملا لاسونه ونيول، هر یوه ویل چې ډاکټر صاحب زه هم چندان جوړ نه یم. ډاکټر صاحب هم چاته (نې) نه ویل، ټولو ته یې ښه په ورین تندي نسخې ور ولیکلې چې ماته یې هم د اعصابو د

سياسي عينکې

ارامېدو لپاره دوه ډوله شربت را وليکل. په مجلس کي يو سړی چي خلکو انجنير صاحب ورته ويل، له ډاکټر څخه وپوښتل چي وبخښئ تاسي د امريکا کوم پوهنتون ويلى دى؟ ډاکټر ورته وويل چي ما اصلاً پوهنتون نه دى ويل، بلکي په پېښور کي مي د لومړنيو مرستو درې مياشتني کورس ويلى دى. دا چي په کورس کي مو استادان امريکايان ول نو زه وایم چي په امريکا کي مي درس ويلى دى.

سهار مي د نوموړي ډاکټر شربت وڅښل چي سمدلاسه مي سر ورسره دروند سو، ايله دومره مي وکړه چي ځان مي د خوب بستر ته ورساوه. ما چي ويل يوه سترگه به مي لا نه وي خوره کړې خو مور مي راغله ويل زويه کنښنه د غرمې د ډوډۍ وخت دى. غوښتل مي سترگي خلاصي کړم خو نه کېده، غوښتل مي راولاړ سم خو چي هر څه مي وکړه نه سواى پورته کېداى، يو عجيبه حالت و، روغ جوړ وم، يوه ځای مي هم درد نه کاوه، د خلکو خبري مي اورېدې، ما هم خبري سمې کولای سواى خو له ځايه نه سواى پورته کېداى. مور ته مي وويل چي زما ډوډۍ خواته نه کېږي. ماښام مي بيا مور راغله ويل زويه کنښنه ماښام دى، ما ورته وويل چي ماښام مي له انډيوالانو سره تر نا وخته بانډار کړى دى، بې خوبه سوى يم، پرې مي ږده چي خوب وکړم. سهار مي بيا مور راغله ويل کنښنه، خو زه بيا هم نه سواى پورته کېداى. مور مي ويل ناروغه يې او که چا کوم نشه يي شى درکړى دى؟ ما ورته ويل چي نه بيخي جوړ تيار

سياسي عينکې

يم، بس يوازي خوب راځي. غرمه هم د ولاړو نه وم. ماپنين مي ورور رکشه راوستل او زه يې يوه ډاکټر ته بوتلم. ډاکټر وکتلم او معاینات يې راته وليکل، د معایناتو په نتیجه کي يې ليکلي ول چي زه ملاريا يم. د ملاريا چي مي واورېدل نو سمدلاسه مي پر سر نری درد سو. ډاکټر ته مي د اعصابو د ارامېدو درمل وړنښکاره کړل. هغه چي درمل وکتل نو اسمان ته يې ټوپ وهل، ويل دا دوا کوم احمق درکړې ده؟ ما ويل نه يې پېژنم. ډاکټر د ملاريا درمل راکړل ويل له دې درملو سره خامخا ښه کېږي. په لاره کي مي د ملاريا او اعصابو د ارامېدو درمل دواړه ايسته واچول، له هغه مهال راهيسي څو کاله کېږي چي بيا نه يم ناروغه سوی.

زه له ژرندي فارغه سوی يم

دا غونډه هغه افغان ډاکټر رابللې وه چې د لوړ فشار نوي علاج يې موندلی و. په غونډه کې د نړيوالو روغتيايي سازمانونو استازيو، د ملگرو ملتونو د نړيوال روغتيايي سازمان استازي، د افغانستان د عامي روغتيا وزير، مدني ټولنو استازو، طبي ډاکټرانو، بهرنيو ډيپلوماټانو او گڼ شمېر خبريالانو برخه درلوده.

د غونډې وياند وويل: اوس هغه علمي شخصيت ته بلنه ورکوو چې د يوې وژونکي ناروغۍ يو ډېر ساده او موثر علاج يې موندلی دی. دا علمي شخصيت ډاکټر سلطان سوداگر نومېږي، هيله ده چې سټيچ ته تشريف راوړي او تاسي يې په وياړ چکچکي وکړئ.

ډاکټر سوداگر چې تر سټيچ پورې د غونډې د برخه والو په تودو چکچکو بدرگه سو، داسې وويل: تاسې ته معلومه ده چې ډاکټران له پوهنتون څخه فارغه کېږي خو زه له ژرندي څخه فارغه سوی يم. په دې مانا چې

سياسي عينکې

زه دېرش کاله پخوا يو ژرنده گړی وم، خو په کوچنيوالي کي مي په مسجد کي څه ناڅه ليک لوست زده کړی و.

کله چي افغانستان ته روسان راغلل نو ما په پېښور کي د لومړنيو مرستو يو شپږ مياشتنی کورس ووايه. څرنگه چي زموږ په کلي کي يو څه ارامي وه او خلک يې نه وه کډه سوي نو زه ولاړم هلته مي يو کلينیک جوړ کړ چي پر جنگي ټپيانو سر بېره به مي نسايي او ولادي ناروغان هم تداوي کول. ډېر جراحي عمليات مي هم وکړل چي د خدای فضل دی ډېری يې بريالي سول، دا چي د چا به اجل پوره و هغه نو د خدای پاک کارونه دي.

په دې وخت کي د مجلس حاضرينو شور او زور جوړ کړ، يوه وويل: بې شکه! دې ته نو نا بغه وايي، په ژرنده کي هم داسي استعدادونه پيدا کېږي چي د پوهنتون فارغين څه چي استادان يې هم سيالي نه سي ورسره کولای.

ډاکټر سوداگر پسي زياته کړل: کله چي زه کابل ته راغلم نو تر يو لړ څېړنو وروسته راته معلومه سوه چي په نړۍ کي هر کال په زرگونو خلک د وينې د لوړ فشار له امله مري. ځکه نو زه په دې هڅه کي سوم چي ددې خطرناکي ناروغۍ علاج پيدا کړم، تر ډېرو طبي مطالعاتو او څېړنو وروسته بريالی سوم چي د وينې د لوړ فشار يو ډېر ساده او موثر علاج پيدا کړم.

ما لومړی د فشار لوړېدو لاملونه وڅېړل. دلته افغاني او بهرني ډاکټران تشريف لري، دوی زما په خبره ډېر

سياسي عينکې

ښه پوهېږي چې د لوړ فشار يو ستر عامل خفگان دی. ډېر ناروغان چې کابل ته راسي نو د نابلدی له امله د اودس مات لپاره مناسب ځای نه سي موندلای. زما کلينک په داسي يوه ځای کې چې شا و خوا يې ټول د چای جواب ځايونه دي، ناروغان به ښايي ډېري انډېښنې ولري خو ما هڅه کړې چې زما ناروغان د اودس ماتي له امله هيڅ انډېښنه و نه لري.

ددې تر څنگ له ناروغ څخه ډېر لوړ فيس اخلم، که بيا يې هم فشار ټيټ نه سو نو ډېره قيمتي دوا ورته ليکم او هغه هم داسي دوا چې زما له شخصي درملتون پرته بل ځای نه پيدا کېږي. ناروغ مجبور دی په ټول ښار کې وگرځي چې ايله هغه درملتون پيدا کړي، له دې کار څخه مي هدف دا دی چې ناروغ پلي وگرځي او ورزش وکړي. که بيا يې هم فشار ټيټ نه سو، نو دا وار ښه ډېر معاينات ورته ليکم او خپل لابراتوار ته يې استوم. لابراتوار مي د يوه رستيورانټ څنگ ته دی چې هلته شپه او ورځ د واده محفل وي او د موسيقۍ اواز يې تر ډېر ليري ځايه پوري اورېدل کېږي. دا کار ددې لپاره کوم چې د ناروغ خفگان لږ کم سي. د لابراتوار کارکوونکو ته مي ويلي دي چې تر پنځه سوه (سي سي) کمه وينه دي نه ځني اخلي. په دې کار کې مي هدف دا وي چې د ناروغ وينه لږ سي، ځکه چې کمخوني د وينې فشار راټيټوي.

په دې وخت کې يوه خبريال ويونټل: که له دې سره سره يې د وينې فشار ټيټ نه سي بيا څه کوئ؟ ډاکټر سوداگر يې په ځواب کې وويل: بيا يې نو په خپل

سياسي عينکې

شخصي روغتون کي بستر کوم. زما د روغتون د کوټې کرایه تر نورو روغتونونو درې برابره لوړه ده، بس نو هر څه یې همداسي درو اخله. که څه هم عملیاتو ته اړتیا نه وي خو زه یې یو ځای ورځیرم، کله چي ناروغ رخصتېږي نو زموږ د روغتون کارکوونکي ښه درنه شیریني ځني اخلي، دا شیریني داسي حتمي ده لکه زما فیس. ناروغ ته وایم چي باید څو واره نور هم راسي او که را نه سي نو تر دې به په ډېرو خطرناکو ناروغیو اخته سي. ناروغ مجبور دی چي په هر پړاو کي هم دغومره ډېري منډي وکړي او هم دغومره ډېري پیسې ولگوي.

یوه بل خبریال وپوښتل: په دې ډول خو ناروغ ته یوازي د پیسو تاوان رسېږي نو د پیسو د تاوان یې د ویني له فشار سره څه؟ ډاکټر سوداگر په خندا وویل: د پیسو تاوان د ویني له فشار سره مستقیمی اړیکي لري. کله چي انسان ډېر مایعات ضایع کړي نو فشار یې ټیټېږي، لکه خواگرځی، نس ناستی او خولې کول. کله چي یو څوک ډېر ناخپه د پیسو تاوان وویني نو خولې ورباندي راماتي سي، کله چي یو څوک بېوزله سي نو د موټر کرایه به نه لري، بیا نو مجبوره دی زیات پلې وگرځي او د روزی پیدا کولو لپاره درانه کارونه وکړي چي په دې ډول یې هم د وجود غوړ ویلي کېږي او هم زیاته خوله کوي. د انسان د وجود مایعات د ویني په فشار کي مهم رول لري. کله چي د انسان د وجود مایعات کم سول نو فشار یې خامخا ټیټېږي. یو بېوزله سړی نه د علاج وس لري او نه یې په قوي خوږو

سياسي عينکې

وس رسپري، نو هغه دی چې د وجود مقاومت يې سوکه سوکه کمپري او ناروغ په داسې ناروغيو اخته کېږي چې له امله يې وجود اوبه ضايع کوي. د انسان د وجود اوبه معمولاً د نس ناستي، خواگرځي او خولو له لاري ضايع کېږي چې ددې هدف لاس ته راوړلو لپاره لازمه ده ناروغ په نس ناستي، ملاريا، لويي تبې، بروسلوز او يا بلې داسې ناروغۍ اخته سي چې لوړه تبه لري.

ما د درملني په هر پړاو کې دې ټکي ته پام کړی چې ناروغ بايد مایعات ضايع کړي، مثلاً زه يوازي په اوږي کې ناروغان گورم، په ژمي کې په اروپا کې اوسم. زما په کلینک، روغتون، درملتون او لابراتوار کې نه بادپکه او نه هم ايرکنډېشن سته، که تاسې زما ناروغان ددرملني په جريان کې ووينئ نو له سره تر نوکانو پورې په خولو کې ډوب وي.

يوه بل خبريال وپوښتل: فکر نه کوئ چې ناروغ ديوې ناروغۍ د درملني پر ځای په يوې بلې ناروغۍ اخته کوئ؟ ډاکټر سوداگر وويل: دا خبره سمه ده چې ناروغ د يو څه مهال لپاره په يوې بلې ناروغۍ اخته کېږي خو ددې علاج په نتيجه کې له ټولني څخه د ډېرو خطرناکو ناروغيو ټغر ټولېږي. مثلاً زمور په ټولنه کې داسې يو دود دی چې يو يې گټي او شل يې څټي، د ډوډۍ په پيدا کولو کې د کور مشر ډېر رول لري، نو که د کور مشر د خوارځواکۍ او بېوزلۍ له امله له کاره ولوېږي ښکاره خبره ده چې هم به دی خپله او هم به يې اولادونه سخت کارونه کوي. ددې ترڅنگ به يې په

سياسي عينکې

غوښو، وريجو، خورو او غورو خورو وس نه رسېږي. هغه دی چې په نتیجه کې یې د کور ټول غړي له هغو ناروغيو څخه خوندي کېږي چې شتمن خلک په اخته کېږي، لکه د ویني لوړ فشار، د زړه حمله، شکره او داسې نور. بله خبره دا ده چې زه هیڅکله لاس تر زړه نه یم کښېناستلی، بلکې تل په دې هڅه کې یم چې د نورو ناروغيو، په تېره بیا ټیټ فشار علاج هم کشف کړم، خو زه فکر نه کوم چې دومره اوږد ژوند به ولرم. زما د علاج په نتیجه کې به د ډېرو ناروغانو د ویني فشار ټیټ او اوږد ژوند به ولري خو له بده مرغه زما فشار به لوړ سي. د خلکو د خدمت له امله مې هیڅ پام نسته چې زه خپله ورځ په ورځ چاغبړم. تاسې ته معلومه ده چې نن ورځ له ډېرو پیسو سره خامخا ژور خفگان ملگری دی، نو کله چې خپل چاغوالي او خفگان ته گورم داسې فکر کوم چې د ویني فشار به مې خامخا لوړ سي، خو زه وپاړم چې خپل ژوند مې د ولس لپاره وقف کړی او په دې لار کې مرم.

سياسي عينکې

مست بوډا

د لونگ اکا عمر تر شپېتو کالو اوښتی و، خو په ږیره کي يې ايله يو څو سپين وېښتان پيدا سوي ول. له کومي ورځي راهيسي چي هغه کونډ سوي و، نو په ځان به يې لږ گوتي وهلې، له ږيري څخه به يې سپين تارونه کښل، ږيره به يې هم لږ کونډې کوله او پلاستيکي غاښونه خو يې پخوا لا ايښي ول.

څه مهال چي د لونگ اکا مور، شرنګي توري د لونگ اکا دسمال راوړ، نو هغه داسي بې واره وخنډل چي د پلاستيکي غاښونو پورتنۍ ژامه يې را جلا سوه او نژدې ول چي پر ځمکه را ولوېږي.

تر کوژدې وروسته به لونگ اکا د کلي خلکو پر غور واهه چي کوژدنه (نامزاده) نجلۍ يې د لور پر ځای څه، چي بېخي يې د لمسی پر ځای ده. بيا به نو ده په

سياسي عينکې

ځان نوره هم ګوته وهله، اوتو کړي کالي به يې اغوستل او کله کله به يې عطر هم وهل. کله چې د واده شپې رانژدې سوې نو لونگ اکا نسوار هم پرېښودل او سګرېټ يې پيل کړل، ويل ورک يې کړه نسوار ډېر مردار عمل دی. په اوونۍ دوو کي به ښار ته تلئ او وېښتان به يې په نايي جوړول. برېتونه خو به يې په هرو دوو درو ورځو کي داسي پاک خريل تا چې ويل شکولي يې دي. تر دې وروسته به ځينو ځوانانو په غياب کي لونگ اکا مست بوډا باله.

د واده په شپه ښځو ويل هلک راولئ چې ائينه مصحف په وکړو. د لونگ اکا مور، شرنګي توري ځان يوې او بلي خواته کاوه، خو د لونگ اکا خواتي په سرو اوبنکو ژړل، ويل ولي زما لور تر چا پاته ده، يوازي يې دغه گناه ده چې پلار نه لري؟ اخر شرنګه توري هم ناچاره سوه چې لونگ اکا راولي.

يوې نجلۍ ناره کړه، ويل هغه دی زوم يې راوست. نجوني يوې او بلي خواته سره گوښه سولې. لونگ اکا خپلو دوو ځوانانو زامنو تر څنگو نيولی او ائينه مصحف ته يې راوست. په دې وخت کي په ښځو کړکچو (شور) ګډ سو. په تېره بيا نجونو ډېر په زوره زوره خندل، يوې ويل، وی دغه زوم دی؟ د لونگ اکا په باب د ښځو خبرو وار په وار زور اخیست. شرنګه توري له درده ولاړه سوه او نجونو ته يې وويل: ورکي سئ! تاسي زما په زوی ملنډې وهئ، تاسي که ښه ياست دغه سپين ريزی مېره پيدا کړئ. د شرنګي توري په خبرو نجوني بيا هم غلي نه سوې او ائينه مصحف پيل سو.

سياسي عينکې

تر ائینه مصحف وروسته چي لونگ اکا ولاړېده، نو لکه د الوتکي ټایرونه چي نه ايله کېږي پنبې يې نه غوړېدې او نه سواى ولاړېدای، اخير د هغه يوه ځوان زوى په غېږ کي واخيست او د ناوي خونې ته يې بوت. د واده په سهار د چايو خوړلو پر مهال چي د لونگ اکا او ناوي خپلوان ناست ول، شرنګي توری يو وار په مسکا د لونگ اکا خواته وکتل او بيا يې د ناوي مور ته وويل: لونگ جان زوى مي که څه هم تر ناوي يو څه مشر دى، خو ډېر ځوان پاته سوى دى. د ده همزولي چي ووينې ګردسره پر ملا کړوپ دي او ږيري يې لکه وړى داسي سپيني دي، خو ته و ده ته وګوره له بدو سترگو دي خوندي وي، ږيره يې تکه توره ده. په دې وخت کي ناوي له مخ څخه شال لږ ليري کړ او ويې ويل: وى موري په توره ږيره يې مه خطاوزه، ماته رامعلوم سو، هيڅ نه دي پکښي پاته.

سياسي عينکې

آنلاين مينه

اجمل چي سهار په دفتر کي خپل ايميل پاڼه پرانيسته، نو د ليدا په نوم يو ايميل ورته راغلی و چي سرليک يې داسي و: اجل جانه ډېر راباندي گران يې. ددې سرليک په ليدو اجمل په غاړه کي برگ دسمال سم کړ، په چورت کي ولاړ چي دا به نو څوک وي؟ زه خو داسي ښکلې ځواني نه لرم چي کومه نجلۍ دي راباندي مينه سي، والله که مي په ژوند کي يادېږي چي خپلي مور دي له نازه پر مخ مچ کړی هم يم، خو خیر وايي: زړه چي مين سي ښايست نه غواړي. د اجمل خوله له خوشاليه ويره سوه، پر شونډو يې ژبه تېره کړه او ايميل يې پرانيست. نجلۍ داسي ورته ليکلي ول

:

سياسي عينکې

گرانه اجمل جانہ ! تا ته به ډېره حيرانوونکې وي چي زه څوک يم او ته ولي دومره راباندي گران يې؟ ځکه چي ما تر اوسه تاته د خپلي ميني په باب څه نه دي ويلي او نه تر هغو ما پېژندلای سې چي زه خپله ځان در و نه بنيم، خو خير وروسته به زه هم ځان در وپېژنم، پرون مي په يوه واده کي وليدې، نن چي دفتر ته راغلم نو ته مي له ياده هيڅ نه وتلې، تر ډېرو هڅو وروسته مي ستا ايميل پته پيدا کړه او دا دی ايميل مي درواستاوه. نوري خبري به په تيليفون کي سره کوو، دا زما د موبايل شمېره ده، پام دي وي چي زه او ته يوازي د شپې له لسو تر دوولسو بجو خبري سره کولای سو، خو گوره تر څو چي ما خپله زنگ نه وي در وهلی ته زنگ مه راووه.

نن ورځ پر اجمل لکه کال دومره اورده سوه، هره شيبه به يې ساعت ته کتل خو د ساعت ستن لکه گردسره چي ولاړه وي، اخير تر يوه اورده انتظار وروسته د شپې لس بجې سوې. د اجمل دوی کور کرايي او ډېر تنگ و، دا چي اجمل مجرد و نو نوره هم ورته گرانه وه چي يو گوبنه ځای دي له ليدا سره په موبايل کي خبري وکړي، اخير مجبوره سو تشناب ته ولاړ. د اجمل دوی د کور تشناب پخوانی په اصطلاح انالاک سيستم و، داسي بد بوی يې کاوه چي د چا پلار لس دقيقې ځان نه سواي ورته ټينگولای، اجمل په تشناب کي لس دقيقې وکتل خو د ليدا زنگ را نه غی، په تشناب کي يې زړه تنگ سو او بيرته را ووت، خو په زړه کي يې وروگرځېده چي داسي نه وي د ليدا

سياسي عينکې

زنگ راسي، بيا به څنگه خبري ورسره کوم؟ په همدې هيله څو واره تشناب ته ننوت او بيرته به را و وت. په دې وخت کي د اجمل د مور پام سو چي اجمل تشناب ته ځي او راځي، داسي فکر يې وکړ چي د نس تکليف ورته پيدا سو دی، سمدلاسه ولاړه سوه چي له بکس څخه سپېرکي راوړي، هغې لا سپېرکي نه وه راوړې چي اجمل بيا تشناب ته منډه کړه، يو څو دقيقې په تشناب کي ناست و خو بيا هم د ليدا درک معلوم نه سو. په دې وخت کي د اجمل زړه تنگ سو، غوښتل يې له تشنابه راووزي چي په دې وخت کي ليدا ميسکال ورکړ.

اجمل ډېر ژر ليدا ته زنگ ور ووهه، هغې په ټيټ اواز وويل: گرانه و بڅينه چي ډېر انتظار دي وکړ، ستونزه دا ده چي زما مور او وروڼه پر ما ډېر پام کوي او که را خبر سول چي زه ستا سره خبري کوم نو پوستکي به مي وباسي، اوس زما مور راغله نوري خبري به سبا کوو د خدای پامان گرانه.

سبا چي اجمل دفتر ته ولاړ نو د انټرنېټ پاڼه يې لا نه وه پرانيستلې چي د ليدا له خوا ميسکال ورته راغي، اجمل چي زنگ ور ووايه نو ليدا وويل: گرانه بڅينه غواړم د موبايل پيسې مي خلاصي سوې، که زحمت نه وي د موبايل يو کريډيټ کارډ راواستوه چي ډېر ضرور مي په کار دی. اجمل هم سمدلاسه دوکان ته منډه کړه او د پنځو سوو افغانيو په ارزښت يې يو کارډ رانيو او په مسيح کي يې ورواستاوه. کريډيټ کارډ به نو څه و چي د اجمل لپاره د سرمايي

سياسي عينکې

مورک سو، داسي ورځ به نه وه چې اجمل به ليدا ته د موبایل يو کريډيټ کارډ نه ور استاوه. د مياشتي په پای کي يې ټول معاش د ليدا په کريډيټ کارډونو کي تللی و. يوه ورځ چې ليدا اجمل ته د کريډيټ کارډ وويل نو هغه په جيب کي گوتي ووهلې خو پيسې نه وې ورسره، اخير يې د دفتر له موټروان څخه پنځه سوه افغانۍ پور کړې او ليدا ته يې کريډيټ کارډ ورواستاوه. اجمل ډېره هڅه وکړل چې ليدا له نژدې وويني خو هغې به په يوه او بله پلمه ځان خلاصاوه. يوه ورځ اجمل ليدا ته وويل چې ستاڅه ډول هلک خوبنېږي؟ هغې ورته وويل چې داسي يو هلک چې ريره او برېتونه يې خريلي او کاوبای پتلون يې اغوستی وي. سبا چې اجمل کور ته راغی نو مخ يې په خپل برگ دسمال پټ کړی و، بس يوازي يې سترگي ښکارېدې. مور يې وارخطا سوه ويل زويه قربان دي سم په مخ دي څه سوي دي؟ اجمل بيا هم له مخ څخه پټو ليري نه کړ خو پلار يې راولاړ سو او په زوره يې مخ ور لځ کړ. گوري چې اجمل ريره او برېتونه داسي پاک خريلي دي لکه شکولي چې يې وي. پلار يې يوه ټينگه چپلاخه (څپېره) ورکړل خو مور يې د اجمل ملگرې سوه، ويل خير دی هلک دی. سبا چې بيا اجمل کور ته راغی نو شين کاوبای پتلون يې اغوستی او د کميس د مخ تنۍ يې خلاصي پرې ايښي وې، لاکټ يې په غاړه کړی او چيله يې په غور کړې وه، بل نو يوه غټه گوتمی يې هم په گوته کړې وه، بس نو هغه د چا خبره ځان يې ښه يو غورپ کړی و.

سياسي عينکې

اجمل به هره ورځ ليدا ته ويل چي کله به له نژدې سره گورو، خو هغې به ډول ډول پلمب ورته کولې. يوه ورځ اجمل ليدا ته شله سو، ويل خامخا به له نژدې سره وينو، هغې ورته وويل چي سمه ده، سبا به ډير فلاني پر چوک سره پيدا کړو، بيا چي هر ځای تلې سره ولاړ به سو. اجمل ياد سوي چوک ته ولاړ او د برق د يوې زړې پايي څنگ ته ودرېد. پنځلس دقيقې وروسته د ليدا زنگ راغی، ويل گرانه ته چيري يې، زه خو دي نه وينم؟ ته ما وينې کنه؟ ماشنه بوغره کړې او په بني لاس کي مي يوه پلاستيکي کڅوړه ده، کله چي دي زه وليدم نو مخامخ راته ودرېره او يوه سترگه راته وواهه، بس زه به پوه سم چي دا زما گران دی.

اجمل هم لکه تازي په يوه منډه ځان بوغره والي نجلۍ ته ورساوه او مخ ته يې ودرېد، يو وار يې هغې ته سر تر نوکه ښه وکتل او بيا يې سترگه ورته ووهله. له سترگي سره سم نجلۍ نارې کړې، ويل اې خلکو دې بې شرمه هلک ماته سترگه ووهله. خلک پر راټول سول او اجمل يې دومره و ډباوه لکه د فقر ډول.

اجمل لکه جنگېدلی چرگ په وينو سور د کور خوا ته روان سو چي په دې وخت کي بيا د ليدا زنگ راغی، ويل څه سوې؟ اجمل خپله ټوله کيسه ورته وکړه، ليدا وويل چي وپش وپش دا ته وې، زما څخه يو څو گامه ها خوا يو هلک خلکو واهه، ما چي ويل دا به بل هلک وي؟ اوف اوف څومره بد کار وسو، ډېر و بختنه دا نو ټول زما له لاسه، خير په مينه کي پر انسان دا تکليفونه راځي، اوس خو مي نو بيخي نه زړه کېږي،

سياسي عينکې

هر څنگه چې کپړي بايد و دي وينم، هغه د پيرکيو رپړۍ ته راسه ، گوره چې بيا بلي بنځي ته و نه درپړې. د اجمل زړه بيا هم صبر نه سو او ياد سوي چوک ته ورغی، کله چې يې ليدا ته زنگ ور وواهه نو د ليدا په ټيليفون کي هم د هغه رپړۍ والا نارې اورېدل کېدې چې دی يې مخ ته ولاړ و. اجمل چې شا وخوا و کتل نو خپل يو همصنفي کمال يې وليد چې يو پر ځان يې پټو راپېچلی او د بنځي په اواز کي له ده سره خبري کوي.

باي فريند تلويزيون

درنو لوستونکو! دا ځل مو د باي فريند تلويزيون له مشر حاجي ډيموکرات صاحب سره مرکه کړې چې دادی ستاسي مخي ته يې ردو: پوښتنه: څه انگېزه وه چې باي فريند تلويزيون موجود کړ؟

ځواب: ياره ورورکيه پسي را تېر سه خبره خو دا ده چې د ډېرو هلکانو او نجونو زړه کورت کورت کېږي چې واده وکړي، ان دا چې هره شپه واده په خوب کې وينې، خو ولورونه دومره لوړ دي چې ما غوندي هر خاکشا و ماصديق واده نه سي کولای، نجوني خو ښه دي، صبر کولای سي خو د هلکانو بېخي تر وس تېره ده، نو کله چې دغه هلکان له واده کولو څخه ناهيلي سي، بس نو د مکتب نجونو ته په دې هيله په لاره کې

سياسي عينکې

ولار وي چي ځان ته کومه انډيواله پيدا کړي او که دا نه وي نو خیر دغه يوه شيبه خو يې په خونې تېره سي. ياره که رښتيا ووايم نو ځيني نجوني هم له خدايه يو هلک غواړي، ځکه هغوی خو هم د هلکانو په شان زړه (Boyfriend) لري او زړه يې غواړي چي يو انډيوال ولري، خو ستونزه دا ده چي که مور، پلار، ورور او يا بل مشر يې خبر سي نو پوستکی به يې وباسي، همدا دليل دی چي نجوني هلکانو ته بډرد وايي او يا هغوی په چپلاخو (خپېرو) او يا خپلکو وهي، اوس نو پسي را تېر سه د دغه ډول هلکانو شمېر ورځ په ورځ ډېرېږي او هره ورځ په زرگونو ځوانان د خپلي ميني له امله پر مخ خپېري خوري. دغه ډول د نجونو حقوق هم تر پښو لاندي کېږي، ځکه چي د نجلۍ يو هلک خوښ وي خو د مور او پلار له ډاره څه نه سي ويلای بله ډله هغه هلکان او نجوني دي چي بېچاره گان د خپل لور ذوق او فيشن قربانيان دي. دوی غواړي چي د پر مختلليو هيوادونو په شان ښه لباس واغوندي او تل په دې چورتونو کي غرق وي چې په نتيجه کي يې د پوهنتون په کانکور کي ناکامه او که کوم يو يې د نقل په زور بريالي هم سي نو تر يوه سمسټر وروسته ناکامه او له پوهنتون څخه شړل کېږي، که څه هم په دې ورځو کي راډيوگاني او تلويزيونونه لکه تور توت دومره ډېر دي، خو د مجردو هلکانو او پېغلو نجونو ژوند ته د هيچا هم پام نه دی، بس نو همدا باي فرينډ تلويزيون دی چي د دوی له غمه يې پر ځان شپه او ورځ يوه کړې ده او کار کوي.

سیاسی عینکې

پوښتنه : پر تلویزیون مو ولي دباى فریند نوم کښېښود؟

ځواب : گوره ته خو خبريال هم يې او بيا هم سر نه خلاصوې، ستا لکه چي دا د جوغندر دی که جنډر دی، دې خبري ته پام نسته؟ بايد دې خبري ته مور ټول پام وکړو، بله خبره دا ده چي وايي (لیدیز فرست) ياني اول حق د ښځو دی، اول بايد د نجونو غم وخورل سي ياني يو انډيوال يا باى فریند ورته پيدا سي، هلکان خو چي هر ډول وي يو ځای د ځان چاره کوي، بايد د نجونو غم وخورل سي.

پوښتنه : ولي مو د کرل فریند نوم نه غوره کاوه؟
ځواب : ياره انډيواله دا نوم خو زما خپله هم ډېر خوښ دی، خو کله چي په افغانستان کي د این جوگانو مینجوگانو، ډیموکراسۍ او ښځو د حقوقو بازار تود سوی دی نو یوه خبره ډېره کېږي چي لیدیز فرست) ياني اول حق د ښځو دی. ځيني هلکان خو لا دا خبره هم کوي چي (لیدیز فرست، د ډاگ فالوز، ياني ښځي د مخه او سپي ورپسې) بس زما هم دا خبره خوښه سوه او د تلویزیون لپاره مو د باى فریند نوم غوره کړ. پوښتنه : تاسي څه ډول خپروني لری، که د بېلگي په ډول یوه یې راته وواياست؟

ځواب : زموږ د یوې خپروني نوم دی (اوف اور مي واخيست). دا لری د هغو بېچاره هلکانو او نجونو لپاره ده چي تر اوسه پوري يې زړه باد نه دی وهلی ياني کوم انډيوال اويا انډيواله نه لري يا هغه هلکان او نجوني چي يو هلک يا نجلۍ يې خوښه وي او غواړي

سياسي عينکې

چي واده ورسره وکړي خو مور او پلار يې اجازه نه ورکوي. مور ددې لړۍ په يوه خپرونه کي له يوې نجلۍ او بله کي له يوه هلک سره مرکه کوو. د مرکې يوه برخه د هلک د خپل ژوند معلومات وي، مثلاً هلک د څوکالو دی، څومره زده کړي يې کړي، څه کار کوي او اقتصادي حالت يې څنگه دی. د مرکې بله برخه بيا داوي چي د هلک څنگه نجلۍ خوښېږي، زده کړي يې څومره وي، سترگي، پزه، شونډي، خوله، وېښتان، ونه او د پوستکي رنگ يې څنگه وي، دغسي د وجود نوري ځانگړتياوي يې در واځلک، البته له نجلۍ سره مرکه به هم دغه ډول وي. هغه څوک چي د غه ډول هلکان او نجوني يې خوښېږي، هغوی مور ته زنگ وهي، مور يې راغواړو او سره انډيوالان کوو يې، که زړه يې غوښتل چي واده سره وکړي واده کوي او که يې واده نه کاوه هغه دی خپله انډيوالي به کوي او په نيمه دنيا کي به چورت نه وهي.

پوښتنه : که ددغو هلکانو او نجونو مور او پلار په دې باب مخالفت کاوه بيا څه کوئ؟

ځواب : د بشري حقونو کمیسیون دي ژوندی وي، له هغوی څخه مرسته غواړو.

پوښتنه : نجوني او هلکان خو ډېري ستونزي لري، ايا تاسي به څومره وکولای سئ چي د دوی ستونزي اواړي کړئ؟

ځواب : ستاسي خبره سمه ده، مور د دوی نور پروگرامونه هم لرو، مثلاً هغه هلکان او نجوني چي د پوهنتون په کانکور کي ناکامه سوي وي، د هغوی

سياسي عينکې

لپاره د تلوېزون له لاري د سندرو ويلو، نڅا کولو او کوميدې سيالۍ او کورسونه لرو، ددې تر څنگ د تلويزيون له لاري د سينگار کولو سيالۍ هم لرو. هغه څوک چې په دغه سيالۍ کې بريالي کېږي د هغوی لپاره کورسونه جوړوو. هغه هلکان او نجوني چې له دغه کورس څخه په لوړه درجه فارغه کېږي د سينگار په برخه کې يې د زده کړې لپاره بهرنيو ملکونو ته لېږو. پوښتنه: تر اوسه پوري څومره خپل هدف ته رسېدلي ياست؟

ځواب: کله چې د بن د تړون له مخي په افغانستان کې بدلون راغی، نو ورسره سم د ډېرو نجونو د سر په رنگونو کې بدلون، په لمنو کې لنډون او په پښو کې پتلون راغی. لږ وخت نه و تېر سوی چې د هلکانو او نجونو د فيشن تر منځ گډون راغی، يانې هلکانو او نجونو ورته جامې اغوستل او سينگار کول پيل کړل. کله چې په ټولنه کې دغسې اوښتون راغی نو د ډېرو هلکانو او نجونو تر منځ د زړونو پيوستون راغی. همدا وجه ده چې ورځ په ورځ هلکان انډيواله او نجوني ځان ته انډيوال پيدا کوي چې البته موبايلونو دغه لاره نوره هم رالنده کړه، مور چې کومي شمېرې له ځان سره لرو نو ډېرو نجونو او هلکانو زموږ د خپرونو له برکته انډيوالان پيدا کړي او خوښ خوشاله دي.

سياسي عينکې

بوش بازار

زموږ رئيس يونس خان چي نن دفتر ته راغی، نو نوی بلوز (کمپس) یې اغوستی و، هرڅوک چي به یې ولید، نو خوله به یې وپړه سوه او ورته وبه یې ویل: ته ماته وگوره زه په دې بلوز کي څنگه ښکارم؟ ده به اکثره وخت لیلامي کالي اغوستل، کله چي به چا د لیلامي کاليو د ارزانی خبره وکړه، نو ده به ورته وویل: گوره داسي فکر و نه کړې چي زه سخت متکور یم او پر نویو کاليو مي پیسې نه زړه کېږي، اصلا خبره د گرانی او ارزانی نه، بلکي د موډ او فېشن ده. تاسي خو پر کاليو ډېري پیسې ورکوئ، خو په موډ پسي یې نه گرځئ. زموږ په وطن کي ستونزه دا ده چي موږ د موډ او فېشن نندارتون نه لرو او خیاطان خو مو له نوي موډه

سياسي عينکې

گردسره نه دي خبر، بس هماغه پخوانۍ بابولالي وايي.

يونس خان خپل نوی بلوز پر خېټه راکش کړ او پسي زياته يې کړه: دا بلوز نوی موډ سوی دی، تاسي يې وگورئ نوی کال پر ليکلی دی، يوازي درې مياشتي کېږي چي دغه موډ راوتلی دی، درې مياشتي بېخي لږ وخت دی. ياره زه خو وایم که دا ليلامي بازارونه نه وای، نو مور به په پېړيو پېړيو هم له نوي موډه نه وای خبر سوي. په دې وخت کي يې بيا خپل بلوز ته وکتل او پر خېټه يې نرم لاس تېر کړ: دا مي پرون په بوش بازار کي رانيو، بوش دي ژوندی وي، که دی نه وای، نو اوس به يې په افغانستان کي نه بازار وای او نه داسي خوندور ليلامي کالي. پرون د نوي کال ډېر شيان بوش بازار ته راغلي ول، ډول ډول دريشۍ، کميسونه، بوتونه او داسي نور شيان. ما هم توکل ياد کړ او د دې مياشتي ټوله معاش مي پر ليلامي کاليو ورکړ، خو په ټولو کي مي دا بلوز ډېر خوښ سو.

په دې وخت کي يې ماته مخ راواړاوه او ويې ويل: ياره پرون مي په بوش بازار کي ډېري ښې موزې وليدې، دومره اوږدې وې چي په پښو کړي دي وای، نو پتلون اغوستلو ته هيڅ اړتيا نه وه، يو متل دی وايي: تشه لاسه ته مي دښمن يې! که پيسې راسره پاته سوي وای، نو اوس به په هماغه موزو کي ستاسي مخ ته ولاړ وای. دلته فيشني سړی چندان گوزاره نه سي کولای، زموږ خلک د نوي عصر له موډ او فېشن څخه

سياسي عينکې

ډېر ليري دي، خو څه وکړو کاشکي خارج ته مو نصيب
سوی وای چي هلته مو تازه تازه موډونه ليدلي وای.
د يونس خان ناره خدای واورېده، څو ورځي وروسته
يونس خان او زه د لسو ورځو لپاره په يو رسمي سفر
اروپا ته ولاړو. کله چي هلته ورسېدو، نو بکسونه مو په
مېلمستون کي پرېښوول او مور راووتو چي لږ شا و
خوا وگرځو. يو څو گامه چي ولاړو، نو د شا له خوا يو
چا راپسي نارې کړې، مور چي ورته وکتل يوه سړي
سپي په غېږ کي نيولی او زمور خوا ته يې منډي
راوهلې. د دې نارې په اورېدو نورو خلکو هم سپيان په
غېږ کي نيولي، له کورو راووتل او پر مور راټول سول.
هر يوه به لومړی د خپل سپي پر سر په ډېر ناز لاس
راتېر کړ او بيا به يې مور ته راوړاندي کړ. زمور لويه
ستونزه دا وه چي د دوی په ژبه نه پوهېدو، وروسته
مو لکه گونگيان په اشارو خبري پيل کړې، خو بيا مو
هم سر سره خلاص نه سو. خلکو زما سره چندان کار
نه درلود، بس يوازي پر يونس خان راټول ول. هرڅومره
چي مو له ځانه سره چورت وواهه، بيا هم پوه نه سوو
چي خلک څه وايي؟

يونس خان داسي فکر وکړ چي بنيايي دا خلک غواړي
خپل سپي پر مور خرڅ کړي، نو د دې لپاره چي ځان له
دې جنجاله خلاص کړي، له يوه سړي څخه يې سپي
واخيست او هغه ته يې يو سلگون نوټ ونيو. د سپي
خاوند له درده تک سور واوښت، سپي يې د يونس
خان له لاسه وکښي او يونس خان يې په درد په اوږه
واهه. له دې سره سم خلکو تر خپل منځ څه (گري

سياسي عينکې

مگړي (سره وويلې او يو په بل پسي خپلو کورونو ته ولاړل.

کله چې ميدان خالي سو، نو مور هم پښې سپکي کړې او د کاليو خرڅولو يوې مغازې ته ولاړو. په سودا اخیستلو مو لا شروع نه وه کړې چې د مغازې منېجر څنگ ته ناسته پيشو په غېږ کي ونيوله او يونس خان ته يې ورمخ ته کړه. پيشو هم ټوپ کړه او د يونس خان پر اوره باندي کښېناسته. يونس خان ته درد ورغی او پيشو يې له اورې څخه ليري کړه. له دې سره سم هغه سړي خپله پيشو راپورته کړه، په زړه پوري يې ټينگه ونيوله او بيا يې يونس خان ته په خپله ژبه يوڅه وويل، خو دا چې يونس خان د هغه په خبره پوه نه سو، نو سړي ته درد ورغی او يونس خان يې پر مخ يوه داسي کلکه څپېره وواهه چې ترمخ يې اوروته ووتل. په دې وخت کي د مغازې ټول کارکوونکي او رانيوونکي راټول سول، مور په خپله او دوی په خپله ژبه خبري کولې، مور هيڅ نه پوهېدو چې دوی زموږ څخه څه غواړي؟ بس بله چاره مو ونه لیده او له مغازې راووتو. په دې وخت کي يونس خان وويل چې زه وری يم، راځه يوه رستورانټ ته ولاړ سو او ډوډی وخورو. دواړه يوه رستورانټ ته ولاړو او د ډوډی فرمايش مو ورکړ. نه پوهېږم چې ډوډی ډېره خوندوره وه او که مور ډېر وري سوي و، يونس خان خو داسي غټي غټي په گولې پورته کولې، هغه د چا خبره لکه د غله وار. په دې وخت کي يو سړی له بيزو سره زموږ مېز ته ودرېد، بيزووان لا خوله په خبرو نه وه پوري کړې چې بيزو مېز

سياسي عينکې

ته راوخته او د يونس خان مخ ته پروت برگر يې په خوله کړ. يونس خان له درده بيزو په څنگل ووهله او د مېز له سره يې شيوه کړه. بيزو (کيغ کيغ) جوړ کړ او يونس خان ته يې پر څټ منگولي ورولگولې. په رستورانټ کي غالمغال جوړ سو، د رستورانټ کارکوونکي او مېلمانې راټول سول، ټولو يونس خان ته د ملامتۍ گوته نيوله، خو څرنگه چي مور د هغوی په ژبه نه پوهېدو، نو په اصلي ستونزه هم پوه نه سوو. يونس خان چي نور نو د خلکو له سپيانو، پيشيانو او بيزوگيانو څخه تنگ سوی و، يو سوړ اسوبلی وکيښ او ما ته يې وويل: ياره زما څخه خو يې د اروپا موډ او فېشن هېر کړ، زه نه پوهېرم چي دا خلک ولي ما نه پرېږدي؟ دا حيوانان په ما پوري څه اړه لري؟ ايا زه د حيواناتو ډاکټر يم؟

په دې وخت کي اټکلي يو افغان راپيدا سو، مور د افغان په ليدو دومره خوشحاله سوو چي په کاليو کي نه ځايېدو، ان دا چي پر يونس خان هم خپل بلوز تنگ سو. افغان په خدا راغی زمور تر څنگ کښېناست، تر سترې مسي وروسته ده هم يونس خان ته لږ په حيرانتيا وکتل او ويې پوښتل: ښه تاسي کيسه وکړئ چي دلته څنگه راغلاست او څه کار کوئ؟ يونس خان چي ډېر يې زړه تنگ سوی و، د هغه خبره ونيوله او ويې ويل: دا کيسه به وروسته درته وکړو، ته اوس دا راته ووايه چي دې خلکو څه ويل؟ يوازي دا کيسه نه ده، مور نن دوه ځله نور هم په دغسي بلا اوښتي يو. افغان په خدا د يونس خان خوا ته وکتل او

سياسي عينکې

ويې ويل: دا خلک هم نه دي ملامت، اصلي ستونزه ستاسي په بلوز کي ده، ځکه چي دا ډول کميسونه دلته د حيواناتو د يوه شرکت يونيفارم يا ځانگړي کالي دي، دا شرکت حيوانات هم خرڅوي او هم يې بيمه کوي، مانا دا چي د يوه حيوان ترڅڅ وروسته هم د نوموړي حيوان غم او درد په دوی پوري اړه لري، اوس چي خلکو ستا دغه ډول بلوز ته وکتل، نو داسي فکر يې وکړ چي تاسي د دې شرکت کارکوونکي ياست.

پای

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**